

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Význam školy v rozvoji venkovské lokality

Helena Nečasová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Helena Nečasová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Šumperk

Název práce

Význam školy v rozvoji venkovské lokality

Název anglicky

The significance of nursery and primary schools in the development of rural locality

Cíle práce

Obecným cílem diplomové práce je pomocí studia teoretických konceptů vztahujících se ke zkoumané problematice (mimoškolních aktivit a lokálního rozvoje) a následného vlastního empirického šetření zjistit, porovnat a zhodnotit, zda a jakým způsobem ovlivňují mimoškolní aktivity zajišťované aktéry veřejného sektoru (nacházející se v mikroregionu Zábřezsko; konkrétně MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole) rozvoj lokality a lokálního společenství ve sledovaných obcích Leština, Rájec a Zvole.

Metodika

Aby autorka naplnila stanovený cíl práce, je předpokladem pro vypracování empirické části práce její opora v části teoretické. Ta zde vychází z důkladného prostudování a konceptualizace pojmů a teoretických konceptů odpovídající literatury, dokumentů, materiálů a odborných zdrojů, vztahujících se ke sledované problematice vymezující základní pojmosloví a koncepty, které definují vzdělání, vzdělávání, školství v České republice s důrazem na mimoškolní aktivity a školu jako představitele lokálního aktérství veřejného sektoru; dále pak problematiku rozvoje regionů a rozvoje venkovských lokalit.

Následnou, už empirickou část práce, tvoří nejprve základní charakteristika sledovaných obcí mikroregionu Zábřezsko, a to obcí Leština, Rájec a Zvole, ve kterých se vybraní lokální aktéři veřejného sektoru (MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole) nacházejí; následovaná sekundární a komparativní analýzou dat o mimoškolních aktivitách pořádaných (či spolupořádaných) uvedenými školskými zařízeními ve sledovaných obcích. Pro zpracování (propojení teoretické části práce a vlastního empirického šetření) budou užita tzv. sekundární data. Ta představují převážně oficiální statistická data (data ČSÚ), rovněž pak data z povinných statistických údajů (např. výroční zprávy jednotlivých školských zařízení atd.). Dalším zdrojem jsou pak archivní data z obecních kronik, obecních dokumentů, či nynějších internetových stránek sledovaných školských zařízení a obcí Leština, Rájec a Zvole.

Empirická část práce pak dále vychází také z tzv. primárních dat, získaných pomocí vlastního empirického šetření, realizovaného prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů s obyvateli obcí Leština, Rájec a Zvole s cílem zjistit, zda a jakým způsobem ovlivňuje pořádání mimoškolních aktivit místními školskými zařízeními rozvoj obcí a život obyvatel lokálních společenství. Veškerá získaná data (jak sekundární tak primární) budou zpracována a následně analyzována, komparována, vyhodnocena a interpretována.

Doporučený rozsah práce

cca 60 – 80 stran textu

Klíčová slova

aktér, mimoškolní aktivity, region, regionální rozvoj, rozvoj venkova, škola, výchova, vzdělání, vzdělávání, zájmové vzdělávání

Doporučené zdroje informací

- BINEK, Jan. Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009.
- GIDDENS, Anthony. Sociologie. Z angl. orig. přel. Jan Jařab. Praha: Argo, 1999.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005.
- KELLER, Jan a Lubor HRUŠKA TVRDÝ. Vzdělanostní společnost?: chrám, výtah a pojišťovna. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.
- PETRUSEK, M., MAŘÍKOVÁ, H., VODÁKOVÁ, A., Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996.
- Programové a legislativní dokumenty související s regionálním rozvojem a vzděláváním v ČR.
- PRŮCHA, Jan. Česká vzdělanost. Multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015.
- SCHUMACHER, E.F. Small Is Beautiful: A Study of Economics As If People Mattered. Blond & Briggs, 1973. 288 pages.
- SVOBODOVÁ, Hana a Antonín VĚŽNÍK. Úvod do geografie venkova. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Elportál.
- WOKOUN, René. Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde, 2008.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Význam školy v rozvoji venkovské lokality" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.11.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za cenné rady při vedení mé diplomové práce. Mé poděkování patří také mému manželovi a dětem za jejich trpělivost a obrovskou podporu.

Význam školy v rozvoji venkovské lokality

Abstrakt

Hlavním cílem této diplomové práce je zkoumání a následné zhodnocení vlivu školy na danou venkovskou lokalitu nacházející se v mikroregionu Zábřežsko. Teoretickou oporu práce tvoří pojmy související se systémem výchovy, vzdělání a vzdělávání. Teoretickou část práce uzavírá představení dvou základních strategií regionálního rozvoje (exogenní a endogenní). V následující části práce jsou představeni lokální aktéři. Tím jsou vybraná školská zařízení, konkrétně MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole. Výsledkem a naplněním stanoveného cíle diplomové práce je sekundární analýza a komparace mimoškolních aktivit (vybraných školských zařízení). Na základě komparace bylo prokázáno, že v roce 2021 bylo nejvíce školních akcí v ZŠ Leština (26). V roce 2022 to bylo v MŠ Zvole (30). Rodinných a veřejných akcí je po oba roky nejvíce v MŠ Zvole. Z toho vyplývá, že nejaktivnějším zařízením, co se týká mimoškolních aktivit, je MŠ Zvole. Diplomovou práci uzavírá vlastní empirické šetření autorky, které slouží pro zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách. Šetření proběhlo prostřednictvím rozhovorů a ze záznamu vyplývá, že nejvíce dotazovaných se účastní pálení čarodějnic, což je tradiční akce zábavného charakteru. Ze zaznamenaných odpovědí je patrné, že většina dotazovaných považuje množství mimoškolních aktivit za dostačující (celkem 8 z 12). Pouze čtyři respondenti by uvítali více aktivit, dva z nich navrhují větší zapojení seniorů (Leština, Rájec). Dvě třetiny tázaných se účastní pořádání mimoškolních aktivit. Někteří lidé se podílejí vlastní prací, ostatní dodávají svoje výrobky a část občanů přispívá finančně. Práce potvrdila vliv školy jako endogenního aktéra rozvoje na danou lokalitu. Což dokazuje množství mimoškolních aktivit, které mají vliv na aktivizaci a rozvoj regionálního potenciálu. Vlastním empirickým šetřením bylo potvrzeno, že mimoškolní činnost pozitivně ovlivňuje sledované lokality, zvyšuje interakci mezi lidmi a oslovuje zástupce všech věkových kategorií, čímž naplňuje koncept celoživotního vzdělávání a učící se společnosti.

Klíčová slova: aktér, mimoškolní aktivity, region, regionální rozvoj, rozvoj venkova, škola, výchova, vzdělání, vzdělávání, zájmové vzdělávání

The importance of school in the development of rural areas

Abstract

This diploma thesis' main goal is to investigate and subsequently evaluate the school's influence on a given rural location located in the Zábřežsko microregion. Concepts related to the system of upbringing, education, and training form the theoretical basis of the thesis. The theoretical part of the thesis concludes with the introduction of two basic strategies of regional development (exogenous and endogenous). These being the selected schools, namely MŠ and ZŠ Leština, MŠ and ZŠ Rájec, MŠ and ZŠ Zvole. The secondary analysis and comparison of extracurricular activities (of the selected school facilities) is the result and fulfillment of the set goal of the thesis. Based on the comparison, it was proven that in 2021 there were the most school events in ZŠ Leština (26). In 2022, it was in the MŠ Zvole (30). The MŠ Zvole has the most family and public events for both years. It follows that the MŠ Zvole is the most active facility in terms of extracurricular activities. The diploma thesis is concluded by the author's own empirical investigation, which serves to evaluate whether and how extracurricular activities influence the development of the community and the life of citizens in the monitored areas. The investigation was carried out through interviews and the record shows that most of the interviewees participate in witch burnings, which is a traditional event of an entertaining nature. From the recorded answers, it is evident that the majority of those interviewed consider the amount of extracurricular activities to be sufficient (a total of 8 out of 12). Only four respondents would welcome more activities, two of them suggest greater involvement of seniors (Leština, Rájec). Two-thirds of those questioned participate in the organization of extracurricular activities. Some people participate with their own work, others supply their products and some citizens contribute financially. The work confirmed the influence of the school as an endogenous actor of development in the given area. Which proves the number of extracurricular activities that have an effect on the activation and development of regional potential. Through own empirical investigation, it was confirmed that extracurricular activities positively affect the observed areas, increase interaction between people and appeal to representatives of all age categories, thus fulfilling the concept of lifelong education and learning society.

Keywords: actor, extracurricular activities, region, regional development, rural development, school, upbringing, education, interest education

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
3 Vzdělávání a současná společnost se zaměřením na mimoškolní aktivity v ČR	20
3.1 Základní pojmy související se vzděláním	20
3.1.1 Historie české vzdělanosti	23
3.1.2 Demografické a sociodemografické pojetí vzdělanosti v ČR.....	25
3.2 Vzdělání – chrám, výtah a pojišťovna	26
3.3 Základní typy vzdělávání v České republice a jejich charakteristika	28
3.3.1 Předškolní vzdělávání	30
3.3.2 Základní vzdělávání	31
3.3.3 Střední vzdělávání.....	33
3.3.4 Terciární vzdělávání	35
3.3.5 Celoživotní vzdělávání	36
3.3.6 Mimoškolní a zájmové vzdělávání	36
3.4 Legislativa spojená se vzděláváním v ČR.....	39
3.4.1 Zákony vztahující se ke vzdělávání v ČR.....	39
3.4.2 Vzdělávací programy platné pro ČR	39
3.4.3 Strategie vzdělávací politiky v ČR	40
4 Regionální rozvoj se zaměřením na princip endogenosti a lokálních aktérství	42
4.1 Pojmy spojené s regionem a regionalizací	42
4.1.1 Region a regionalizace	42
4.1.2 Rozvoj a regionální rozvoj.....	45
4.1.3 Regionální politika.....	46
4.1.4 Teorie regionálního rozvoje a regionální politiky	48
4.1.5 Prostor a organizace sociálních vztahů města a venkova	49
4.2 Strategie regionálního rozvoje: exogenní a endogenní model	52
4.2.1 Exogenní model	52
4.2.2 Endogenní model	53
4.3 Aktéři regionálního rozvoje	55
4.3.1 Aktér	55
4.3.2 Úrovně aktérů	57
4.3.3 Aktéři rozvoje na lokální úrovni	60
4.4 Dokumenty zaměřující se na regionální rozvoj	67

4.4.1	Dokumenty regionálního rozvoje v návaznosti na Evropskou unii	67
4.4.2	Dokumenty regionálního rozvoje ČR	68
4.4.3	Dokumenty ČR se zaměřením na oblast vzdělávání	69
	Souhrn teoretické části práce	71
5	Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jejich mimoškolních aktivitách ve vybraných obcích	74
5.1	Alokace sledovaného území	74
5.1.1	Mikroregion Zábřezsko	75
5.2	Vybrané obce – jejich popis, charakteristika	76
5.2.1	Demografické ukazatele vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole	77
5.2.2	Vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole	80
5.2.3	Obec Leština	82
5.2.4	Obec Rájec	84
5.2.5	Obec Zvole	86
5.3	Vybraná školská zařízení – jejich popis, charakteristika	89
5.3.1	ZŠ a MŠ Leština	90
5.3.2	ZŠ a MŠ Rájec	91
5.3.3	ZŠ a MŠ Zvole	93
5.4	Mimoškolní aktivity vybraných školních zařízení	95
5.4.1	Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Leština, jejich analýza	96
5.4.2	Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Rájec, jejich analýza	99
5.4.3	Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Zvole, jejich analýza	101
5.5	Komparace mimoškolních aktivit jednotlivých zařízení	104
5.6	Souhrn učiněných zjištění ze sekundární a komparativní analýzy dat mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole	108
6	Vlastní empirické šetření o vlivu mimoškolních aktivit na rozvoj sledovaných obcí Leština, Rájec a Zvole	109
6.1	Charakteristika vlastního empirického šetření	109
6.2	Analýza a interpretace získaných dat	111
6.3	Souhrn učiněných zjištění z vlastního empirického šetření o vlivu mimoškolních aktivit na rozvoj sledovaných obcí Leština, Rájec a Zvole	116
7	Závěr	118
8	Seznam použitých zdrojů	122
9	Přílohy	130

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním / akademickém roce 2020/2021	38
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Primární a sekundární dokumenty	15
Tabulka 2: Rozlišení primární a sekundární analýzy dat.....	16
Tabulka 3: Výhody a nevýhody sekundární analýzy	16
Tabulka 4: Kvantitativní a kvalitativní výzkum	18
Tabulka 5: Průměrný počet let školního vzdělávání v ČR	25
Tabulka 6: Podpora předškolního vzdělávání	31
Tabulka 7: Revize RVP ZV	33
Tabulka 8: Systém kurikulárních dokumentů	41
Tabulka 9: Typy regionů z regionálně-ekonomického hlediska.....	42
Tabulka 10: Úrovně regionů v ČR.....	43
Tabulka 11: Hodnoty (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů.....	44
Tabulka 12: Umístění Olomouckého kraje v rámci NUTS	45
Tabulka 13: Dvojí chápání regionálního rozvoje a regionální politiky	45
Tabulka 14: Typy regionální politiky	47
Tabulka 15: Hlavní vývojové etapy regionálního rozvoje a regionální politiky	48
Tabulka 16: Kategorizace nástrojů k vymezení venkova	49
Tabulka 17: Srovnání vybraných momentů města a venkova	51
Tabulka 18: Srovnání dvou významných strategií regionálního rozvoje	54
Tabulka 19: Přístupy k vymezení aktérů spolupráce	56
Tabulka 20: Členění aktérů.....	57
Tabulka 21: Matice aktérů – prostorová úroveň versus typ sektoru.....	58
Tabulka 22: Ministerstva a jejich nástroje.....	59
Tabulka 23: Místní akční skupina.....	62
Tabulka 24: Typy spolků	64
Tabulka 25: Operační program výzkum, vývoj, vzdělání	70
Tabulka 26: Počet mateřských a základních škol v roce 2020/2021	75

Tabulka 27: Členění na územní jednotky	77
Tabulka 28: Základní údaje vybraných obcí.....	77
Tabulka 29: Vývoj obyvatelstva v jednotlivých obcích	78
Tabulka 30: Věkové složení obyvatel k 31.12.2021 obcí Leština, Rájec, Zvole (M – muži, Ž – ženy)	79
Tabulka 31: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání....	80
Tabulka 32: Občanská vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole	81
Tabulka 33: Technická vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole	81
Tabulka 34: Aktivity vybraných aktérů v obci Leština v roce 2021, 2022	84
Tabulka 35: Aktivity vybraných aktérů v obci Rájec v roce 2021, 2022	86
Tabulka 36: Aktivity vybraných aktérů v obci Zvole v roce 2021, 2022	89
Tabulka 37: Maximální kapacita ZŠ a MŠ v Leštině	91
Tabulka 38: Nejnižší a nejvyšší počty žáků v jednotlivých obdobích	92
Tabulka 39: Maximální kapacita ZŠ a MŠ v Rájci.....	93
Tabulka 40: Maximální kapacita ZŠ a MŠ ve Zvoli.....	95
Tabulka 41: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Leština pro rok 2021, 2022	96
Tabulka 42: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Leština pro rok 2021, 2022.....	98
Tabulka 43: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Rájec pro rok 2021, 2022.....	99
Tabulka 44: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Rájec pro rok 2021, 2022.....	100
Tabulka 45: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Zvole pro rok 2021, 2022	102
Tabulka 46: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Zvole pro rok 2021, 2022	103
Tabulka 47: Komparace aktivit jednotlivých zařízení v letech 2021, 2022 podle celkového počtu.....	105
Tabulka 48: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle druhu	106
Tabulka 49: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle frekvence.....	106
Tabulka 50: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle účastníků	107
Tabulka 51: Rozdělení dotazovaných osob do jednotlivých skupin.....	110
Tabulka 52: Odpovědi na otázku č. 1	112
Tabulka 53: Odpovědi na otázku č. 2	112

Tabulka 54: Odpovědi na otázku č. 3	113
Tabulka 55: Zjednodušený přepis záznamových archů	114

Seznam příloh

Příloha 1: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Leština v letech 1971-2021	131
Příloha 2: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Rájec v letech 1971-2021	132
Příloha 3: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Zvole v letech 1971-2021	133
Příloha 4: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Leština pro rok 2021, 2022	134
Příloha 5: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Rájec pro rok 2021, 2022	135
Příloha 6: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Zvole pro rok 2021, 2022	136
Příloha 7: Vzor záznamového archu	137
Příloha 8: Záznamové archy Leština	138
Příloha 9: Záznamové archy Rájec	139
Příloha 10: Záznamové archy Zvole	140

1 Úvod

Tématem zpracovávané diplomové práce je význam školy v rozvoji venkovské lokality. Pro samotný výzkum vybrala autorka tři konkrétní lokality – Leština, Rájec, Zvole. Lokace je zvolena záměrně v oblasti, ve které autorka sama žije. Znalost místních poměrů umožňuje dobrou orientaci v jednotlivých sídlech. Na základě toho je možno přehledně popsat lokální aktéry včetně jejich aktivit. Snáze lze vybrat kandidáty vhodné k provedení výzkumu.

Význam školy v rozvoji venkovské lokality je zkoumán na základě různých kritérií. Tato diplomová práce se opírá o teoretickou část, která je doplněna výzkumem ve vybraných lokalitách se zaměřením na mimoškolní aktivity.

Prostřednictvím této diplomové práce nelze podrobně popisovat všechny aktéry ve vybrané oblasti. Z hlediska rozsahu práce je nutné provést selekci. Oblast mimoškolních aktivit předurčuje výběr lokálních aktérů, jedná se o školská zařízení.

Pro přehlednost získaných dat je nutné provést výběr vhodných školských zařízení. Kritériem může být cokoliv. Autorka práce upřednostnila školská zařízení z obcí s podobným počtem obyvatel a podobnou rozlohou. Dalším kritériem byl typ školy. V tomto případě se jedná o školy malotřídního typu. Aby bylo možno provést v případě potřeby i opakovaně empirický výzkum, je vhodné, aby se vybraná zařízení nacházela v relativní blízkosti. V tomto případě byly zvoleny sousedící obce – Leština, Rájec a Zvole. V rámci těchto lokalit jsou vybrána tato školská zařízení MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec a MŠ a ZŠ Zvole.

Obyvatelstvo obcí se v historickém kontextu mění. V původním složení obyvatel převažovali sedláci a statkáři. Později je nahradili rolníci a členové družstev. Ve většině případů se jednalo o lidi zaměstnané převážně v zemědělství. V dnešní době se na vesnici objevuje nový typ obyvatel. Nově přichází jsou hlavně mladí lidé, kteří pracují ve městě a na vesnici hledají pohodu a odpočinek po práci. Nejsou zastánci zemědělského způsobu života, naopak vítají aktivní odpočinek v podobě různých sportovních a zábavních akcí atd. Tento trend se projevuje prostřednictvím zakládání nových spolků nebo rozrůstáním stávajících organizací působících v oblasti volnočasových aktivit. Nový směr je možno pozorovat také v narůstajícím počtu lokálních aktérů. Všechny tyto aspekty vedou k tomu, že volnočasové aktivity ovlivňují čím dál víc dění v obci.

Kromě lokálních aktérů na úrovni místních spolků a sdružení se na volnočasových aktivitách obce podílí rovněž škola. Také význam a postavení školy se v historické souvislosti mění a vyvíjí. Primární funkcí školy je vzdělávání žáků, což odpovídá důvodu založení a v průběhu let se nemění. Škola ale ve svém vývoji získala další funkce. Jako příklad je možno uvést funkci socializační. Bezesporu se jedná o místo setkávání dětí, případně celých rodin. Zde dostávají prostor různé mimoškolní aktivity, na které je práce zaměřena především. Kromě rodin žáků samotných zapojují mimoškolní aktivity také ostatní občany obce. Někteří jsou zde v roli spolupořadatelů. Další se podílejí finančně, nebo v podobě dodaného materiálu, popřípadě svých služeb. Mnozí lidé jsou pouhými účastníky. Často se jedná o seniory nebo osaměle žijící občany, kteří již nemají děti ve školním věku, a tak se jich účast v podobě pořádání netýká, ale rádi přijdou jako hosté. Tím vzniká symbióza mezi aktérstvím školských zařízení a občany obce. Jakým způsobem tyto aktivity ovlivňují občany samotné a chod jednotlivých obcí je právě předmětem zkoumání této diplomové práce.

2 Cíl práce a metodika

Téma a cíl diplomové práce (viz strana 15) spadá do oblasti školství. S tím úzce souvisí základní pojmy jako výchova, vzdělávání, vzdělání, vzdělanost atd. Prostor pro objasnění a rozvedení těchto pojmů je součástí teoretické části práce. Oblast vzdělávání nelze přiblížit a zkoumat pouze pomocí jednotlivých pojmů. Aby bylo možno popsat oblast školství, je nutné představit jednotlivé typy vzdělávání, charakterizovat školský systém České republiky a představit legislativní rámec, který proces vzdělávání zajišťuje.

Diplomová práce zkoumá venkovskou lokalitu. Ta je zde zastoupena třemi vybranými vesnicemi, které se nachází ve vzájemném sousedství. Na dění ve vesnici se obecně podílí množství lokálních aktérů. V teoretické části diplomové práce je této problematice věnována čtvrtá kapitola. Základem jsou jednotlivé pojmy týkající se regionálního rozvoje jako například region, rozvoj, regionální rozvoj, aktér, regionální politika atd. Ve zjednodušené podobě lze říci, že veškeré dění ve venkovské lokalitě je vlastně regionální rozvoj. Vše, co se na vesnici odehraje, má vliv na další vývoj oblasti. Na vývoji obce se podílí v různé míře všichni, kteří zde žijí nebo jakkoliv působí.

Široké spektrum lokálních aktérů je zúženo v návaznosti na zaměření diplomové práce do oblasti školství. Zkoumaným subjektem jsou školská zařízení a jejich aktivity. Pro

tuto práci byla vybrána MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole. Společným znakem vybraných škol je umístění v rámci regionu, typ školského zařízení a přibližně podobný počet obyvatel obce kde se školská zařízení nacházejí.

Hlavním cílem této diplomové práce je zkoumání a následné zhodnocení vlivu školy na danou venkovskou lokalitu nacházející se v mikroregionu Zábřežsko. Aby autorka naplnila stanovený cíl práce, bude nejprve vypracována, jako opora pro komparaci sekundárních dat a vlastní empirické šetření, teoretická část práce, ve které budou prostudovány a konceptualizovány pojmy a teoretické koncepty související se sledovanou problematikou. Následně už v empirické části práce, budou nejprve představeni lokální aktéři. Tím jsou vybraná školská zařízení, konkrétně MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole. Sekundární a komparativní analýzu dat o aktivitách vybraných školských zařízení pak doplní vlastní empirické šetření ve vybraných obcích (Leština, Rájec a Zvole). Výsledkem a naplněním stanoveného cíle diplomové práce je tedy komparace mimoškolních aktivit, a dále jejich následné zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Základem pro teoretickou část je studium odborných textů a dokumentů. Dokumenty jsou napsané nebo tištěné materiály, zhotovené v minulosti (Hendl, 2005, s. 137). Dokumenty lze členit různým způsobem¹. Jedno ze základních rozdělení je na primární a sekundární viz. následující tabulka č.1.

Tabulka 1: Primární a sekundární dokumenty

Typ dokumentu	Kdo jej zaznamenal	Charakteristika
Primární (původní)	Očitý svědek	Přímé svědectví
Sekundární (druhotné)	Jiná osoba, není svědkem	Zprostředkovaná výpověď

Zdroj: zpracování vlastní

V práci jsou použity především sekundární dokumenty. Jejich nevýhodou v porovnání s primárními dokumenty je možnost zkreslení informací. Dle Hendla (2005,

¹ Např. dle Jeřábka (1992, s. 37) dělíme dokumenty na tři základní typy. Osobní dokumenty vytvořené z iniciativy autora, úřední dokumenty, tištěné a další materiály hromadného předávání informací. V diplomové práci jsou kromě osobních dokumentů použity všechny zmíněné.

s. 132) nejsou zkresleny informace obsažené v dokumentech, ale subjektivní zkreslení vytváří výzkumník při výběru dokumentů.

Na teoretickou část práce navazuje empirická část. „*Empirická interpretace, jak se jí běžně rozumí, je vždycky vztahováním termínů a tvrzení teorie k určitému druhu empirie, obvykle k oné kvantitativně statistické, „datové“ empirii², která se získává dotazníky a rozhovory*“ (Petrušek, 1993, s. 164).

Přechod mezi teoretickou a empirickou částí diplomové práce představuje sekundární analýza dat (kapitola č. 5). Dle Petruska je zdrojů pro sekundární analýzu více³ (1993, s. 38). V této diplomové práci jsou použity informace převážně z oficiálních statistických dat (viz ČSÚ), rovněž pak z povinných statistických údajů jako například výroční zprávy jednotlivých školských zařízení atd. Dalším zdrojem jsou pak archivní data z obecních kronik a dokumentů, v novějším podání jsou to internetové stránky obcí.

Kromě sekundární analýzy dat je v práci použita také primární analýza dat. Ta se objevuje ve spojitosti s výzkumem, je tedy zařazena do kapitoly empirického šetření. Základní rozdíly mezi primární a sekundární analýzou dat dle Hory (2018, s. 5) jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Rozlišení primární a sekundární analýzy dat

Primární analýza dat	Analýza dat získaných v našem výzkumu
Sekundární analýza dat	Zahrnuje případy, kdy se neúčastíme žádné fáze výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Definice sekundární analýzy dle Hory (2018, s. 2): „*Práce s daty vytvořenými někým jiným anebo za jiným účelem*“. V tabulce č. 3 jsou uvedeny hlavní výhody a nevýhody sekundární analýzy dle Jeřábka (1992, s. 38).

Tabulka 3: Výhody a nevýhody sekundární analýzy

Výhody	Ušetří čas a peníze, méně zasahuje do soukromí než např. dotazovací techniky, je snazší provádět srovnávací analýzy
Nevýhody	Některá potřebná data jsou nedostupná a nelze je dodatečně doplnit, původní data mohou obsahovat chyby

Zdroj: zpracování vlastní

² Z řeckého *empeiria* = zkušenost

³ Archivní data, oficiální statistická data, databanky statistických údajů, datové publikace z výzkumů, datové soubory z výzkumů na počítači.

Na sekundární analýzu bezprostředně navazuje komparativní analýza dat (kapitola 5.5). Tato analýza je založená na procesu komparace⁴ dat. V odborné literatuře se setkáváme též s označením srovnávací metoda. Baum, Gojová a kol. (2014, s. 89) uvádí: „*Metoda srovnávací, typologická – jde o vytváření typů sociálních jevů, které získáváme na základě jejich komparací (srovnání) podle určitých znaků*“. Jako výzkumný postup metoda srovnávací obecně zahrnuje dle Linharta a Vodákové: a) specifikaci předmětu srovnávání, b) vymezení srovnávaných vlastností (znaků a kontextuálních proměnných), c) posouzení komparability⁵, d) určení konkrétních technik srovnávání, e) způsob zhodnocení získaných informací a systematiku výstupů. Metoda srovnávací může být použita buď k deskripci zkoumaných jevů, nebo ke generalizaci, klasifikaci, typologii, k hledání kauzálních a funkčních souvislostí a následností, popř. k predikci a prognóze. Je chápána též jako forma testování hypotéz (1996, s. 619). V diplomové práci je použita srovnávací metoda pro komparaci mimoškolních aktivit ve třech vybraných lokalitách.

Šestá kapitola diplomové práce je zaměřena na empirické šetření autorky, v odborné literatuře označováno jako empirický výzkum⁶. Hendl (2005, s. 30) při popisu výzkumu uvádí: „*Jedná se o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru*“.

Pro výzkumy obecně platí základní členění na kvantitativní a kvalitativní výzkum. V této diplomové práci je použito obou typů výzkumu, jedná se tedy o smíšený výzkum. Kvantitativní výzkum je prováděn prostřednictvím páté kapitoly. Konkrétně se jedná o sekundární analýzu dat. Jsou zde analyzovány a komparovány tvrdé statisticky podložené informace. Zároveň lze říci, že tato část slouží jako přípravná část pro samotné empirické šetření. Je zde řešeno velké množství dat, tedy makro zaměření. Data lze jednoduše strukturovat do tabulek, vzájemně komparovat. Kvalitativní výzkum je obsažen v empirické části práce. Jedná se o samotné šetření a získávání hloubkových dat od malého množství respondentů. Data jsou bohatá, vztah výzkumníka ke zkoumanému subjektu je těsný. Autorka diplomové práce se zde přímo podílí na empirickém šetření, prostřednictvím kterého jsou získávány informace pro kvalitativní výzkum. Základní rozdíly dle Hendla (2005, s. 57) uvedeny v tabulce č. 4.

⁴ Z latinského comparatio = srovnávání, přirovnávání, odvozeno od com-par = stejný, rovný (srovnávání)

⁵ Komparabilita = srovnatelnost

⁶ Dle Hendla (2005, s. 30): „*Výzkum znamená proces vytváření nových poznatků*“

Tabulka 4: Kvantitativní a kvalitativní výzkum

	Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Úloha	Přípravná	Prostředek ke zkoumání interpretací aktérů
Vztah výzkumníka k subjektu	Odstup	Těsný
Postoj výzkumníka k jednání	Vně situace	Uvnitř situace
Vztah teorie a výzkumu	Potvrzení, falzifikace ⁷	Teorie často vzniká
Výzkumná strategie	Silně strukturovaná	Slabě strukturovaná
Platnost výsledků	Zobecnění	Kontextuální porozumění
Data	Tvrdá, spolehlivá	Bohatá, hloubková
Zaměření	Makro	Mikro

Zdroj: Hendl, 2005, s. 57

Švaříček, Šed'ová a kol. (2007, s. 13) uvádí: „*Zjednodušeně řečeno, nástrojem kvantitativního výzkumu je dotazník, zatímco kvalitativní výzkumníci používají rozhovor*“. Rozhovor ovšem není jedinou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Dalšími metodami jsou například zúčastněné pozorování⁸, hloubkový rozhovor (nejčastěji používaná metoda sběru dat), ohniskové skupiny (focus group)⁹ a skupinový rozhovor¹⁰, videozáznam. Při podrobnějším zaměření na rozhovor lze označit dva hlavní typy hloubkového rozhovoru. Jedná se o polostrukturovaný rozhovor¹¹ a nestrukturovaný (narativní) rozhovor¹². Pro diplomovou práci je vybrán polostrukturovaný rozhovor. Jedná se o rozhovor pomocí návodu, někdy též označovaný jako polostandardizovaný rozhovor, nebo-li částečně řízený rozhovor. Výhodou tohoto typu rozhovoru je, že tazatel má předem připravený návod, ale ve skutečnosti ho nemusí úplně přesně dodržovat. Dle situace je možno měnit jak pořadí otázek, tak přidávat další, což tazateli umožňuje velkou flexibilitu.

⁷ Z latinského falsus = nepravdivý, klamný

⁸ Dle Švaříčka, Šed'ové a kol. (2007, s. 143): „*můžete definovat jako dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu*“.

⁹ Získávání dat souvisí s využitím skupinových interakcí

¹⁰ Strukturovaný rozhovor s více než třemi osobami najednou, formou otázka-odpověď

¹¹ Vychází z předem připraveného seznamu témat a k tomu seznamu otázek

¹² Založen na jediné předem připravené otázce, následně dotazování prostřednictvím informací poskytnutých zkoumaným účastníkem

Díky těmto hlavním charakteristikám je polostandardizovaný rozhovor zvolen jako hlavní metoda sběru dat v části zabývající se empirickým výzkumem.

Každý výzkum včetně empirického zahrnuje jednotlivé etapy výzkumné práce: Definice výzkumného problému → studium literatury → formulace výzkumných hypotéz → tvorba výzkumného plánu → sběr dat → analýza dat¹³ → interpretace empirických zobecnění a tvorba výzkumných závěrů.

Definice výzkumného problému je stanovena prostřednictvím cíle diplomové práce. Konkrétně zda a jakým způsobem ovlivňuje škola jako lokální aktér dění ve venkovské lokalitě prostřednictvím pořádání mimoškolních aktivit. Podkladem a předpokladem pro samotný výzkum je teoretická část práce zabývající se vymezením základních pojmů a studiem související literatury. Vzhledem k rozsahu práce není stanovena výzkumná hypotéza. Výzkumný plán pak vychází z výběru tří základních lokací pro výzkum. Zaměření výzkumu na lokálního aktéra – jednotlivá školská zařízení. Předmět výzkumu jsou mimoškolní aktivity vybraných aktérů. Sběr dat probíhá přímo ve vybraných lokalitách. V této diplomové práci je použito jak primární, tak sekundární analýzy dat. Primární analýza dat je uvedena v empirické části, sekundární analýza dat je v páté kapitole diplomové práce a zajišťuje přechod mezi teoretickou a praktickou částí diplomové práce. Závěr práce obsahuje interpretaci empirických výsledků, jejich zobecnění a výzkumný závěr.

¹³ Dle Hory (2018, s. 4): „Analýza dat jako proces kdy: *definujeme problém → shromažďujeme data → snažíme se porozumět povaze dat → zvažujeme a třídíme data → posuzujeme data z metodologického hlediska (metoda výběru) → průzkum dat → upravujeme data (čistíme, redukuje...)* → *testujeme data (použité koncepty) → provádíme statistické operace → připravujeme výstupy → prezentujeme významy dat*“.

3 Vzdělávání a současná společnost se zaměřením na mimoškolní aktivity v ČR

V návaznosti na první dvě úvodní části diplomové práce se otevírá prostor pro teoretickou část diplomové práce. Jedná se o část práce, která poskytuje oporu a základ pro kapitoly, kde se přechází od teorie k praktické části. Vzhledem k tématu diplomové práce je důležité objasnit pojmy jako výchova, výchovný proces, vzdělávání, vzdělání, vzdělanost atd. Kromě těchto pojmů je potřeba charakterizovat jednotlivé typy vzdělávání. Nelze opomenout rovněž právní podklad věci, tedy legislativní rámec pro systém vzdělávání v ČR.

3.1 Základní pojmy související se vzděláním

Pojem výchova¹⁴ se objevuje historicky od samého počátku lidstva. Nejedná se o novodobou záležitost, ani není spjata pouze s vybranou epochou. Každý z nás byl nějakým způsobem vychováván a zároveň každý jedinec, který má svoje vlastní potomky na nich uplatňuje více či méně výchovu. Například Jůva (1987, s. 7) upozorňuje na tradiční povědomí o výchově, které je obvykle spojeno pouze s péčí o jednotlivce nebo malé skupiny. Na druhé straně připouští, že formování malých skupin úzce souvisí a je závislé na utváření profilu velkých skupin (např. státy, národy atd.).

Výchovou se zabývá věda zvaná pedagogika¹⁵. Utváření pedagogiky je dle Grecmanové (1998, s. 10) dlouhodobým procesem s různými etapami. „*Výchovná problematika byla nejdříve součástí mravní problematiky, zvyků a náboženství jednotlivých kmenů, později národů*“. Nejprve je pedagogické myšlení součástí filozofie a teologie. Teprve v období humanismu a renesance je díky velkým myslitelům jako F.Bacon, R.Descartes, J.Locke, J.A Komenský, J.J. Ruousseau, J.J. Pestalozzi položen základ moderního systému vědy o výchově. Následně v průběhu 19. století se stává pedagogika samostatným vědním oborem. Tento proces trvá až do dnešní doby, nejedná se tedy o proces ukončený.

¹⁴ Proces, v němž společnost působí na jednotlivce a vytváří tak předpoklady pro jeho uplatnění ve společnosti

¹⁵ Termín pochází z antického Řecka, kde peidagogos (obvykle vzdělaný otrok) pečoval v bohatých rodinách o děti (pais = dítě, agóge = vedení), Grecmanová (1998, s. 10)

Pedagogická věda se neustále vyvíjí, s tím souvisí i postupný vývoj předmětu pedagogické vědy. Jak uvádí Grecmanová (1998, s. 26): „*Předmětem pedagogiky je výchova dětí a mládeže a organizované formy i druhy výchovy dospělých. Výchova a vzdělávání se stávají v současné době celoživotním procesem*“. Zároveň je potřeba zdůraznit historický kontext pedagogiky. Pedagogika se zabývá současnou výchovou, rovněž ale i výchovou v blízké budoucnosti a výchovou v minulosti. Předmět pedagogiky ale nelze zjednodušit pouze na žáka a působení ve škole. Mezi předmět pedagogiky v širokém pojetí je nutno začlenit i mimoškolní činitele. Máme na mysli především rodinu, organizace dětí a mládeže a další masové komunikační prostředky výchovy.

Výchova má kromě jiného dvě základní funkce. Jedná se o individuální a sociální funkci. Tyto dvě funkce jdou ruku v ruce a není možné je od sebe oddělovat. Grecmanová (1998, s. 42) definuje individuální funkci výchovy jako úsilí o osobní rozvoj, prospěch a uplatnění jedince. Člověk je tak schopen žít podle přirozeného předpokladu, rovněž ale zmiňuje nutnost sociální výchovy. Tvrdí: „*Výchova připravuje jedince pro plnění společenských úkolů a pro jeho zapojení do společnosti, a tak ovlivňuje celkový charakter společnosti*“.

Výchova jako taková probíhá prostřednictvím výchovného procesu. Definice dle Grecmanové (1998, s. 125): „*Výchovný proces vyjadřuje časovou rozprostřenost výchovy, kdy dochází k vzájemnému působení, ovlivňování, napodobování, spolupráci, vciťování se, přenášení nálad, postojů, názorů a motivačních faktorů (interakci¹⁶) dvou nebo více subjektů ve směru výchovného cíle v průběhu času*“. Interakce mohou probíhat mezi rodiči a dětmi, nebo dětmi a sourozenci. Ve škole je to především spolupráce mezi žákem a učitelem, respektive vychovatelem a chovancem a rovněž mezi spolužáky. V mimoškolní činnosti se jedná o interakci trenéra a sportovce, vedoucího zájmového útvaru a účastníků zájmové činnosti atd. (Pelikán, 1995, s. 82). Výchovný proces je součástí životního procesu, neprobíhá izolovaně. Jedná se tedy o výchovný proces období mládí, dospělosti a stáří. Výchovný proces je velice úzce navázán na školní vzdělávání. Dle stupňů školy dělíme výchovu do tří kategorií – výchovu v období předškolním, školním a středoškolském. Kromě oblasti školního vzdělávání ovlivňují výchovný proces oblasti

¹⁶ Vzájemné působení dvou i více činitelů

působení. Dle Grecmanové (1998, s. 126) rozlišujeme výchovný proces v prostředí rodiny, školy, v rámci výchovy mimo vyučování.

Dalším procesem, který lidi provází velkou část života, je vzdělávání. Charakteristiku tohoto procesu lze dle Grecmanové (1998, s. 66) shrnout do čtyř základních bodů:

1. Proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností, rozvoje rozumové stránky osobnosti, jejího myšlení a paměti
2. Proces všestranné humanizace¹⁷ a kultivace¹⁸ člověka
3. Vzdělávání je svobodný vztah mezi lidmi, jehož smyslem je získání náležitého vědění (zastávce svobodného přístupu např. L.N.Tolstoj)
4. Vzdělávání je osobnostní, nekonečné a neuzavřené, prostupující svobodou úsudku i volnosti přesvědčení

Do kontrastu s touto přesnou charakteristikou je možno uvést definici vzdělávání dle známého amerického pedagoga Johna Holta (1995, s. 26): „*Vzdělávání je dobrá hra, při které dítě poznává, jak funguje svět*“.

Na proces vzdělávání plynule navazuje pojem vzdělání. I zde lze pojem definovat prostřednictvím tří základních bodů:

1. Vzdělání jako výsledek nebo konečný efekt procesu získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností atd. (viz odstavec 1 u vzdělávání)
2. Vzdělání je výsledkem harmonického procesu – výchovy
3. Vzdělání je výsledek všech procesů a činností zaměřených k utváření člověka (Obst a kol., 1994, s. 8)

Grecmanová ve své knize *Obecná pedagogika* rozlišuje vzdělání na obecné a odborné, z hlediska antropologického pak na formální¹⁹ a materiální²⁰. Ani nejlepší pedagogové se nedokáží shodnout, který typ vzdělání je nejdůležitější. Ve většině tvrdí, že pro samotný život člověka a jeho dobré uplatnění ve společnosti jsou obecné a odborné, materiální a formální vzdělání stejně důležité.

Podstatnou součástí národní kultury je vzdělanost daného společenství. V tomto smyslu lze mluvit o národní vzdělanosti a specificky o české vzdělanosti.

¹⁷ Polidštění, zlidštění

¹⁸ Zušlechťování

¹⁹ Orientuje se na efekt formování lidských možností a sil

²⁰ Zaměřuje se na obsah a vědomosti, které má člověk získat, aby mohl být považován za vzdělaného

U většiny lidí je vzdělanost ztotožňována s pojmem školního vzdělání. Vzdělání a vzdělanost spolu úzce souvisí. Výsledkem procesu vzdělání je vzdělanost.

Vzdělanost obecně jakož i národní vzdělanost je potřeba vidět prostřednictvím následujících disciplín:

- v historiografickém aspektu se zkoumají počátky a vývoj české vzdělanosti v rámci dějin národní kultury
- ve filozofickém pojetí je fenomén vzdělanost posuzován ve vztahu k charakteru společnosti, smyslu života aj.,
- v sociologickém pojetí se vzdělanost vysvětluje v rámci sociálních struktur a vazeb ve společnosti
- v demografickém pojetí se vzdělanost zkoumá jako charakteristika populací států, regionů, měst a jiných lokalit
- v ekonomickém pojetí je vzdělanost analyzována v souvislosti s koncepcemi kvalifikace a kompetencí pracovních sil a efektů vzdělanosti pro trh práce
- v pojetí interkulturní psychologie je vzdělanost součástí národní/etnické kultury a na základě srovnávání typů jednotlivých národních kultur může být charakterizována (Průcha, 2015, s. 12).

3.1.1 Historie české vzdělanosti

Počátky české vzdělanosti spadají do období Velké Moravy do druhé poloviny 9. století. Jsou zde patrné dva souběžné procesy. Prvním z nich je formující se český stát ze strany východofranské říše, především přijetí křesťanství a latinské liturgie. Zároveň s tím probíhá druhý proces a tím je příchod Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu. Přijetí křesťanství je klíčové pro rozvoj vzdělanosti, jelikož v této době je vzdělání a vzdělanost spojena právě s křesťanstvím a je určeno pouze úzké elitě. Příchod věrozvěstů na Moravu pak s sebou přináší první písmo a vytváří se první písemné artefakty. Na našem území dochází ke střetu dvou kultur. Na jedné straně je to kultura západní, používající latinu. Na druhé straně je to byzantská kultura, založená na šíření staroslověnštiny. Zástupci vzdělanosti v západním světě byli převážně kněží, což v důsledku znamenalo velice omezené množství lidí. Na druhé straně východní kultura v podobě té byzantské byla zastoupena širší společností. Konečný příklon k západnímu (franskému) křídlu znamenal příklon k latině.

Po stoletích formování a vývoje vzdělanosti stojí za zmínku novověké dějiny. Období se označuje termínem „rozporuplná epizoda“ ve vývoji české vzdělanosti. Jedná se o období socialismu mezi lety 1948–1989. Na jedné straně došlo k nespornému rozvoji české vzdělanosti, na druhé straně byl běžně prováděn útisk, diskriminace některých skupin obyvatelstva, dokonce likvidace nepohodlných institucí zaštiťujících vzdělanost. V průběhu socialistického období se rovněž zvýšil počet dětí začleněných do předškolního vzdělávání. Pro dokreslení situace je uvedeno následující: Z celkové populace dětí ve věku 3-6 let (před zahájením povinné školní docházky) to bylo 38 % dětí v roce 1960/61, ale koncem 80. let již kolem 90 % (Průcha, 2015, s. 29). Základní vzdělání z tohoto období vystihuje jediný pojem – jednotná škola. Tento fenomén platil od roku 1948 do počátku roku 1990. Princip jednotné školy není v základu špatný, znamená poskytnutí rovnocenného vzdělání všem dětem. Problémem byl spíše obsah vzdělávání, který byl striktně regulován marxistickou ideologií a rovněž politickým řízením školského systému. Zpětně je nyní hodnoceno hlavně množství učiva, které bylo neadekvátní věkové úrovni a schopnosti dětí. Od 60. let se pak základní školství směřovalo na specializaci tříd, popřípadě škol na jednotlivé předměty. Středoškolské vzdělávání, zaměřeno na učňovské školství, převážně obory hornické, hutnické a stavebnictví. Obory odráží zaměření země na průmyslovou výrobu. Pozitivní vývoj byl zaznamenán v rostoucí vzdělanostní struktuře obyvatelstva. Vysoké školství bylo nejvíce zasaženo útiskem a diskriminací.

Po roce 1989 nastává v českých zemích změna. Nejvíce se projevuje v systému státního zřízení. Dochází k postupnému přechodu od socialismu ke kapitalismu. Školství přichází do fáze demokratizace. Kromě státních škol se na scéně objevují soukromé školy, církevní a další. Do popředí vstupuje globalizace ekonomiky a národních ekonomik. Neustále se měnící ekonomické podmínky vyžadují velkou pružnost obyvatel. Je zde patrný přechod od masivního rozšíření vzdělání (hlavně středoškolského a středního odborného) k plnění požadavků individuálních ekonomik a tržně fungujícího hospodářství. Objevuje se nový termín vzdělanostní společnost. V kontextu socio-ekonomickém dochází ke změnám v orientaci ekonomik. Od průmyslu a zemědělství se těžiště posouvá k vědění a vzdělání. Vědění a vzdělání se stává výrobním artiklem. Jeho důležitost se zvyšuje.

3.1.2 Demografické a sociodemografické pojetí vzdělanosti v ČR

Demografie se zabývá lidskou populací na různých úrovních, od lokální přes národní až po celostátní. Prostřednictvím demografického pojetí vzdělanosti je možno velmi dobře provést charakteristiku populace a zároveň analyzovat vývoj vzdělání a vzdělanosti. Data vhodná k analýze z demografického pohledu jsou shromažďována Českým statistickým úřadem, Ústavem pro informace ve vzdělávání (zrušen v roce 2012), ministerstvem školství, ministerstvem práce a sociálních věcí atd. Dalším zdrojem relevantních dat jsou tzv. cenzy – opakující se sběry údajů o demografických charakteristikách obyvatel státu (první v roce 1921, následně desetileté intervaly, poslední v roce 2011). Data z cenzů jsou zpracována Českým statistickým úřadem.

V demografických analýzách jsou dvě stěžejní pojetí fenoménu vzdělanosti:

1. Vzdělanost určité populace jako procentuální podíl obyvatel, kteří dosáhli určitou úroveň formálního (školního) vzdělání
2. Vzdělanost měřená počtem let školního vzdělávání, kterými procházela určitá populace (muži ve srovnání s ženami atd.) (Průcha, 2015, s. 38).

Dochází k navýšení počtu dětí navštěvující předškolní vzdělávání. Podle sčítání lidu v roce 2011 se výrazně zvýšil podíl osob s vysokoškolským vzděláním, a to na 11,9 %, respektive u osob ve věku 30-39 let na 15,5 % (Průcha, 2015, s. 41). Z toho plyne vyšší průměrný počet let školního vzdělávání (PŠV) u obyvatelstva ČR – tabulka č. 5.

Tabulka 5: Průměrný počet let školního vzdělávání v ČR

Rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001
PŠV	9,4	9,6	10,3	10,9	11,1	11,9

Zdroj: Průcha, 2015, s. 41

Úroveň české vzdělanosti v kontextu statistických dat roste. Tato data ale nevyprávějí nic o kvalitě vzdělanosti a vzdělávání, vztahují se pouze na délku procesu vzdělávání. Nicméně v současné době dochází ke značnému rozvoji vzdělávacího procesu. Lze to snadno vidět například na neustále se zvětšující nabídce programů celoživotního vzdělávání. Vzdělávání již dnes není výsadou náctiletých, čím dál častěji se stává běžnou součástí profesního růstu

3.2 Vzdělání – chrám, výtah a pojišťovna

Pojetí vzdělání, jeho funkce a dopady se v průběhu let mění. Souvisí s vývojem společnosti a s chápáním významu vzdělání. Jak jde vývoj neustále kupředu, mění se společnost a s ní i představy o tom, k čemu má vlastně vzdělání sloužit. Se vzděláním se od nepaměti pojí především škola. Pro některé je to vlastně synonymum pojmu vzdělání. Pro jiné se jedná o instituci poskytující vzdělání. Pro učitele je to tato instituce zároveň zaměstnáním.

Jak píše Keller a Tvrdý ve své knize: „*O růstu vzdělanosti jako o léku na téměř všechny neduhy dnešní společnosti hovoří jedním hlasem vysocí představitelé Evropské unie, vlády národních států i politici na úrovni regionální a lokální, a to zcela bez ohledu na svoji stranickou příslušnost*“ (Keller, Tvrdý, 2008, s. 13). Kromě toho se objevuje nový fenomén tzv. „vzdělanostní společnost“²¹. Předpokladem pro úvahy o vzdělanostní společnosti je fakt, že každá společnost je na nějaké formě vědění založena a že společnosti se od sebe liší způsobem, jímž je vědění produkováno, jak je distribuováno (otevřenost systému vzdělávání) a jak je aplikováno (zda získanému vědění odpovídá nějaká oblast technických aplikací) (Petrušek, 2006, s. 408).

Z historického pohledu je jasné, že rovněž pojetí školy se během vývoje společnosti mění. Počátky školy a vzdělání úzce souvisí s církví. „*Nejprve působila škola jako jakýsi chrám vědění, jako monumentální instituce dostupná pouze úzké elitě vyvolených*“ (Keller, Tvrdý, 2008, s. 23). Škola jako chrám nabízí studentům cestu ke spáse. To umožňuje fakt, že většina obyvatelstva je neosvěcená, tudíž je potřeba je vést prostřednictvím vzdělaných elit. V časovém pojetí hovoříme o období zahrnující první polovinu dvacátého století, v podstatě až do druhé světové války. Jak postupuje vývoj společnosti v průběhu století, dochází k přechodu od církevních elit k elitám politickým. Vzdělání má v této fázi značný politický rozměr, slouží k potřebám politik jednotlivých národů a států.

Milníkem v pojetí vzdělání je druhá světová válka. Důsledkem války je změna celé moderní společnosti, jejího uvažování, priorit a pojetí vzdělání. Vývoj společnosti se ubírá dvěma směry. První z nich je možno sledovat ve vyspělých zemích v poválečném období. Dochází zde k výrazné změně celého vzdělávacího systému. Vzdělání se netýká jen úzké

²¹ Pojem „vzdělanostní společnost“, také někdy označovaná jako „společnost vzdělání“ nebo „společnost vědění“ pochází z anglického výrazu „knowledge society“

skupiny vyvolených, rozšiřuje se do velké části obyvatelstva. Ve velkém probíhá proces demokratizace společnosti. Vzdělání má v této demokratizační fázi sloužit jako výtah, s jehož pomocí se široké vrstvy obyvatel dostanou sociálně o několik pater výše v sociální struktuře, stanou se pevnou součástí širokých a v blahobytu žijících středních vrstev (Keller, Tvrđý, 2008, s. 23). Jak dochází po válce k fyzické obnově jednotlivých zemí včetně hospodářství a průmyslu, je možné sledovat rozvoj soukromého i veřejného sektoru. Společnost jede na plné obrátky, průmysl je na vrcholu. Vzniká velké množství vysoce kvalifikovaných pracovních míst. S tím úzce souvisí i poptávka po vzdělání z řad obyvatelstva. Zde jsou formulovány první úvahy o vzdělanostní společnosti. Vzdělání se stává masovou záležitostí.

Druhý směr poválečného období odráží vývoj v komunistických zemích. I zde dochází k obnově hospodářství a průmyslu. Vzdělání ale dostává striktní podobu, která reflektuje na požadavky socialistického státu. Ve velké míře je zde patrný silný politický vliv. Vzdělání je rozšířeno mezi velkou část obyvatelstva. Na rozdíl od západních vyspělých zemí zde převládá nerovný přístup ke vzdělání. Vzdělání slouží politickým strukturám, odpůrci komunistického zřízení jsou omezováni jak v přístupu ke vzdělání, tak v přístupu k vysoce kvalifikované práci. Pro ně vzdělání funkci výtahu neplní.

V poslední čtvrtině 20. století dochází k prudkým změnám jak v politickém, tak ekonomickém uskupení států (obzvláště ve východní a střední Evropě). Výsledkem je změna v postavení školy jako instituce a vzdělání. Škola opouští pozici výtahu a stává se z ní jakýsi způsob pojišťovny. Důvodem této změny je kromě jiného rychlý nástup globalizované ekonomiky. „*V celých dějinách sociologie až do současnosti se tak střetává oslava věděni coby nástroje integrity a koheze společnosti a kritika věděni jakožto jednoho z mocných zdrojů nerovnosti a sociální polarizace*“ (Keller, Tvrđý, 2008, s. 34).

Mění se charakter práce, podmínky na trhu práce, s tím i uplatnění vzdělání. Tyto podmínky způsobují, že vzdělání již nefunguje jako automatický výtah pro širokou vrstvu střední třídy. Vzdělání neznamena bezproblémový vzestup, jako tomu bylo v optimistických 60. letech. Škola má nově úlohu pojišťovny. Pojišťovna ve smyslu toho, aby ochránila absolventy škol alespoň částečně před sociálními riziky, které přináší proměna společnosti. V důsledku globalizované politiky dochází k rychlým změnám jak na pracovním, tak ekonomickém trhu. Tím pádem se snižuje možnost predikce vývoje. Je

těžké se rychlým změnám přizpůsobovat, nebo na ně reagovat. Proto právě vzdělání zde představuje jakýsi druh pojištění, který napomáhá překonávat rychlé změny.

Postindustriální společnost²², jak se nyní často v odborné literatuře uvádí, stojí za vznikem ekonomiky založené na vědění²³. Podle Ilji Šrubaře se vědění samo dělí na dvě části tzv. „čisté vědění“ (o něm rozhoduje vědecká komunita) a na vědění produktivně (tržně) a mediálně zhodnocené. Petrušek (2006, s. 413) ve své vizi uvádí: „*Podle strážlivých odhadů se společnost vědění bude členit na 20 procent těch, kteří budou patřit k intelektuální elitě, na 60 procent kvalifikovaných, nemamálních, ale nekreativních obsluhovateli technologických nástrojů a na 20 procent těch, kteří nikdy nezvládnou přístupové cesty k tomu, aby se stali, byť jen pomocnými silami v informačně technologickém světě*“.

Společnost vědění a informační společnost sice původně není totéž, ale v realitě pozdě moderní společnosti oba modely nebezpečně splývají (Petrušek, 2006, s. 414).

3.3 Základní typy vzdělávání v České republice a jejich charakteristika

Tato kapitola je věnována typům vzdělávání a jejich podrobnou charakteristikou. Vzdělanost lze chápat jako komplex všeho poznání, které jednotlivci nabývají prostřednictvím tří typů vzdělávání. Z ontogenetického (vývojového) hlediska je to nejprve **informální vzdělávání** (od raného dětství, pokračující ovšem v průběhu celého života), později **formální (školní) vzdělávání** v mládí a dospívání, zároveň u mnoha lidí ovlivňuje vzdělanost také **neformální vzdělávání**. Tyto tři proudy vzdělávání se prolínají ve svém působení a vytvářejí určitý obsah vzdělanosti jednotlivců, což se odráží v celkové vzdělanosti populace národa (Průcha, 2015, s. 168).

Jiné pojetí informálního, formálního a neformálního vzdělávání uvádí ve své publikaci Rabušicová, Rabušic (dle účelových učebních aktivit):

Formální učení – vede k získání diplomů a kvalifikací v rámci formálního vzdělávacího systému

²² Někdy označovaná jako moderní společnost, během druhé poloviny 20.století zaměřila svoji ekonomiku ze sektoru výrobního (sekundárního) na sektor služeb (terciální)

²³ Knowledge-based economics

Neformální učení – děje se vedle formálního vzdělávacího systému, nevede k získání vyššího stupně vzdělání, je poskytováno v rámci pracovního zařazení u dospělých, u dětí se jedná o vzdělávání mimo školu – zájmové vzdělávání mládeže atd.

Informální učení – je přirozenou součástí každodenního života, nemusí se jednat o záměrné učení, přesto se děje (Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 27).

Informální vzdělávání se týká každého jedince. Je realizováno rodiči, prarodiči nebo dalšími členy rodiny. Jedná se o každodenní komunikaci dospělých s dětmi a každodenní učení ať už cílené nebo spontánní. Každé dítě prochází formou informálního vzdělávání, což se stává základem pro pozdější vzdělávání a je základem každé lidské bytosti. Tímto typem vzdělávání se zabývají mnohé výzkumy, které dokazují, že informální vzdělávání se značně liší. Projevují se zde odlišnosti jak mezi různými národy, tak mezi různými kulturami. Opominout nelze ani různé výchovné styly. Rozdíly lze najít v rámci Evropy - např. kultury Západu podporují v dětech individuální bytosti, dbá se zde na autonomii a nezávislost, naopak kultury Východu zaměřují výchovu na pokračování sebe samých s důrazem na sociální očekávání. Zcela specificky se projevuje výchova v Americe, kde se rodiče snaží, aby děti vyjadřovaly co nejvíce své požadavky a soustředily se na ně.

Dalším typem vzdělávání je formální (školní) vzdělávání. Formální vzdělávání navazuje na informální vzdělávání. Rozdílem je, že ve většině případů již neprobíhá v rodině, ale ve škole. Formální vzdělávání se dále dělí na předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, vzdělávání na středních, vyšších a vysokých školách. Má přesně stanovené podmínky a časovou délku. Pro tento typ vzdělávání jsou přímo určeny druhy škol, kde probíhá, má přesně a jasně stanovená pravidla. Výsledky formálního vzdělávání jsou celkem snadno ověřitelné a je možnost je mezinárodně srovnávat.

V průběhu školního vzdělávání dochází ke značné diferenciaci vzdělávacích drah jednotlivců, takže formální vzdělávání lidí se odlišuje svou délkou, kvalitou, oborovou specializací aj. Navíc existují v tomto ohledu rozdíly mezi zeměmi a národy z hlediska podílů populací procházejících určitými vzdělávacími drahami. Například rozdíly mezi zeměmi se selektivními systémy na úrovni základního vzdělávání (Německo, Rakousko, Česká republika) a zeměmi s jednotným základním vzděláváním (skandinávské země a mnohé jiné) (Průcha, 2015, s. 171).

Posledním zmíněným typem je neformální vzdělávání. To probíhá většinou mimo školu. Lidé jej podstupují z různých důvodů, nejčastěji dobrovolně. Jedná se o různé typy sebezvzdělávání, zájmové vzdělávání mládeže a dospělých, vzdělávání v rámci podniků a jednotlivých profesí, rekvalifikační kurzy. Nelze opomenout celoživotní vzdělávání v podobě například univerzity třetího věku atd. „*Moderní společnosti se tak stávají, ideálně řečeno, společnostmi permanentně se učících jedinců – učícími se společnostmi*“ (Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 26).

3.3.1 Předškolní vzdělávání

Je první, se kterým se jedinec setká v rámci formálního (školního) vzdělávání. Legislativně je upraveno dle Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) z roku 2004. Předškolní vzdělávání je výsledkem výchovně vzdělávacího procesu. Usnadňuje dítěti další životní dráhu, vytváří optimální předpoklady pro jeho další vzdělávací cestu (Opravilová, 2016, s. 14).

V České republice tímto typem vzdělávání procházejí děti ve většině starší 3 let. Umístění mladších dětí do tohoto typu vzdělávání je problematické. Je to hlavně z důvodu, že děti mladší 3 let potřebují specifické prostředí. Jedná se konkrétně o jiný typ hraček, v mnohých případech potřebují pomoci s osobní hygienou atd. Před rokem 1989 řešily tuhle problematiku zařízení – tzv. jesle. V dnešní době nejsou zastoupeny ve velké míře, jelikož je upřednostňována výchova dítěte do 3 let v prostředí rodiny.

Předškolní vzdělávání probíhá prostřednictvím mateřských škol (dále MŠ). Trvá zhruba od 3 let věku dítěte až do doby 6 let, kdy začíná povinná školní docházka. Dle novelizace zákona č. 561/2004 Sb. (tzv. školský zákon) a vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, je povinné předškolní vzdělávání pro děti, které dosáhly do 31.8. daného roku věku 5 let (Souhrnné informace o povinném předškolním vzdělávání, 2020, s.4).

„Předškolní vzdělávání chápeme jako proces cíleného a organizovaného působení na dítě, které ho má rozvíjet, podporovat, motivovat a směřovat k získání tzv. kompetencí budoucího školáka“ (Opravilová, 2016, s. 14).

Předškolní vzdělávání prošlo značným vývojem. Počet dětí, které se účastní předškolního institucionálního vzdělávání, se zvyšuje přesto, že v minulých letech došlo k poklesu dětské populace a počtu MŠ. V roce 1999 bylo v ČR 5 911 MŠ, v roce 2005 již

jen 4 776. Pokles je způsoben jejich rušením a také slučováním více škol pod jeden právní subjekt. Naprostou většinu MŠ zřizují obce (98,4 %). MŠ navštěvuje 77 % všech tříletých dětí a 94 % všech pětiletých (Průcha, 2009, s. 74).

Aktuální situace v předškolním vzdělávání je z velké části ovlivněna Evropskou unií. Ta v rámci různých dotačních programů poskytuje prostředky pro rozšíření tohoto sektoru a zvýšení kvality výuky v mateřských školách. Například prostřednictvím Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, viz následující tabulka č. 6.

Tabulka 6: Podpora předškolního vzdělávání

Opatření	Vybraná klíčová aktivita
Zvýšení účasti dětí v předškolním vzdělávání	Podpora komunikace se zákonnými zástupci, zajištění potřebných kapacit
Úprava RVP PV a zvýšení kvality předškolního vzdělávání	Úprava RVP PV, podpora pedagogické diagnostiky
Podpora pedagogů a vedení školy	Zvýšení kvality přípravného vzdělávání, posilování řídicích kompetencí vedoucích pracovníků, podpora dalšího vzdělávání
Parametrizace financování a nákladovosti MŠ	Finanční náklady na snižování počtu dětí na učitele, racionalizace finančních toků

Zdroj: Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 +, 2020, s. 80, vlastní zpracování

3.3.2 Základní vzdělávání

Nejprve je třeba vyjasnit pojmy jako základní vzdělávání a primární vzdělávání. Základní vzdělávání je použito v dokumentech jako Rámcově vzdělávací program (RVP) a Školní vzdělávací program (ŠVP). Pojem primární vzdělávání je převzat z Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání ISCED (Göbelová, 2013, s. 56).

Základní vzdělávání je spojeno s povinností školní docházky (§ 36 až § 43 zákona č.561/2004 Sb.). Navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Probíhá prostřednictvím základních škol a základních speciálních škol. Délka tohoto typu vzdělávání je zákonem stanovena na 9 let. Je rozdělena na dvě části. První část je pětiletý **1. stupeň** – tzv. primární vzdělávání. Druhou část pak tvoří čtyřletý **2. stupeň** – tzv. nižší sekundární vzdělávání. Tyto stupně na sebe jak organizačně, tak didakticky navazují.

„Základní vzdělávání na 1. stupni je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka. Svým činnostním a praktickým charakterem a uplatněním odpovídajících metod motivuje žáky k dalšímu učení, vede je k učební aktivitě a k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodnou cestu řešení problémů“ (RVP ZV²⁴, 2021, s. 8).

„Základní vzdělávání na 2. stupni pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní samostatné učení. Je budováno na provázanosti vzdělávání a života školy se životem mimo školu. Umožňuje zadávat komplexnější a dlouhodobější úkoly či projekty a přenášet na žáky větší odpovědnost ve vzdělávání i v organizaci života školy“ (RVP ZV, 2021, s. 8).

Obsahově je základní vzdělávání v ČR zaměřeno především na vytváření základní gramotnosti²⁵. Konkrétně se jedná o rozvoj čtení, psaní, počítání a základních postojů a vědomostí o světě (Göbelová, 2013, s. 57).

V etapě základního vzdělávání jsou dle Göbelové za klíčové považovány kompetence²⁶:

- k učení	- sociální a personální
- k řešení problémů	- občanské
- komunikativní	- pracovní

Kromě základních škol a základních speciálních škol poskytují nižší sekundární vzdělávání rovněž nižší stupně víceletých gymnázií a konzervatoře. Vzdělávání na 1. i 2. stupni lze zabezpečit také formou individuálního vzdělávání. Ze všech žáků, kteří úspěšně ukončili základní vzdělání v roce 2020/2021, bylo 11,2% na víceletých gymnáziích a pouze 0,1% na osmileté konzervatoři (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy).

Co se týká vize základního vzdělávání, souvisí s koncepcí vzdělávání jako pojišťovny. Mezi dokumenty úzce spjatými se základním vzděláváním patří Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, která je na RVP ZV přímo navázána. Tento dokument obsahuje opatření a klíčové aktivity, které ukazují směr, kterým by se základní vzdělávání mělo ubírat.

²⁴ Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání

²⁵ Gramotnost znamená především schopnost praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 +, 2020, s. 11)

²⁶ Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, že se dokáže v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj (Klíčové kompetence v základním vzdělávání, 2007, s. 7)

„Cílem opatření je modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Škola musí rozvíjet kritické myšlení²⁷, práci s informacemi, klást důraz na spolupráci a zároveň podporovat kompetenci k celoživotnímu učení. Základem vzdělání jsou kompetence pro život a jádrové učivo, které musí žáci umět propojovat, rozvíjet a aplikovat v každodenním osobním, profesním i občanském životě“ (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 +, 2020, s. 88).

Tabulka 7: Revize RVP ZV

Opatření	Vybraná klíčová aktivita
Revize RVP ZP v oblasti ICT ²⁸	Příprava minimálního standardu materiální vybavenosti školy pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti
Revize RVP ZV	Propojení formálního a zájmového vzdělávání v základních školách
Vytvořit k revidovanému RVP ZV metodickou podporu	Tvorba učebních textů, úprava systému doložek učebnic
Podpora pedagogů	Zvýšení kvality přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků
Pokusné ověřování kombinované formy ²⁹ vzdělávání	Realizace kombinované formy vzdělávání

Zdroj: Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 +, 2020, s. 88, vlastní zpracování

3.3.3 Střední vzdělávání

Střední vzdělávání navazuje na vzdělávání základní. Dosud se uskutečňuje ve třech druzích škol:

- všeobecné na gymnáziích

²⁷ Myslet kriticky znamená uchopit myšlenku a důsledně ji prozkoumat, porovnat s opačnými názory a s tím, co už o daném tématu víme (Grecmanová, Urbanovská, Novotný, 2000, s. 8)

²⁸ ICT je zkratka oboru informačních a komunikačních technologií, odvozeno z anglického Information and Communication Technologies

²⁹ Kombinovanou formou se myslí zapojení distanční výuky – tzv. výuky na dálku pro vybrané třídy a vybrané žáky

- odborně technické, ekonomické, zemědělské, umělecké apod. na středních odborných školách
- učňovské na středních odborných učilištích (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 51)

Gymnaziální vzdělávání je vhodné především k přípravě pro bezprostředně navazující studium. Přesto je v poslední době tlak na začlenění předmětů a obsahů, které mohou být potřebné pro praktický život a některá povolání. Jedná se rovněž o rozšíření výuky cizích jazyků a širší využívání informačních technologií. Dochází k individualizování vzdělávacího programu formou volitelných a nepovinných předmětů.

Střední odborné vzdělávání zahrnuje výuku na středních odborných školách a středních odborných učilištích s učebními obory. Zde je kladen největší důraz na přechod absolventů ze školy do praxe v případě, že nepokračují v dalším navazujícím studiu.

K dalším nezbytným opatřením náleží podpora profesního a kariérového poradenství, profesní orientace, rozvoj informačního systému o požadavcích zaměstnavatelů na připravenost absolventů, o situaci na trhu práce apod. (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 53).

Úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu středního vzdělávání se dosahuje těchto stupňů vzdělání:

- a) střední vzdělání
- b) střední vzdělání s výučním listem
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou (Zákon č. 561/2004 Sb., §58)

Specifickým typem vzdělávacího zařízení jsou konzervatoře. Slouží k rozvoji dovedností a schopností žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání. Poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění (Zákon č. 561/2004 Sb., §86). Stojí na pomezí středního a terciárního sektoru.

Stupně vzdělání v konzervatoři:

- a) střední vzdělání s maturitní zkouškou
- b) vyšší odborné vzdělání v konzervatoři (Zákon č. 561/2004 Sb., §87)

3.3.4 Terciární vzdělávání

„Terciárním sektorem vzdělávání se rozumí všechny typy státem uznaného vzdělávání občanů, navazující na úplné střední všeobecné vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 63).

Struktura terciárního vzdělávání podle typu studia:

- Pomaturitní odborné studium – ukončené osvědčením
- Vyšší odborné studium – titul: diplomovaný specialista v oboru
- Bakalářské studium – titul: Bc.
- Magisterské studium – titul například: Mgr., Ing.
- Doktorské studium – nejvyšší stupeň terciárního vzdělávání
- Různé další státem uznávané typy studia poskytované státními i nestátními institucemi v rámci celoživotního vzdělávání

Institucionální struktura terciárního sektoru vzdělávání:

- Vysoké školy univerzitního typu (UVŠ) – uskutečňují magisterské a doktorské studijní programy, včetně celoživotního vzdělávání
 - Vysoké školy neuniverzitního typu (NVŠ) – převážně bakalářské programy a kurzy dalšího vzdělávání
 - Vyšší odborné školy (VOŠ) – hlavně vyšší odborné 3leté studium a pomaturitní studium, ve spolupráci s vysokou školou také bakalářské studijní programy
 - Instituce s pomaturitním odborným studiem – střední školy, jež nabídku svých služeb rozšíří do terciárního sektoru
- Jiné vzdělávací instituce terciárního sektoru – několikaměsíční kurzy nebo kvalifikační programy celoživotního vzdělávání atd.

Zdroj: Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 64-65, vlastní zpracování

3.3.5 Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání jde ruku v ruce s konceptem celoživotního učení. „Celoživotní učení je v ideálním pojetí považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti jde spíše o neustálou připravenost člověka učit se než o neustálé studium. Vychází se přitom ze zásady, že konkrétní získané kompetence nejsou tak cenné jako schopnost učit se. Mluví se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, aby se tím zdůraznil význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz“ (Strategie celoživotního učení ČR, 2007, s. 8).

K základním charakteristikám celoživotního učení patří:

- Vzdělávání není již omezeno jen na určitou fázi života – docházky do školy, ale trvá po celý život
- Nejedná se jen o formální vzdělávání ve vzdělávacích institucích, učení může probíhat i na pracovišti, doma či v prostředí obce
- Jedná se o poskytnutí příležitosti pro všechny, bez ohledu na věk, zájem, nadání či postavení (Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 27)

Celoživotní učení má dvě etapy:

1. Počáteční vzdělávání – zahrnuje základní, střední a terciární vzdělávání
2. Další vzdělávání – probíhá po dosažení určitého stupně vzdělání, může být zaměřeno na různorodé spektrum vědomostí, dovedností a kompetencí důležitých pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě (Strategie celoživotního učení ČR, 2007, s. 9)

Celoživotní učení zahrnuje formální, neformální a informální učení³⁰.

3.3.6 Mimoškolní a zájmové vzdělávání

Někdy také souhrnně označováno jako **neformální vzdělávání³¹**. Na rozdíl od formálního vzdělávání, probíhá tento typ vzdělávání většinou prostřednictvím jiných institucí, než je škola. Mimoškolní vzdělávání je vzdělávání organizované školskými i neškolskými institucemi, např. zařízeními pro výchovu mimo vyučování, kulturními a osvětovými institucemi, podniky a nadacemi (Průcha, 2003, s. 124).

³⁰ Rozdělení na formální, neformální a informální učení popsáno podrobně v kapitole 3.3 – str. 29,30

³¹ Jedná se o organizované, systematické vzdělávání, realizované mimo formální vzdělávací systém

„Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech“ (Zákon č. 561/2004 Sb., §111).

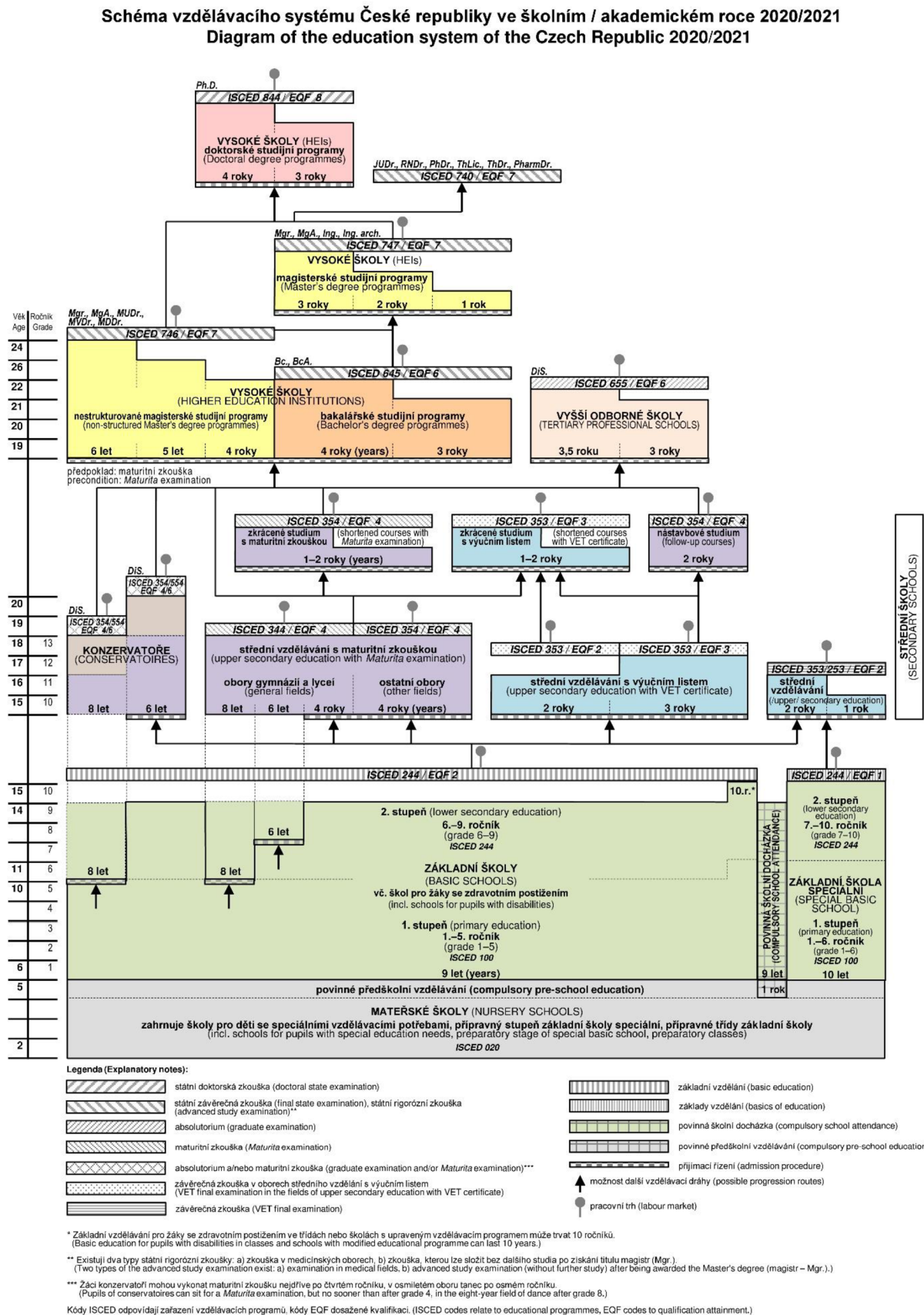
„Zájmové vzdělávání je souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních, ale i jednorázových činností a aktivit“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 54). Vše je směřováno k efektivnímu naplnění volného času. Žáci tak získávají vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku.

Zájmové vzdělávání plní různé funkce. Jako příklad lze uvést výchovnou, vzdělávací, kulturní, zdravotní (ve formě regenerační a relaxační). Opomenout nelze ani sociální funkci a velice důležitá je preventivní funkce. Prevence je zde chápána ve smyslu ochrany před patologickým působením některých sociálních vlivů na děti. Naproti tomu účastníci zájmového vzdělávání mají šanci na seberealizaci v rámci tohoto typu vzdělávání. Podporováno je sebepoznání, včetně objevování vlastních schopností a jejich postupné rozvíjení. Významnou roli v zájmovém vzdělávání hrají také jazykové a základní umělecké školy (ZUŠ). Jsou nejširší platformou pro vyhledávání a růst uměleckých talentů.

„Základní tendencí se stává rozšíření funkce školy i do oblasti naplňování volného času pro všechny věkové kategorie“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 54). Když hovoříme o všech věkových kategoriích, máme na mysli rovněž zájmové vzdělávání dospělých. Zájmové vzdělávání dospělých je aktivitou, kterou lidé zpravidla realizují ve svém volném čase. Volný čas je chápán jako prostor pro různé aktivity, které mohou být zájmové (např. naplňování osobních schopností), vzdělávací (realizace potřeby dalšího vzdělávání), relaxační (uvolnění, odpočinek), integrační (pospolitost, skupinová sounáležitost), rekreační (zotavení atd.) (Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 172).

Je patrné, že v současné době dochází v mnohých případech k prolínání zájmového vzdělávání dětí a dospělých. Tento trend lze sledovat například prostřednictvím některých základních nebo středních škol, které fungují již dnes jako vzdělávací a kulturně výchovná centra obce pro děti, mládež i další občany. Slouží také jako centra poradenské činnosti, popřípadě přirozená centra zájmového života obyvatel v místě.

Obrázek 1: Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním / akademickém roce 2020/2021

Zdroj: Dům zahraniční spolupráce, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

3.4 Legislativa spojená se vzděláváním v ČR

3.4.1 Zákony vztahující se ke vzdělávání v ČR

Hlavním právním dokumentem zabývajícím se vzděláváním v ČR je tzv. „školský zákon“. Jedná se o zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Zákon prošel od roku 2004 mnohými úpravami. V poslední době například vstoupila v platnost část, na základě které je možno omezit nebo zakázat používání mobilních telefonů ve škole. Další výraznější změnou je hranice pro předškolní vzdělávání, která je nově uvedena ve věku 2 let (nikoliv 3 jako bylo dosud).

Studium na vysokých školách se upravuje na základě zákona č. 111/1998 Sb. Jsou zde především definovány normy, studijní programy a podmínky studia na vysoké škole (jak státní, tak soukromé). Je zde podrobná charakteristika vysokých škol atd. Tento zákon prošel rovněž novelizací a výsledkem je zákon č. 137/2016 Sb.

3.4.2 Vzdělávací programy platné pro ČR

Vzdělávací programy v ČR jsou hierarchicky členěny a mají přesnou posloupnost a návaznost. Nejvyšší místo zaujímal Národní program vzdělávání. Jednalo se o dokument Národní program rozvoje vzdělání v ČR – Bílá kniha. Byl to dokument platný na celostátní úrovni, který zpracovávalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy³². V současné době již není tento program součástí vzdělávacích programů v systému ČR. Je nahrazen systémem tzv. kurikulárních dokumentů.

Důležitou součástí systému vzdělávání v ČR jsou rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Ty jsou schvalovány na státní úrovni a jsou stanovené státem. Konkrétně platí, že RVP vydává MŠMT po projednání s příslušnými dalšími ministerstvy. Například RVP pro zdravotnické obory vydává MŠMT po projednání s Ministerstvem zdravotnictví. RVP je sestaven pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání. Rovněž pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají RVP. Ty plní několik funkcí najednou: vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP), promítá se zde hodnocení

³² MŠMT

výsledků vzdělávání dětí a žáků, nelze opomenout také tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů.

Hlavní náplní RVP je stanovení konkrétních cílů, forem, délek a především obsahu, který je povinný pro systém vzdělávání. Obsah vzdělávání je nutno stanovit obecně nebo odborně dle daného oboru. Pro výuku samotnou je pak stěžejní a důležité členění obsahu vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků. RVP upravuje také podmínky průběhu a ukončení vzdělávání. Část je věnována vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. RVP řeší rovněž materiální, personální a organizační podmínky výuky. Důležitým úkolem RVP je stanovení zásad pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Na RVP navazují jednotlivé ŠVP. Hierarchicky spadají na úroveň pod RVP. Nejsou stanovovány celostátně, jsou totiž v kompetenci jednotlivých škol. ŠVP umožňuje přiblížit výuku konkrétní škole, tak aby si škola tento plán stanovila na míru svým potřebám. Je nutné, aby ŠVP respektoval a vycházel z příslušného RVP. ŠVP vydává ředitel školy nebo školského zařízení. Po vydání následuje zveřejnění na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení. ŠVP je veřejným dokumentem, je možno do něj nahlížet a pořizovat z něj kopie nebo opisy. Je povinností každé školy mít vypracovaný a zveřejněný ŠVP. V dnešní době je velice často ŠVP uváděn přímo na webových stránkách školského zařízení, čímž škola plní povinnost zveřejnění dokumentu.

3.4.3 Strategie vzdělávací politiky³³ v ČR

Důležitý klíčový dokument určující směr vývoje vzdělávací soustavy v České republice. Momentálně se jedná o aktuální strategii určenou pro rok 2020–2030. Hlavním obecným cílem obsaženým v této strategii je modernizace vzdělávacího systému v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení.

Konkrétní strategické cíle jsou dva:

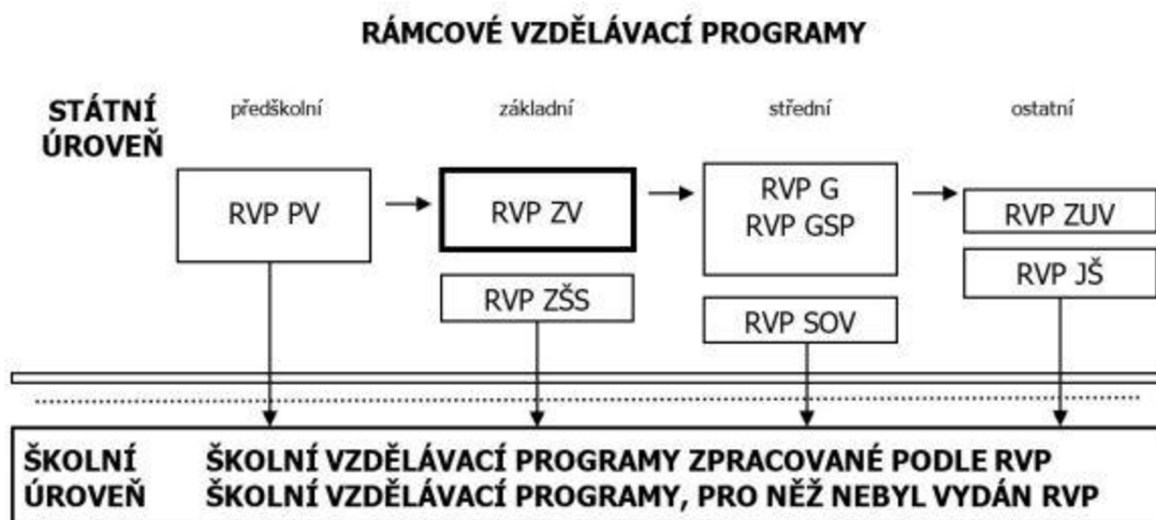
1. Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život
2. Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

³³ Vzdělávací politika je součástí sociální politiky. Mezi další oblasti sociální politiky patří zdravotní politika, bytová politika, politika zaměstnanosti, rodinná politika. Sociální politika je součástí veřejné politiky státu.

3. Na ně navazuje pět základních strategických linií:
4. Strategická linie 1: proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání
5. Strategická linie 2: rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání
6. Strategická linie 3: podpora pedagogických pracovníků
7. Strategická linie 4: zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce
8. Strategická linie 5: zvýšení financování a zajištění jeho stability

Zdroj: Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, 2020, s. 5–6

Tabulka 8: Systém kurikulárních dokumentů³⁴

Zdroj: MŠMT, 2021

Třetí kapitola představila, objasnila a vytyčila základní pojmy související se školstvím obecně jako např. výchova, vzdělávání, vzdělání a vzdělanost společnosti. Ve zkratce byl uveden historický vývoj české vzdělanosti, demografické a sociodemografické pojetí vzdělanosti. Samostatná kapitola se věnovala vzdělání, uveden je přehled typů vzdělávání ve školském systému ČR. Kapitulu zakončuje přehled legislativních dokumentů zaměřených na školství. Následující kapitola představí pojmy z regionálního rozvoje.

³⁴ Legenda: **RVP PV** – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, **RVP ZV** - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, **RVP ZŠS** - Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální, **RVP G** - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, **RVP GSP** - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou, **RVP DG** - Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia, **RVP SOV** - Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání, **RVP ZUV** - Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, **RVP JŠ** - Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

4 Regionální rozvoj se zaměřením na princip endogenosti a lokálních aktérství

Každý jedinec žijící na území nějakého státu (nějakého prostoru) se stává součástí dění na tom prostoru. Svým bytím a skutky ovlivňuje to, co se tam děje. Zároveň je ovlivňován bytím a skutky ostatních. Nikdo nedokáže eliminovat toto působení a vytvořit si tak vlastní vakuum. Tato kapitola diplomové práce popisuje prostředí, ve kterém se zkoumané instituce nacházejí, ve kterém působí. Rovněž popisuje jejich působení.

4.1 Pojmy spojené s regionem a regionalizací

Stejně jako u předchozí kapitoly, je nutné představit definice základních pojmů souvisejících s regionálním rozvojem, konkrétně s regionem a regionalizací. Působení sledovaných subjektů je součástí regionálního rozvoje v dané oblasti. Aby bylo možno dále a podrobně zkoumat vliv vybraných institucí na dění v jednotlivých obcích, je třeba popsat pojmy vystihující regionální rozvoj, region atd.

4.1.1 Region a regionalizace³⁵

Pojem regionální rozvoj úzce souvisí s pojmem region. Tento pojem používá většina lidí v běžné každodenní praxi. Definice regionu odráží tři různé druhy prostorových útvarů. „Regiony představují svébytná území, která se liší svým územním vymezením“ (Ježek a kol., 2014, s. 12).

Tabulka 9: Typy regionů z regionálně-ekonomického hlediska

Typ regionu	Příklady
Subnacionální	Šumpersko
Supranacionální	Střední Evropa
Transnacionální	Euroregiony

Zdroj: Ježek a kol., 2014, s. 13

³⁵ Vymezování regionů

Supranacionální a transnacionální typy regionů se mohou lišit například měnou, celními regulacemi a dalšími ekonomickými i mimoekonomickými bariérami. Naopak subnacionální jsou regiony jedné země, kde dochází k volnému obchodu (výměně statků, lidí, služeb, kapitálu a znalostí) bez větších bariér. Rozdíly mohou být v ekonomické a sociální struktuře. Často jsou hlavním znakem kulturní rozdíly.

Pro dokreslení lze uvést definici regionu jako komplexu vznikající regionální diferenciací³⁶ krajinné sféry (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008, s. 63).

V diplomové práci se hovoří o regionu ve smyslu subnacionálního celku (není od ostatních oddělen formálními hranicemi, nemá výrazné ekonomické bariéry). Jedná se o množinu bodů v prostoru, konkrétně územní jednotky, vymezené podle specifických kritérií. Těmi jsou **kritérium homogenity** (k sobě přiřazené územní jednotky, které jsou si podle určitých charakteristik podobné – např. míra nezaměstnanosti) a **kritérium funkčnosti** (územní jednotky, mezi nimiž existují zvláště silné prostorové vazby – region vymezen na základě vztahu – např. kritérium prostorové mobility).

Další rozdělení regionů v návaznosti na kritérium homogenity je na homogenní (stejnorodý) region³⁷ a heterogenní (různorodý) region³⁸. Pojmy týkající se regionů, především jejich úrovně jsou uvedeny v tabulce č. 10.

Tabulka 10: Úrovně regionů v ČR

Subregiony	Relativně nekomplexní územní celky, lze přirovnat ke spádovým územím středisek osídlení místního významu
Mikroregiony	Uzavřeny nejintenzivnější regionální procesy, především dojíždka za prací a za základními druhy služeb
Mezoregionální celky	Rozsáhlé územní jednotky, integrita je jen částečně vázána na prostorové vztahy obyvatelstva, je jich celkem 11, resp. 12
Makroregion	Území celé ČR

Zdroj: Ježek a kol., 2014, s. 13, zpracování vlastní

³⁶ rozlišením

³⁷ Je individualizován vnitřní strukturální podobností a odlišností vůči okolnímu prostředí

³⁸ Vykazuje relativní autonomii své komplexní integrity

V návaznosti na úrovně regionů v ČR je nutné zmínit členění dle metodiky EU. Jedná se o dělení území na jednotky pro potřeby strukturální a regionální politiky v EU. „*VEU se pro nejrůznější vzájemná porovnávání používá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek NUTS³⁹. Zásadní význam má jejich vymezení jednak pro statistické potřeby EU (statistickou službu v rámci EU zastřešuje EUROSTAT), jednak pro účely zařazení regionů různé úrovně pod jednotlivé cíle (s regionálním dopadem) strukturální politiky EU*“ (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008, s. 77, 78).

Při vymezení NUTS je nutno vycházet z jejich komplementarity⁴⁰. V příslušném Nařízení EP⁴¹ a Rady č. 1059/2003 o společné klasifikaci územních jednotek pro statistiku je stanovena minimální a maximální hodnota (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů:

Tabulka 11: Hodnoty (počet obyvatel) pro tři základní úrovně NUTS regionů

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS 1	3 miliony	7 milionů
NUTS 2	800 000	3 miliony
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: Wokoun a kol., 2008, s. 336

Členění územních jednotek v regionálním rozvoji ČR⁴²:

NUTS 1 – je územní jednotkou typu velkých oblastí (zemí, makroregionů) daného státu (pro ČR se jedná o nejvyšší řád, tedy celé území ČR – viz tabulka označení CZ)

NUTS 2 – je jednotkou řádově nižší, obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu (v ČR regiony soudržnosti – viz tabulka označení CZ07)

NUTS 3 – je jednotkou vesměs odpovídající úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy, často úroveň krajů (v ČR jsou to kraje – viz tabulka označení CZ071)

LAU 1 – dříve označováno jako NUTS 4 – lokální administrativní jednotka první hierarchické úrovně (v ČR okresy – viz tabulka v kapitole 5.2.1 – označení CZ0715)

³⁹ Z francouzského La nomenclature des unités territoriales statistiques

⁴⁰ Řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem celých jednotek nižších

⁴¹ Evropský parlament

⁴² Členění územních jednotek v regionálním rozvoji ČR použito dále v diplomové práci v kapitole 5.2.1

LAU 2 – dříve označováno jako NUTS 5 – je nejmenší lokální jednotkou, zpravidla na úrovni obce (v ČR jsou to obce – viz tabulka v kapitole 5.2.1 – např. označení pro obec Leština CZ0715 537713)

Tabulka 12: Umístění Olomouckého kraje v rámci NUTS

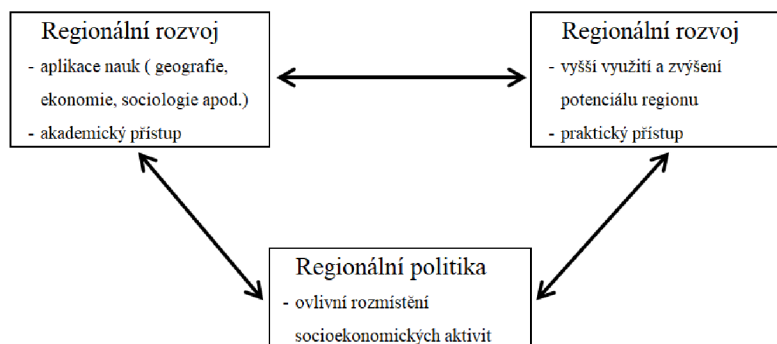
NUTS 1	Česká republika (CZ)
NUTS 2 (region soudržnosti)	Střední Morava (CZ07)
NUTS 3 (kraj)	Olomoucký (CZ071)

Zdroj: zpracování vlastní

4.1.2 Rozvoj a regionální rozvoj

Dle Damborského (Wokoun a kol., 2008, s. 11) je třeba na pojem regionální rozvoj nahlížet ze dvou hledisek. Prvním z nich je praktické chápání pojmu, druhé se týká akademického přístupu. Podrobněji uvedeno v tabulce č. 11.

Tabulka 13: Dvojitý chápání regionálního rozvoje a regionální politika

Zdroj: Wokoun a kol., 2008, s. 12

Definovat pojem rozvoj nelze jednoznačně. „Rozvoj musí začít odstraněním nejhorších nedostatků, především překonáním hladu a nemoci. Dlouhou dobu byl rozvoj ztotožňován s ekonomickým rozvojem a ten především s ekonomickým růstem. Indikátory⁴³ ekonomického růstu tvoří jádro ekonomické teorie, lze je dosadit do ekonometrických modelů, a tudíž prognózovat“ (Ježek a kol., 2014, s. 17).

⁴³ Ukazatele

Regionální rozvoj je komplexní záležitostí, slučuje v sobě informace a poznatky z různých věd, nejčastěji sociálních věd (například sociologie, sociální geografie, ekonomie, sociální antropologie, politologie atd.). Je zaměřen hlavně na zkoumání lidí. Především je sledována kvalita jejich života a snaha o zlepšování kvality života obyvatel.

Klíčovou úlohou regionálního rozvoje je zodpovědět otázky:

- čím se lidé zabývají – popsat jejich jednání v určitém prostoru a v určitém čase – např. volný čas, vzdělávání, rozvojové aktivity atd.
- jaké vztahy při těchto aktivitách vznikají – druh interakce – buďto spolupráce (konsenzus) nebo naopak soutěž (konflikt)
- jak jsou vztahy organizovány v rámci instituce – instituce utvářejí „pravidla hry“, poskytují účastníkům řád, což je klíčové, díky řádu jsou lidé schopni jednoduše a efektivně jednat a tím dosáhnout stanoveného cíle
- proč lidé něco dělají – jaké jsou motivy lidského jednání – je zde dvojitý pohled (vlastní zájem, nebo musí)

4.1.3 Regionální politika

Pojátkem mezi jednotlivými přístupy k regionálnímu rozvoji je regionální politika, navzájem se ovlivňují. Hlavním smyslem regionální politiky je využití socioekonomických nástrojů pro vhodné rozmístění socioekonomických zdrojů. To vše se děje za účelem harmonického rozvoje jednotlivých regionů.

„Pod pojmem regionální politika obvykle rozumíme ovlivňování ekonomických procesů v dílčích prostorových jednotkách státu⁴⁴ prostřednictvím veřejné správy (státní správa a samospráva). Definice je shodná s regionální hospodářskou politikou“ (Ježek a kol., 2014, s. 28).

Definice regionální politiky podle N.Vanhovena, L.H.Klaassena a P.Halla: regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive které se pokouší napravit

⁴⁴ Velká území nebo regiony, které jsou vymezeny podle určitých kritérií (homogenity nebo funkční příslušnosti)

určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.

Jinou definici představuje B. Goodal: součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.

Regionální politika má dvě základní pojetí, kterými jsou „tradiční“ a „moderní“. Tradiční regionální politika se zaměřuje na snižování regionálních rozdílů, používá meziregionální přerozdělování, orientuje se na otázky lokalizace kapitálu, využití surovin. Zaměřuje se na velké firmy, vyznačuje se značnou centralizovaností. Moderní regionální politika se orientuje zejména na problémy související s procesem rychlé restrukturalizace, podporuje inovativnosti (Wokoun a kol., 2008, s. 13).

Tabulka 14: Typy regionální politiky

Typy regionální politiky	Cíl	Nástroje
Růstově orientovaná	Optimální alokace výrobních faktorů v prostoru	Koordinace soukromých a veřejných investičních aktivit
Stabilizačně orientovaná	Vyvážené hospodářské struktury v jednotlivých regionech	Koordinace regionální politiky a odvětvových politik
Infrastrukturálně orientovaná	Rovnoměrné vybavení jednotlivých regionů infrastrukturou	-

Zdroj: E.Lauschmann, 1973, zpracování vlastní

Regionální politika působí ve svém důsledku jako určitý regulátor. Jejím hlavním úkolem je korigovat působení tržního mechanismu. Často se stává, že právě díky nerovnoměrnému působení tržní ekonomiky dochází k neúplnému využívání zdrojů. Situaci pak posouvá směrem k optimu svými zásahy regionální politika. Působení této politiky je dvousměrné. Jeden směr je v zájmu méně rozvinutých regionů. Druhý směr se týká regionů přesycených. Zde je nutno hospodářský rozvoj přibrzďovat, jelikož jeho přemíra se dostává do rozporu s přírodou.

Další rozdělení regionální politiky (dva základní doktrinní přístupy):

- tradiční přístup – stát zde intervencemi zasahuje do otázek regionální politiky, typická je koordinace vztahů mezi státem a regiony, rovněž mezi odvětvími, regiony
- akcelerační přístup – důležité je uvolňování tržních sil v rámci regionů (na celém území státu), klíčová je důvěra soukromému sektoru.

Typologie regionální politiky G.Gorzelaka a A.Kuklińskiego:

- „strategická“ regionální politika – zaměřena na dosažení vnější konkurenceschopnosti státu jako celku tím, že bude posílena konkurenceschopnost a atraktivita jádrových aglomerací daného státu
- „pojišťovací“ regionální politika - orientovaná na zmírnění ekonomických, sociálních problémů v zaostávajících a strukturálně postižených regionech a na posílení vnitřní soudržnosti státu (Gorzelak, Kukliński, 1992, s. 312).

4.1.4 Teorie regionálního rozvoje a regionální politiky

Teorie regionálního rozvoje představují ucelený systém vysvětlující působení základních faktorů, subjektů, mechanismů atd. Znalost teorií regionálního rozvoje je základem pro koncipování adekvátní regionální politiky či regionální rozvojové strategie (Wokoun, Malinovský a kol., 2008, s. 220).

Tabulka 15: Hlavní vývojové etapy regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920–1940)	Teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické modely)	Základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950–1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie růstu pólů)	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokace ⁴⁵ institucí)
Neomarxistický (1970-1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali, v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná, ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti státu
Neoliberální (1975-)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu atd.)	„Podpora lokální iniciativy“ podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulace
Institucionální (1980-)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„Spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací atd.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 14

⁴⁵ Obnovení nájmu

Obecně lze rozdělit teorie regionálního rozvoje na dva hlavní proudy. První skupinu tvoří tzv. **konvergenční teorie**, zabývající se teorií regionální rovnováhy. Základní tendencí těchto teorií je vyrovnání rozdílů mezi regiony. Druhou skupinu tvoří tzv. **divergenční teorie**. Teorie regionální nerovnováhy, v průběhu nastává zvětšování meziregionálních rozdílů.

4.1.5 Prostor a organizace sociálních vztahů města a venkova

„Obecně lze venkov definovat jako prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla⁴⁶. Pojem venkov tedy integruje jak nezastavěné území, tak i zastavěné území malých sídel – vesnic. Pro venkov jsou charakteristické menší intenzity sociálně ekonomických kontaktů, menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují“ (Perlín, 2005, s. 2).

Při vymezování pojmů související s venkovem se zabýváme jednak vymezením **venkovského prostoru-venkova** (vymezujeme spojitý prostor, tvoří ho jak zastavěné území venkovských sídel, tak i volná krajina). Na druhé straně se jedná o vymezení **venkovských sídel/obcí** (vymezujeme územně nespojitě jednotky – zastavěné území).

Tabulka 16: Kategorizace nástrojů k vymezení venkova

	Venkovská obec	Venkov, venkovský prostor
Statistické	Počet obyvatel, správní struktura, označení obce	Hustota zalidnění, podíl ekonomických aktivit v průměru ⁴⁷
Subjektivní⁴⁸	Individuální znaky, architektura, urbanismus, sociální vztahy	Krajina, krajinný ráz

Zdroj: Perlín, R. (2009): Vymezení venkovských obcí v Česku. Deník veřejné správy. (online) dostupné z <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

⁴⁶ Sídlo – je prostorově oddělená jednotka, kterou tvoří skupina domů a která je oddělena od dalších sídel volným nezastavěným prostorem (Perlín, 2005, s. 4)

Venkovské sídlo – pro vymezení se užívají různé nástroje (např. urbanistické, architektonické, sociální, ekonomické, historické atd.) – v ČR se běžně užívá hranice 2000 obyvatel v sídle pro venkovské sídlo (obec)

⁴⁷ Primární sektor, oblast národního hospodářství zahrnující těžbu a využívání přírodních zdrojů

⁴⁸ Z osobního hlediska, nevěcný

Mezinárodně uznávaná definice pojmu venkov je vymezení dle OECD⁴⁹, které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních:

Lokální – venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel//km²

Regionální (definice vymezuje regiony):

- **převážně venkovské** – více než 50% obyvatel regionu žije ve venkovských obcích
- **významně venkovské** – ve venkovských obcích žije 15–50% obyvatel regionu
- **výrazně městské** – ve venkovských obcích žije méně než 15% obyvatel regionu

Tři základní přístupy vymezení/definice venkova:

1. implicitní přístup na základě platné legislativy⁵⁰ – za venkovské obce považovány obce, které mají méně než 2000 obyvatel, dle zákona přesně je používána hodnota do 3000 obyvatel
2. pozitivistický (statistický) přístup – na základě analýzy konkrétních pozorovatelných a měřitelných faktů, resp.kritérií (např. procento obyvatel dojíždějících/vyjíždějících do/z obce atd.)
3. sociálně konstruktivistický přístup – vychází z předpokladu, že pojem, resp. kategorie venkov je sociálně konstruována⁵¹, „*venkovem je to, co za venkov považuje daná společnost*“ (Konceptce rozvoje venkova, 2019, s. 6–10)

Venkov může být definován rovněž svým vztahem k městu. Jednak je to přístup založený na **protikladu (dichotomie)** města a venkova. Následně nahrazeno konceptem **kontinua** město venkov (zde nahlíženo na venkov jako nedostatečně rozvinuté město). V současné době se objevuje vztah **konvergence nebo divergence** města a venkova (odpovídá rovnoprávnému postavení obou těchto typů sídel).

„Současný venkov již vykazuje mnohé znaky města a mnohá města mohou mít venkovský charakter“ (Bínek a kol., 2009, s. 11).

Obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Obec, která byla městem přede dnem

⁴⁹ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z anglického Organisation for Economic Co-operation and Development)

⁵⁰ Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích – městem je obec, která má alespoň 3000 obyvatel

⁵¹ Je čistě společenským výtvozem

17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích - § 3).

Doposud představené ukazatele dělí město a venkov z převážně kvantitativního hlediska (jedná se o statistické ukazatele, viz tabulka č. 16). Nyní je prostor pro představení hlavních rozdílů mezi městským a venkovským uspořádáním prostřednictvím kvalitativních ukazatelů (subjektivních nástrojů viz tabulka č. 16), konkrétně představení sociálních vazeb, sociálních rolí atd.

Tabulka 17: Srovnání vybraných momentů města a venkova

	Venkovské obce	Velkoměsto
Obecné rysy sociálních vazeb	Převaha vzorů pospolitostního charakteru, lidé jsou navzájem spojeni četnými vztahy a mají četné kontakty	Převaha účelových, asociativních vztahů, přestože potenciálně existuje větší počet kontaktů a vztahů, tyto vztahy vzájemně nesplyvají
	Sociální soudržnost spočívá do značné míry na podobnosti jednotlivců	Sociální soudržnost spočívá spíše na rozmanitosti a komplementaritě ⁵² , která se vyvinula s dělbou práce
Sociální pole	Menší počet osob tvoří celkové sociální pole jednotlivců, je více či méně dáno lidnatostí obce	Celkové sociální pole jednotlivce je potenciálně i fakticky větší než na venkově
	V menších obcích se všichni znají osobně	Ve velkoměstech se většina lidí nezná, a přitom jsou, díky velké hustotě, navzájem v častých fyzických kontaktech
	Stabilita a stejnorodost obyvatelstva žijícího po generace v podobných podmínkách vede k pevnějším vztahům mezi obyvateli	Růst měst a různorodost obyvatelstva, spojené s tím, že lidé spolu žijí kratší dobu bez společné tradice, vede ke slabším vztahům mezi obyvateli
Povaha sociálních kontaktů	Sociální vztahy a kontakty mezi lidmi jsou často cílem jednání samy o sobě, spontánní komunikace má vlastní hodnotu	Sociální vztahy jsou ve stále větší míře instrumentální povahy, tj. jsou prostředkem k dosažení dílčích cílů
	Povaha sociálních kontaktů je osobní a trvalejší	Povaha mnoha sociálních kontaktů je často neosobní, povrchní a přechodná
	Přímá komunikace je stále významnější a lidé přikládají velký význam (vedle informací získaných z masmédií) právě přímé osobní komunikaci	Roste význam nepřímé komunikace a informací a vazeb vytvářených masmédií
Struktura sociálních rolí	Lidé na venkovských obcích vystupují často vůči týmž osobám v četných a různých rolích	Lidé ve městech vystupují vůči různým lidem v různých rolích
	Lidé jsou nositeli většího počtu rolí současně a ve vzájemných vztazích vystupují ve větší míře jako „celé“ osobnosti	Ve vzájemných vztazích mezi lidmi mají rostoucí význam vztahy vybudované kolem jednotlivých rolí
	Vazby mezi lidmi jsou vytvářeny mnohočetnými a „hustými“ vztahy plynoucími z toho, že lidé navzájem vystupují ve více rolích	Vazby mezi lidmi jsou vytvářeny partikulárními a segmentovanými vztahy, které jsou „řidší“ a volnější

Zdroj: Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 60-61

Jeden ze zásadních rozdílů mezi bytím ve městě a na venkově vidí Blažek ve své publikaci takto: „Zobecňování a vůbec abstraktní myšlení ve městě je snazší, protože samo město je uniformnější, organizovanější, plánovanější a abstraktnější. Je součástí světa

⁵² Komplementární pojmy jsou takové pojmy, které se vzájemně vylučují a současně vzájemně předpokládají

spějícího k univerzalitě, k jednotnému času, snažícího se na místo vázanou pluralitu minimalizovat až potlačit“ (Blažek, 2004, s. 14).

4.2 Strategie regionálního rozvoje: exogenní a endogenní model

Jak se měnila tradiční společnost směrem k moderní společnosti, rozrůstala se rovněž ekonomika. Zvýšení ekonomické produkce způsobuje zvětšení koncentrace kapitálu a pracovní síly ve městech a rozvinutých regionech. Tento vývoj má za následek zvětšování rozdílů mezi rozvinutými a zaostalými regiony, rovněž mezi městem a venkovem. Zároveň s tímto dochází k hromadění sociálních problémů, hlavně v zaostalých regionech a na venkově. Tato situace vede k nutnosti řešit zvětšující se sociální problémy a vyvstává nutnost zabývat se jejich nadměrnou koncentrací v určitých oblastech. Což vede k intenzivnímu hledání nových přístupů k venkovu a zaostávajícím regionům, které mají za úkol zmírnit negativní dopady těchto trendů. V následujících podkapitolách jsou nastíněny dva hlavní modely regionálního rozvoje. Jedná se o exogenní a endogenní model.

4.2.1 Exogenní model

Exogenní strategie: strategie zaměřená na externí rozvojové impulsy (staví na mobilitě výrobních faktorů: práce, kapitálu a inovací) (Ježek a kol., 2014, s. 40).

Klíčový princip: důležité jsou výnosy z rozsahu a koncentrace výroby.

Dynamická (hybná) síla: růst městských pólů, růst rozvinutých regionů (teorie růstu pólů⁵³).

Funkce venkovských oblastí: výroba potravin a dalších výstupů z prvovýroby (zásobování pro rozšiřující se hospodářství ve městech).

Funkce zaostávajících regionů: doplňková a podporující výroba pro hlavní sektory soustředěné v rozvinutých regionech.

⁵³ Teorie růstu pólů vychází z modernizace rozvinutých měst a oblastí (tzv. jádra). Rozvojem jádrových oblastí dochází k modernizaci napojených sektorů a oblastí (produkce pro jádro). Dochází k sekundárnímu rozvoji venkova a zaostávajících regionů – teoretické východisko pro exogenní model.

Hlavní problém: (na které exogenní model reagoval): nízká produktivita zemědělské výroby, prostorová okrajovost venkovských oblastí (ve vztahu k jádrovým oblastem).

Hlavní zaměření rozvoje venkova a regionálního rozvoje: industrializace zemědělství, podpora mobility jak pracovních sil, tak kapitálu (myšleno mezi oblastmi venkova a města).

Obsahem exogenní regionální politiky státu z fiskálního⁵⁴ pohledu je uplatňování všech tří funkcí veřejných financí (alokační, redistribuční a stabilizační funkce). Fiskální politika ve vztahu k regionům (exogenní regionální politika) je realizována v podmínkách ČR zejména těmito formami – např. rozpočtové určení daní územním samosprávným celkům, dotační politika v oblasti poskytování pravidelně se opakujících (nárokových) dotací, dotační politika včetně půjček – nenárokové dotace, daňová politika ve vztahu k územním samosprávám atd. (Wokoun, Malinovský a kol., 2008, s. 97).

Exogenní rozvoj stojí na transferu progresivních technologií a praktik z dynamických sektorů a regionů (růstových pólů). Což v důsledku vede k překonání periferality⁵⁵ venkovských/zaostávajících oblastí a směřuje prostřednictvím ekonomických událostí a sociální modernizace k propojení s jádrem.

4.2.2 Endogenní model

Endogenní strategie: vychází z aktivizace (mobilizace) a rozvoje regionálního potenciálu (Ježek a kol., 2014, s. 40).

„Rozvoj nezačíná zbožím, ale vzdělanými, dobře organizovanými a ukázněnými lidmi! Bez nich zůstávají všechny zdroje pouze latentní, potenciální, zkrátka nevyužité“ (E.F. Schumacher, part III. Development, s. 115).

Základní charakteristiky endogenního modelu rozvoje spočívají v uchování a zvětšení užítku z aktivit a činností uvnitř dané lokality. Přímou kontrolu lze hovořit o kontrole zdrojů a jejich efektivnímu využití. Velkou roli zde hraje teritoriální rámec a zaměření se na potřeby, kapacity, schopnosti, dovednosti místních lidí. Neméně důležité je zapojení

⁵⁴ rozpočtový

⁵⁵ Vychází ze slova periferní-okrajový

místních do navrhování a řízení rozvojových aktivit (možno označit souhrnně jako sociální kapitál⁵⁶). Do popředí vstupují místní iniciativy a podnikavost místních lidí.

Klíčový princip: využití a valorizace různorodých potenciálů dané oblasti (akceptuje místní specifické zdroje).

Dynamická (hybná) síla: iniciativa a podnikavost místních lidí.

Funkce venkovských oblastí: rozrůzněná ekonomika služeb a výrob (ne jeden typ výroby).

Hlavní zaměření rozvoje venkova: utváření kapacit jako například schopností, dovedností tamních obyvatel (myšleno zkvalitňování lidského, kulturního, intelektuálního a sociálního kapitálu).

Vyvstává zásadní rozdíl mezi exogenním a endogenním modelem, a to v pojetí pomoci. U exogenního modelu je preferována pomoc z vnějšku – dotace atd. (ve stylu „dám rybu“). Naproti tomu u endogenního modelu je klíčová pomoc v podobě rozvoje lidského, kulturního, intelektuálního a sociálního kapitálu (ve stylu „nedám přímo rybu, ale naučím vás, jak ryby chytat“).

Tabulka 18: Srovnání dvou významných strategií regionálního rozvoje

Samostatný (endogenní) regionální rozvoj	Mobilitně orientované strategie
Modernizace stávajících podniků	Podpora usídlování nových podniků, exportní aktivity
Rozvoj regionálních zdrojů (podnikavost, znalosti, kvalifikace)	Přitahování mimoregionálních zdrojů (kapitál, technologie)
Strategie zaměřené na diverzifikovanou hospodářskou strukturu	Zaměření na průmysl
Zahrnutí projektů zaměřených na energetiku a životní prostředí	x
Vnitroregionální dopravní propojení	Meziregionální dopravní propojení
Konkurenceschopnost prostřednictvím kvality produkce a inovací	Konkurenceschopnost prostřednictvím kapitálově intenzivních a moderních produkčních postupů, nízká zaměstnanost
Široká účast regionálních aktérů a zájmových skupin	Důraz na podnikovou sféru

Zdroj: (Ježek a kol., 2014, s. 38)

⁵⁶ Sociální kapitál představuje specifické zdroje nebo hodnotu. Na rozdíl do jiných forem kapitálu (finančního, lidského, kulturního) není atributem jednotlivců, ale je vázán na vztahy mezi aktéry. Hlavní složky sociálního kapitálu jsou: 1. vztahy a kontakty mezi aktéry sociálních skupin a sítí, 2. důvěra k ostatním členům skupiny či sítě, k celé komunitě nebo společnosti a jejím institucím (Majerová a kol., 2011, s. 12-14)

4.3 Aktéři regionálního rozvoje

Regionální rozvoj zahrnuje určité aktivity. Ty jsou prováděny prostřednictvím subjektů a objektů regionálního rozvoje. Za subjekty lze považovat aktéry regionálního rozvoje, včetně jejich cílů a k tomu potřebných nástrojů. Objekty regionálního rozvoje jsou nástroje, prostřednictvím kterých působí na regionální rozvoj. Z části se oba pojmy překrývají. Tato podkapitola je podrobněji zaměřena na objasnění pojmů souvisejících s aktéry regionálního rozvoje a aktérstvím.

4.3.1 Aktér

Aktéry rozvoje venkova můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako veškeré formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově, či kteří jsou součástí venkova (Binek a kol., 2009, s. 38).

Jinou definici uvádí například Parsons, který pokládá aktéra za jednotku sociálního systému, která je v síti sociálních vztahů a která participuje na vzorcovaném (tj. normami a pravidly řízeném) interakčním systému. Tato participace má dva aspekty: **sociální status** (poziční aspekt, aktér je umístěn v sociálním systému ve vztahu k jiným aktérům) a **role** (procesuální aspekt, aktér ve vztahu k jiným aktérům něco dělá, a to ve vazbě na svůj vlastní status a jeho funkcionální význam). „*Aktér je složeninou, balíkem statusů a rolí*“⁵⁷ (Parsons, 2005, s. 15-16). Parsons dále uvádí, že aktér nesmí být zaměňován s osobností, musí být od ní odlišen. Aktér musí být zkoumán ve 2 základních relacích: jako **objekt orientace jiných** (kteří se k němu vztahují) a jako **aktivní subjekt**, který je orientován k jiným aktérům při realizaci svých rolí, kdy se stává účastníkem sociální situace.

Kromě Parsonse a jeho pojetí aktéra v návaznosti na status a roli, je možno sledovat aktéra podle přístupu Alaina Touraina. V protikladu ke Giddensovi charakterizuje Touraine moderní dobu nikoliv jako symbiózu individuí a abstraktních systémů, nýbrž hovoří o narůstající separaci systému společnosti od světa subjektivity. Pro moderní společnost je dle Touraina charakteristická roztržka mezi aktérem a systémem (Keller, 2004, s. 23). Tourainovy myšlenky vyúsťují v akcionalistickou teorii. Aktér je na rozdíl od Parsonse, vnímán jako aktivistický, akční, činný v přístupu k sociální skutečnosti. „Je

⁵⁷ Composite bundle of statuses and roles

aktérem konajícím, samotné jeho konání je tedy zkoumáno a nahlíženo prvoplánově“ (Kocmánková Menšíková, 2011, s. 31). Pojetí akéra dle Touraina vyhovuje tématu a cíli diplomové práce více než přístup Parsonse, je tedy vhodné, považovat jej za teoretický základ pro sledování aktérů na lokální úrovni.

Tabulka 19: Přístupy k vymezení aktérů spolupráce

název	charakteristika	příklad
Podílejší se (Shareholders)	Zapojení do procesu řešení či přípravy, podílí se na něm	Spolupracující obce, podnikatelé
Zainteresovaní (Stakeholders)	Na ně bude jistá aktivita působit	Občané a jejich sdružení, návštěvníci
Dotčení (Placeholders)	Územní princip, v jejich zájmovém území se aktivita realizuje	Krajský úřad, ministerstvo atd.

Zdroj: Gavlasová a kol., 2007, s. 47, zpracování vlastní

Aktéry, kteří se podílejí na regionálním rozvoji a na každodenním dění v regionech, můžeme dělit dle různých pohledů a kritérií. Obecně ale platí, že aktérem regionálního rozvoje nebo přímo rozvoje venkova je každý subjekt, který buď v dané oblasti působí, nebo na kterého působí dění v dané oblasti.

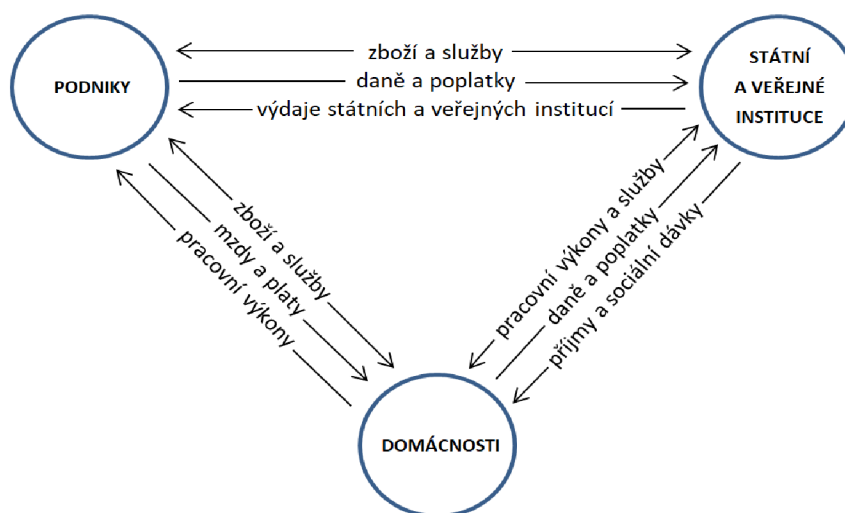
„Naše každodenní zvyky a interakce s jinými lidmi, do nichž vstupujeme, tudíž strukturují a utvářejí naše chování. Studium sociálních interakcí v každodenním životě vrhá světlo na větší společenské systémy a instituce. Všechny společenské systémy, jež působí ve velkém měřítku, vlastně závisejí na tom, jaké vzorce sociálních interakcí se uplatňují v našem každodenním životě“ (Giddens, 1999, s. 87).

Nejzákladnější členění aktérů představuje jejich rozdělení do třech skupin:

- 1. Podniky** – vliv v podobě přímé (placení daní a poplatků), vliv v podobě nepřímé (vyplácení mezd zaměstnancům – mohou nakupovat zboží, služby atd.).
- 2. Soukromé domácnosti (jednotlivci)** – mají dvě hlavní role – jednak jsou finálním spotřebitelem zboží a služeb, druhou rolí jsou zaměstnanci, podnikatelé, investoři.
- 3. Veřejný sektor (stát)** – činí prostorově relevantní rozhodnutí (umísťuje veřejná zařízení – např. vědeckovýzkumné kapacity, vysoké školy atd.), vytváří politické a sociální podmínky pro soužití lidí a jejich ekonomické aktivity, vybírá daně, poplatky, vytváří právní rámec, je zřizovatelem některých institucí (př. justice,

policie, atd.), vytváří vhodnou infrastrukturu (tím předurčuje některá území k podnikání, pro investice), investuje do škol a univerzit, čímž se zvyšuje vzdělanostní úroveň obyvatel a vytváří se tak konkurenční výhoda daného regionu, stát by měl s ostatními aktéry fungovat ve vzájemné symbióze, nikoli jako vyšší nadřazená instance.

Tabulka 20: Členění aktérů

Zdroj: Ježek a kol., Regionální rozvoj, 2014

4.3.2 Úrovně aktérů

Vzhledem k tomu, že rozvoj venkova se svými dopady a působením se odvíjí od situace v obci, je nejvhodnější postupovat při stanovení okruhu aktérů rozvoje směrem zdola nahoru. Tedy od obce jako základního aktéra směrem k vyšším strukturám aktérů (Binek a kol., 2009, s. 38).

Základní dělení aktérů vychází z jejich hierarchického postavení vzhledem ke správní organizaci území (je patrné v jednotlivých úrovních veřejné správy). Z tohoto hlediska členíme aktéry na (viz tabulka č. 21):

lokální úrovni, regionální (původně krajské) úrovni, národní úrovni, Evropské

Dalším členění aktérů je z hlediska formálnosti struktury a vnitřního fungování:

- **institucionalizovaní aktéři** (instituce veřejné správy, zájmová samospráva)
- **částečně institucionalizovaní aktéři** (organizace neziskového sektoru)
- **neformální aktéři** (občané, zájmové skupiny) (Binek a kol., 2009, s. 40)

„Komplexní předpoklady pro rozvinutí úspěšné spolupráce s rozvojovým aspektem pro dané území mají institucionalizované formy spolupráce (např. svazek nebo sdružení obcí“ (Gavlasová a kol., 2007, s. 48).

Tabulka 21: Matice aktérů – prostorová úroveň versus typ sektoru

Úroveň	Sektor		
	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Evropská	Evropská komise (SZP ⁵⁸ EU)	Nadnárodní zájmová uskupení	Sítě
Národní	Ministerstva, Celostátní síť pro venkov	Celostátní zájmová uskupení	Spolky, svazky, sítě
Regionální (krajská)	Kraj, Vysoké školy, Krajská informační střediska	Podnikatelská sdružení	Nezisková sdružení
Lokální	Obce – DSO ⁵⁹ , MAS ⁶⁰ , Obcí zřizované organizace	Podnikatelé, zemědělci	Zájmová sdružení, spolky

Zdroj: Svobodová, Věžník, 2014, s. 31-32

Národní úroveň

Hierarchicky nejvýše postavená úroveň, aktéři zasahují na úrovni státu. Jejich rozhodnutí pronikají strukturou shora směrem dolů k níže postaveným aktérům v rámci hierarchického uspořádání. Jedná se především o ministerstva jako aktéry v rámci veřejného sektoru. V podnikatelském sektoru jsou to zájmová uskupení s celostátní působností. V neziskovém sektoru máme na mysli spolky, svazky atd. v rámci národní sítě.

Podnikatelský sektor na národní úrovni – např.:

Agrární komora ČR

- podpora podnikatelských aktivit v oblasti zemědělství, potravinářství
- vystupuje v roli partnera obcí a subjektů působících ve venkovském prostoru

Zemědělský svaz ČR

Asociace soukromého zemědělství

Neziskový sektor na národní úrovni – např.:

⁵⁸ SZP – Společná zemědělská politika

⁵⁹ DSO – Dobrovolný svazek obcí

⁶⁰ MAS – Místní akční skupina

Spolek pro obnovu venkova-přispívá k obnově venkova, snaha o prohloubení společenského a duchovního života na venkově, zajištění hospodářské stability a prosperity venkova, realizace Programu obnovy venkova atd.

Tabulka 22: Ministerstva a jejich nástroje

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR)	Program rozvoje venkova – investiční a neinvestiční dotace pro obce nebo registrované svazky obcí (součástí je například soutěž Vesnice roku)
Ministerstvo zemědělství ČR (MZe)	Společná zemědělská politika ⁶¹ EU – přesun od zemědělské produkce k politice rozvoje venkova
Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP)	Odborná skupina pro udržitelnost rozvoje venkova, MŽP zpracovává strategický přístup k rozvoji venkova
Ministerstvo financí (MF)	Zprostředkovává financování výdajů určitých politik (např. SZP), řeší finanční toky z různých fondů
Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)	Evropský sociální fond – podpora zaměstnanosti, prosazování hospodářské a sociální soudržnosti Operační program Zaměstnanost plus (OPZ+) – využívání finančních prostředků z EU (z Evropského sociálního fondu)
Ministerstvo kultury (MK)	Podpora kulturních akcí, lidové kultury, péče o venkovské kulturní dědictví
Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO)	Podpora malého podnikání na venkově, diverzifikace činností na venkově
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)	Podpora základní občanské vybavenosti venkovských mikroregionů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Zdroj: zpracování vlastní

Regionální (krajská) úroveň

Veřejný sektor na krajské úrovni:

Kraj – samosprávné orgány kraje (krajská zastupitelstva)

- Disponují vlastním rozpočtem – prostředky využívají dle potřeby
- Vytvářejí vlastní politiku na krajské úrovni
- Vyhlašují různé podpůrné programy (spolufinancování)
- Spolupráce s MMR – finance poskytnuté krajům z Programu obnovy venkova atd.
- Vytváření nových krajských programů obnovy venkova

Vysoké školy

- Většina oblastí, kde je vysoká škola umístěna, z tohoto faktu profituje

⁶¹ Společná zemědělská politika-SZP

- Primárně se vysoká škola stará o vzdělání obyvatelstva, dochází k růstu vzdělanosti a tím se obyvatelstvo stává konkurenceschopnější a úspěšnější v zaměstnání
- Sekundární funkce vysoké školy je regionální rozvoj v podobě různých projektů, cílených na rozvoj regionů
- Studenti vysokých škol přispívají k rozvoji daného města – platí za ubytování, stravu, přispívají na rozvoj kultury

Krajská informační střediska

- Jejich úkolem je zprostředkování informací v rámci jednotlivých oborů
- Často spolupracují s dalšími organizacemi jako např. agrární komorou atd.
- Např. Krajská informační střediska pro rozvoj zemědělství a venkova (KIS)

Krajské hospodářské komory atd.

Lokální (místní) úroveň-hierarchicky nejnižší úroveň aktérství, klíčová pro diplomovou práci, z tohoto důvodu se autorka práce podrobně zabývá jednotlivými aktéry v následující kapitole (4.3.3)

Veřejný sektor na lokální úrovni:

Obce

DSO – Dobrovolný svazek obcí

MAS – Místní akční skupina

Obcí zřizované organizace

Neziskový sektor na lokální úrovni

Zájmová sdružení a spolky

4.3.3 Aktéři rozvoje na lokální úrovni

Obce

Aktéři na místní úrovni jsou nejdůležitějším subjektem v rámci rozvoje venkova. Největší vliv má v rámci daného prostoru a úrovně obec⁶² samotná. Myšleno ve své

⁶² Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Obec pečuje o všestranný rozvoj

samostatné působnosti. Obce ve velké míře spolupracují přímo s krajem, na jehož území se katastrálně nacházejí. Obec jako nejvýznamnější aktér vytváří prostor a podmínky pro investory, podnikatele, to vše s cílem rozvoje dané oblasti. Vzhledem k tomu, že na území ČR je velké množství malých obcí, je koordinační role veřejné správy značně roztráštěná.

Rozvojové možnosti malých obcí jsou podvázány nejen často nedostatečným vybavením infrastrukturou, ale i právě svojí velikostí, která nedosahuje prahu ekonomické rentability ani v případě mnoha drobných provozoven. Řešení lze hledat v meziobecní spolupráci, především ve sdružování prostředků (Ježek a kol., 2014, s. 53).

Problematiku malých obcí z části řeší jejich členství ve Svazu měst a obcí České republiky⁶³. Svaz měst a obcí České republiky je partnerem pro vládní i parlamentní politickou reprezentaci. Podílí se na přípravě a tvorbě návrhů legislativních opatření v oblastech týkajících se kompetencí obcí. Činnost Svazu je založena na aktivitě starostů, primátorů a zastupitelů, kteří se nad rámec svých povinností věnují i obecným problémům samosprávy. Hlavními cíli Svazu je obhajovat společné zájmy a práva měst a obcí, a vytvářet tak příznivé podmínky k jejich rozvoji, podporovat a rozvíjet samosprávnou demokracii ve veřejné správě, podílet se na přípravě zákonů a dalších opatření, které mají dopad na místní samosprávu, a posilovat tak vliv obcí v legislativní oblasti, informovat vládu, parlament i instituce EU včas o tom, jaký dopad mohou mít jimi připravovaná opatření na kvalitu života občanů, rozvoj jednotlivých území, posilovat ekonomickou samostatnost měst a obcí, vzdělávat zastupitele i pracovníky místních samospráv, podporovat výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe (Binek a kol., 2009, s. 49).

Dobrovolný svazek obcí⁶⁴

V rámci této spolupráce se sdružují jednotlivé obce do větších celků. Většinou je to z důvodu lepší kooperace při realizování větších projektů, získávání finančních zdrojů z různých programů atd. Hranice dobrovolného svazku obcí jsou často tvořeny přirozeně

svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem (Zákon č.128/2000 Sb., Zákon o obcích, § 1–2).

⁶³ Jedná se o dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizaci, založena za účelem zájmového sdružení právnických osob, členy Svazu jsou města a obce

⁶⁴ Dobrovolný svazek obcí (dále DSO) – Obce mají právo být členy dobrovolného svazku obcí za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů, DSO je právnickou osobou, předmětem činnosti mohou být zejména – úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury atd. (Zákon č.128/2000 Sb., Zákon o obcích, § 49 – 50).

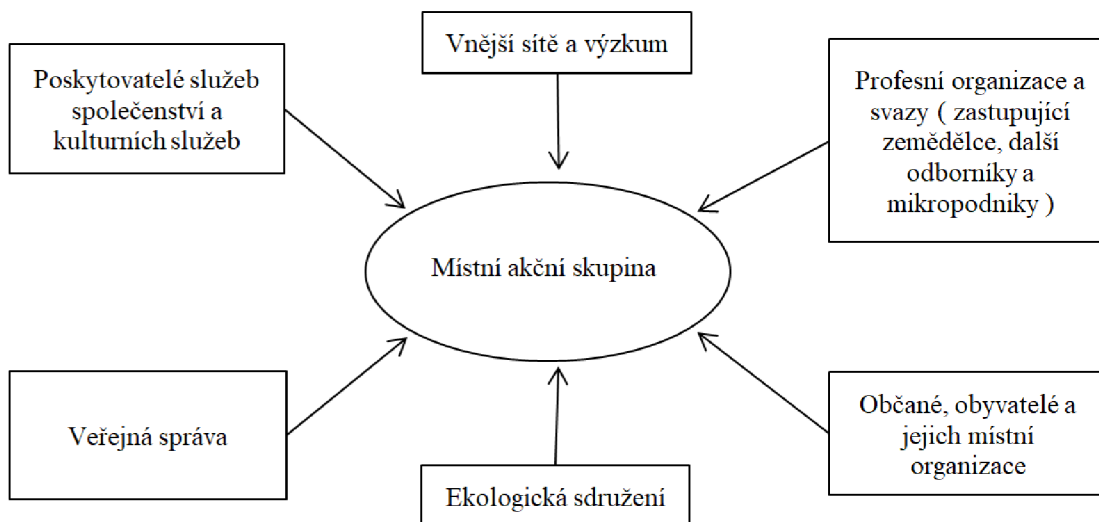
například přírodními podmínkami prostoru, technickými hranicemi nebo historickými souvislostmi. Členem dobrovolného svazku obcí může být jedině obec.

Vyskytují se však i svazky sdružené bez principu územní celistvosti a zaměřující se např. na rozvoj určitých společných záměrů (Gavlasová a kol., 2007, s. 30).

MAS a Leader

Rozvinutí principu partnerství, spočívajícího ve funkční spolupráci různých subjektů v území, umožňují místní akční skupiny (MAS⁶⁵). Nejčastější právní formou MAS je občanské sdružení. Další formy jsou např. zájmové sdružení právnických osob, obecně prospěšná společnost (Gavlasová a kol., 2007, s. 34).

Tabulka 23: Místní akční skupina

Zdroj: Přístup Leader, základní příručka, 2006, s. 12

MAS jsou uskupení vytyčená v rámci iniciativy LEADER +⁶⁶. Rovněž pro další programové období 2014-2020 je Leader součástí Programu rozvoje venkova⁶⁷ a tvoří základ politiky rozvoje v EU (MAS prostřednictvím přístupu LEADER čerpá finance).

⁶⁵ MAS – Místní akční skupina

⁶⁶ LEADER + byla iniciativa EU realizovaná v členských zemích v programovacím období 2000-2006, navazující na předcházející iniciativy LEADER I (1991-1994) a LEADER II (1994-1999). V programovém období 2007-2013 je uplatňování metody Leader rozvinuté stejnojmennou iniciativou začleněnou jako osa IV do Národního strategického plánu pro rozvoj venkova (Gavlasová a kol., 2007, s. 34).

⁶⁷ Podmínkou čerpání financí ze všech operačních programů je zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD)

Nyní v rámci podpory sociálního začleňování a boje proti chudobě a diskriminaci. Účelem je snaha o vyvážený územní rozvoj venkovských oblastí.

Hlavními cíli místního rozvoje inspirovaného přístupem Leader je:

- 1) podpořit místní komunity, aby utvářely integrované přístupy „zdola-nahoru“
- 2) budovat v komunitách kapacity a stimulovat inovace (včetně sociálních inovací),
- 3) podpořit komunální (obecní) vlastnictví
- 4) napomoci multi-úrovňovému spravování (governance) věcí veřejných

Zájmová sdružení a vesnické spolky

Pro život v obci jsou důležité nejrůznější spolky a zájmová sdružení. Zpravidla je zakládají sami občané. Jejich vliv v rámci rozvoje venkova se projevuje především v oblasti společensko-kulturní. Aby zůstal zachován v co největší míře život (myšleno hlavně společenský a kulturní) na venkově, je důležité podporovat spolkový život v obcích. S tím úzce souvisí vhodnost posilování komunitních vazeb a vytváření společné identity. Jako příklad lze uvést pravidelné setkávání obyvatel, případné společné řešení nastalých problémů, rozvoj lokálního cestovního ruchu, zkrátka zájem o dění v obci

Dělení je na tradiční zájmová sdružení (např. sbory dobrovolných hasičů, sokolové, fotbalisté atd.) a netradiční zájmová sdružení (nové druhy sportů, netradiční pohybové aktivity, nové společenské a kulturní aktivity atd.).

Neméně důležité členění je na spolky, které vykonávají aktivity pro své členy (př. fotbal) a na spolky, jejichž aktivity slouží široké veřejnosti (návštěvníkům atd.).

Tabulka 24: Typy spolků

Typ spolku	Specifikace
Dobrovolní hasiči	Většinou mužské, ale existují i dětské a ženské oddíly. Organizují soutěže v požárních dovednostech.
Sportovní spolky	Sokol, Orel, Český svaz tělesné výchovy, Česká asociace sport pro všechny. Oddíly podle druhu sportu, např. fotbal, turistika, volejbal, šachy, kuželky, šipky, automobilový sport, horolezectví.
Zájmové spolky	Podle zájmů svých členů, např. myslivci, zahrádkáři, chovatelé, včelaři, rybáři, holubáři, kynologové, chovatelé koní, mykologové, hemí spolky, ochránci přírody adpo.
Ženské spolky	Klub žen, kluby matek s dětmi.
Národnostní spolky	Matice slezská, spolky obanů polské, slovenské, německé a dalších národností.
Jiné spolky	Důchodci, invalidé. Skauti. Sdružení rodáků a přátel (obce, školy). Osadní výbory -chataři. Vzdělávací spolky a kulturní spolky (ochotnické divadlo, pěvecké sbory, loutkáři, folklórní soubory, muzejní spolky apod.), Český červený kříž

Zdroj: Gregoriniová, Schollarová (2006), doplněno

Škola

Pro diplomovou práci je nezbytné uvést školu jako aktéra regionálního rozvoje. Vztah obce a základní školy lze brát jako vztah dvou institucí. Každá z nich plní svoji předem stanovenou funkci. Prostřednictvím školy probíhá vzdělávací proces. Obec má funkci samosprávnou. Působení těchto institucí se setkává na určitém prostoru v rámci regionu. Je třeba myslet na to, že do interakce vstupují rovněž obyvatelé, různá společenství a další aktéři, kteří v dané oblasti působí. Z pohledu těchto vztahů můžeme rozlišit dva typy škol – městskou a venkovskou. Ve většině větších obcí je dnes škola běžným aktérem vstupujícím do každodenního rozvoje venkova.

Většina základních škol v České republice má veřejného zřizovatele. Ve školním roce 2020/21 bylo těchto škol 3 910, tj. 92,8 % všech základních škol. Jedná se převážně o školy, kde je jejich zřizovatelem obec či její místní část. Takových škol je 3 622. V Česku existuje i 244 základních škol, kde jsou zřizovatelem jednotlivé kraje a 44 spadajících přímo pod MŠMT (většinou se jedná o základní školy speciální). Počet veřejných základních škol se v posledních deseti letech každoročně nepatrně snižuje, přestože počet žáků v nich roste. Tento nepoměr je řešen otevíráním nových tříd ve

stávajících školách. Kromě veřejných škol se mohou děti vzdělávat i v soukromých a církevních základních školách. Ty však tvoří poměrně malý podíl z celkového počtu základních škol, i když v posledních letech, stejně jako v případě škol mateřských, jejich počet na rozdíl od škol veřejných roste (ČSÚ, Školy a školská zařízení – školní rok 2020/2021).

Historicky se vžilo do povědomí lidí označení školy ve vesnickém prostředí – malotřídka. Z hlediska zákona se jedná o školu zajišťující základní vzdělání. Ve většině případů je malotřídka rozdělena do několika tříd, nikoliv však do 5 tříd, tak jak je na 1. stupni klasické základní školy zvyklostí. Počet tříd se na malotřídní škole odvíjí od počtu dětí. Nicméně často jsou dva ročníky spojeny do jedné třídy. Součástí malotřídní školy bývá mateřská škola, základní škola, školní jídelna a školní družina.

U většiny základních škol v obcích je zřizovatelem obec. Školní budova je často majetkem obce. Obec se podílí na chodu školy rovněž finančně, tím, že přispívá na její provoz. Ze zákona je vztah obce a školy upraven školským zákonem (č. 561/2004 Sb., jeho novela Zákon č. 49/2009 Sb.). Do hry vstupuje rovněž Zákon o obecním zřízení č. 128/2000 Sb.

Spolupráce obce a školy má svá očekávání a cíle. Jedním z nich je například propagace obce v rámci školy. Jedná se například o aktivní účast žáků na různých slavnostech v obci, nebo na různých regionálních akcích. Velice často jsou učitelé angažováni na veřejných akcích pořádaných obcí. Obec by ale neměla překračovat své pravomoci a neměla by zasahovat do vnitřních záležitostí školy.

Škola vstupuje do kooperace rovněž s dalšími aktéry venkovského rozvoje. Příkladem jsou další veřejné i soukromé subjekty. Tyto vzájemné vztahy mohou být buďto pasivní (nevyužité) nebo naopak aktivní. Jedná se o přímou spolupráci školy a místních podniků nebo podnikatelů ve formě různých exkurzí či finančních nebo materiálních darů.

Školu lze zařadit do občanské vybavenosti obce. Rovněž se jedná o službu veřejnosti, především je ale škola založena kvůli zabezpečení vzdělávání obyvatel. Kromě těchto funkcí má škola v posledních letech také další funkce a tou je plnění společenských úloh. V minulosti tyto funkce zastávala rodina sama, popřípadě nějaká komunita. Situaci výstižně charakterizuje např. Tonucci (1994, s. 10): *„Rodiny po škole žádají, aby poskytovala stále více a kompenzovala rodinné a společenské nedostatky. Škola se stává místem socializace, odpočinku, terapie, tělesné a sportovní výchovy, organizovaného*

rozptýlení, bezpečného prozkoumávání jinak obtížně proniknutelného životního prostředí. Kromě toho je pojímána jako opravdu jedinečné místo odložení dětí (parkoviště)“.

Z hlediska sociálního se jedná o začlenění jedince do společnosti, což probíhá právě v rámci vyučování na základních školách. Samozřejmě část tohoto procesu je v dnešní době přenesena na mateřské školy, které prostřednictvím povinného předškolního vzdělávání pomáhají nastartovat socializaci. Dítě si tak většinou až ve školním prostředí uvědomí společenskou náležitost a regionální identitu. Právě zde je úloha školy klíčová, jelikož je to škola, která nepomáhá žákům přiblížit prostředí regionu, ve kterém žijí. Dítě si pak vytváří vztah k danému místu. Snahou školy je rovněž povzbuzovat v dětech a mladých lidech zájem o dění v obci (popřípadě v regionu). V dnešní době je zcela běžné, že se žáci aktivně podílí na řešení některých místních problémů, zapojují se do regionálních projektů, zajímají se o problémy spojené se životním prostředím atd.

Neopomenutelnou úlohu má škola v organizování volnočasových aktivit, kroužků pro děti. Lze ji považovat za významného kulturního aktéra. V případě, že škola nepořádá tyto aktivity sama, nabízí alespoň svoje materiálové vybavení jako například prostory, pozemky, tělocvičnu, popřípadě hřiště. Ve většině se tak posiluje utváření sociálních vazeb v rámci obce. Těchto aktivit se často účastní kromě dětí a žáků rovněž dospělí (rodiče, prarodiče). Kulturní aktérství s sebou nese rovněž pořádání společenských a kulturních akcí. Zde se většinou sejde celá obec, napříč generacemi, dokonce se účastní i okolní obec. Vytváří se tak hlavní rozdíl mezi školou městskou a venkovskou. Ve městě totiž velkou část z výše popsaných aktivit obstarávají speciálně k tomu vytvořené instituce.

Venkovská škola úzce souvisí s vytvořením identity obyvatel, podporuje jejich autonomii a stává se oprávněně symbolem obce a kulturního života v obci. Existence malotřídky často znamená pro obec soběstačnost a zajišťuje kontinuitu vývoje obce s vizí do budoucnosti. Vztah školy a obce je obousměrný, znamená to, že škola potřebuje svoji obec a obyvatele, na druhé straně platí, že obec a její obyvatelé potřebují svoji školu. Škola slouží obci, poskytuje jí funkce a služby, na druhé straně obec působí na školu jako prostor pro realizaci vzdělávacího procesu.

4.4 Dokumenty zaměřující se na regionální rozvoj

Pro efektivní a úspěšné řízení rozvoje je nezbytné stanovit cíle. Tyto cíle a dílčí kroky jsou shrnuty v koncepčních dokumentech⁶⁸. Z hlediska obecnosti a účelu je možno rozlišit následující typy strategických dokumentů (od obecného ke konkrétnímu):

- **Strategie** – dlouhodobý koncepční dokument, určuje základní linie rozvoje daného subjektu (území), pro něž daný subjekt strategii vytváří
- **Program** – střednědobý dokument, vychází ze strategie a navazuje na ni, vytyčuje opatření k realizaci strategických cílů
- **Plán** – krátkodobý dokument prováděcího charakteru (též tzv. akční plán), návazný dokument na strategii a program, konkretizuje opatření ve formě projektů, aktivit (obsahuje harmonogram, financování, rozpočty) (Svobodová, Věžník, 2014, s. 41).

4.4.1 Dokumenty regionálního rozvoje v návaznosti na Evropskou unii⁶⁹

„K podpoře celkového harmonického vývoje Společenství rozvíjí a uskutečňuje aktivity vedoucí k posilování své ekonomické a sociální soudržnosti. Společenství se zaměřuje zvláště na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostává nejmenší podpory“ (Jednotný evropský akt, 1986, článek 130 A).

Dokumenty EU klíčové z hlediska regionálního rozvoje

Strategie Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění

1. Cíl – 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno
2. Cíl – 3 % HDP EU by měla být investována do výzkumu a vývoje
3. Cíl – v oblasti klimatu by mělo být dosaženo cílů 20-20-20 (včetně zvýšení závazku na snížení emisí na 30 %, pokud budou podmínky příznivé)
4. Cíl – podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání

⁶⁸ Tyto dokumenty je možno zpracovávat pro jednotlivé úrovně: stát – kraj – mikroregion/MAS – obec

⁶⁹ Evropská unie – dále EU

5. Cíl – počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 miliónů (Strategie Evropa 2020, s. 5).

Strategie Evropa 2030 – Digitální kompas – tato strategie se soustřeďuje na formování digitální budoucnosti Evropy, z oblasti digitalizace veřejných služeb jsou stanoveny milníky (např. veškeré klíčové veřejné služby budou dostupné on-line, všichni občané budou mít přístup ke svým elektronickým zdravotním záznamům, a 80% občanů bude využívat digitální identitu) (MV).

Projekt Evropa 2030 - projekt je zaměřen především na výzvy a příležitosti týkající se Evropy a jejího směřování v blízké budoucnosti. Je to Zpráva pro Evropskou radu předložená Reflexní skupinou pro diskusi o budoucnosti EU 2030. Kromě jiných kapitol je zde i část zabývající se vzděláváním. Konkrétně se jedná o část nazvanou Růst prostřednictvím znalostí: Posilování postavení jednotlivce (Projekt Evropa 2030, s.21).

Společný strategický rámec (SSR) – dokument, který převádí cíle a záměry strategie EU pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění do podoby klíčových akcí pro Evropské strukturální a investiční fondy (ESI⁷⁰).

Dohoda o partnerství 2021-2027 – klíčový dokument zastřešující čerpání fondů EU, dokument popisuje, jaké oblasti chceme v příštích letech financovat z evropských peněz (např. rozvoj dopravy, digitalizace, moderní infrastruktura nebo výzkum a vývoj) (MMR).

Národní plán obnovy (NPO) – umožňuje čerpat peníze z EU⁷¹.

4.4.2 Dokumenty regionálního rozvoje ČR

Strategický rámec Česká republika 2030 – zastřešující rozvojový dokument ČR. Udává směr na další období (cca 10 let). Je výsledkem aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje z roku 2010. Směřuje ke zvýšení kvality života ve všech regionech a napomáhá k udržitelnému rozvoji v oblasti sociální, ekonomické i environmentální. Systém vzdělávání pak podrobně řeší kapitola 1.4 tohoto dokumentu (str. 31-34).

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ - vychází ze Strategického rámce ČR 2030, stanovuje hlavní cíle regionálního rozvoje v horizontu 7 let, definuje v souladu se zákonem

⁷⁰ Patří sem: Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (KF), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)

⁷¹ Na oživení a modernizaci ekonomiky v post pandemickém období, využitím prostředků Nástroje pro oživení a odolnost EU

č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje hlavní cíle regionální politiky státu v období let 2021-2027⁷² (SRR 21+, s. 3).

Akční plán Strategie regionálního rozvoje ČR 2021-2022 – implementační dokument.

Koncepce rozvoje venkova (KRV) – zpracovalo MMR jako základní koncepční materiál pro strategické řízení rozvoje venkova tak, aby byl zajištěn dynamický a vyvážený rozvoj regionů ČR. Koncepce rozpracovává územní dimenzi podpory regionálního rozvoje ve vztahu k venkovu, a to i s ohledem na různorodost venkova (KRV, s. 1).

Pokud předkládáme dokumenty týkající se regionálního rozvoje v ČR, nelze opomenout základní zákony, dle kterých se regionální rozvoj řídí. Konkrétně se jedná o **Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích**. Tento zákon upravuje práva a povinnosti obcí a další pojmy související buďto přímo s řízením obce nebo týkající se spolupráce obcí atd.

Hierarchicky výše postavenou úroveň regionálního rozvoje jsou kraje. Jejich fungování se legislativně opírá o **Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích**.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje upravuje podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji, a to nejen na republikové úrovni, rovněž v kooperaci s EU a v návaznosti na její předpisy.

4.4.3 Dokumenty ČR se zaměřením na oblast vzdělávání

Vzhledem k tématu diplomové práce je důležité zmínit dokumenty platné v ČR týkající se oblasti vzdělávání. Tato oblast prošla od roku 1989 velkými změnami. Část změn se týká přímo kurikula⁷³, další velké změny se projevily především ve způsobu vzdělávání a také ve strategii vzdělávací politiky. Hlavním a velice přínosným dokumentem byl tzv. **Národní program rozvoje vzdělání v ČR – Bílá kniha**⁷⁴ (viz kapitola 3.4.2 diplomové práce, s. 39). Tento dokument pozbyl platnost v okamžiku, kdy došlo ke schválení **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020**.

V současné době se po legislativní stránce školství posunulo dále a podporou pro současné období je **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**. Jedná se o zásadní

⁷² Navazuje na Strategii regionálního rozvoje ČR 2014-2020

⁷³ Kurikulum = obsah vzdělávání

⁷⁴ Bílá kniha – vydalo MŠMT v roce 2001. „Česká Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu“ (Národní program rozvoje vzdělání v ČR – Bílá kniha, 2001, s. 7).

a klíčový dokument pro celou vzdělávací soustavu, velká část cílů, kompetencí a strategií byla převzata z jiných dokumentů a seskupena v rámci tohoto jednoho dokumentu (podrobněji viz kapitola 3.4.3).

Problematiku vysokých škol řeší aktuálně dva klíčové dokumenty: **Strategický záměr pro oblast vysokých škol pro rok 2023 a Program na podporu strategického řízení vysokých škol pro roky 2022-2025.**

Mezi důležité dokumenty vztahující se na oblast vzdělávání patří informace ohledně operačních programů. Pro období 2014-2020 se jednalo o **Operační program Výzkum, vývoj, vzdělání**⁷⁵. Jedná se o víceletý tematický program v gesci MŠMT. Prostřednictvím tohoto programu je možné čerpat finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů⁷⁶. „Cílem OP VVV je přispět ke strukturálnímu posunu ČR směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti“ (OP VVV, 2014, s. 6). Hlavní priority a cíle politiky uvedené v tabulce č. 25.

Tabulka 25: Operační program výzkum, vývoj, vzdělání

Priorita	Cíl politiky	Fond
1 Výzkum a vývoj	CP1 Inteligentnější Evropa díky podpoře inovativní a inteligentní ekonomické transformace	Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)
2 Vzdělávání	CP4 Sociálněji Evropa díky provádění evropského pilíře sociálních práv	Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) Evropský sociální fond+ (ESF+)

Zdroj: Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání

Program OP VVV má časové působení uvedeno v rozmezí 2014-2020. Přesto z úvodní tabulky (OP VVV, 2014, s. 2) vyplývá, že program je způsobilý do 31.12.2023. Rok 2021-2023 tvoří přechodné období. Operační program, který nahrazuje OP VVV je označen jako **Operační program Jan Amos Komenský (OP JAK)**. OP JAK navazuje na úspěšný program OP VVV. Programové období pro OP JAK je stanoveno v rozmezí 2021-

⁷⁵ OP VVV

⁷⁶ ESIF

2027. „Cílem OP JAK je podpora rozvoje otevřené a vzdělané společnosti založené na znalostech a dovednostech, rovných příležitostech a rozvíjející potenciál každého jednotlivce, která povede k růstu konkurenceschopnosti ČR a zlepšení životních podmínek jejich obyvatel“ (OP JAK, 2021, s. 5).

Souhrn teoretické části práce

Třetí a čtvrtá kapitola diplomové práce tvoří teoretickou oporu danému tématu. Tématem diplomové práce je vliv školy v rozvoji venkovské lokality. Aby bylo možno provést praktickou část práce (terénní šetření a podobně) je nezbytné představit základní pojmy související se školstvím a regionálním rozvojem. **Hlavním cílem diplomové práce je zkoumání a následné zhodnocení vlivu školy na danou venkovskou lokalitu.** Cíle práce chce autorka dosáhnout zkoumáním mimoškolních aktivit vybraných aktérů působících v jednotlivých lokalitách.

Třetí kapitola souvisí s ústředním tématem diplomové práce a představuje základní pojmy týkající se výchovy, vzdělání a vzdělávání. Jak uvádí Grecmanová (1998, s. 126) rozlišujeme výchovný proces v prostředí rodiny, školy, v rámci výchovy mimo vyučování. Zde právě vzniká prostor pro zařazení mimoškolních aktivit, které jsou zkoumány v rámci diplomové práce. Mimoškolní aktivity tvoří v současné době důležitou součást dění ve společnosti, nejen ve venkovských lokalitách. Je to dáno už vlastně základní definicí pedagogiky, jak uvádí například Grecmanová (1998, s. 26): „**Předmětem pedagogiky je výchova dětí a mládeže a organizované formy i druhy výchovy dospělých. Výchova a vzdělávání se stávají v současné době celoživotním procesem**“. Zařazení mimoškolních aktivit jako významné části vzdělávacího procesu nahrává například definice vzdělávání dle známého amerického pedagoga Johna Holta (1995, s. 26): „*Vzdělávání je dobrá hra, při které dítě poznává, jak funguje svět*“.

Rabušicová, Rabušic uvádí ve své publikaci základní rozdělení vzdělávání (dle účelových učebních aktivit) na formální učení, neformální učení a informální učení. Pro potřeby diplomové práce je nejdůležitější neformální učení, respektive vzdělávání. Probíhá většinou mimo školu. Jedná se o různé typy sebevzdělávání, zájmové vzdělávání mládeže a dospělých atd. „**Moderní společnosti se tak stávají, ideálně řečeno, společnostmi permanentně se učících jedinců – učícími se společnostmi**“ (Rabušicová, Rabušic, 2008,

s. 26). Do neformálního vzdělávání lze zařadit právě mimoškolní aktivity, prostřednictvím kterých diplomová práce zkoumá vliv školy na danou venkovskou lokalitu.

Mimoškolní vzdělávání je vzdělávání organizované školskými i neškolskými institucemi, např. zařízeními pro výchovu mimo vyučování, kulturními a osvětovými institucemi, podniky a nadacemi (Průcha, 2003, s. 124). Na otázku, proč je mimoškolní a zájmové vzdělávání tak důležité, je možné najít odpověď právě v následujících definicích. „*Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech*“ (Zákon č. 561/2004 Sb., §111). „*Zájmové vzdělávání je souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních, ale i jednorázových činností a aktivit. Základní tendencí se stává rozšíření funkce školy i do oblasti naplňování volného času pro všechny věkové kategorie*“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 54). Vše je směřováno k efektivnímu naplnění volného času. Rozšíření funkce školy a nutnost efektivního naplnění volného času jsou dva hlavní důvody, které autorka práce považuje za klíčové ve vztahu k mimoškolním aktivitám a jejich rozvoji. Mimoškolní aktivity lze považovat za významnou přidanou hodnotu, která obohacuje život v dané lokalitě. Pro naplnění cíle diplomové práce nestačí teoretická část týkající se pouze školství a mimoškolních aktivit, je nutné zaměřit se na představení základních vlastností prostoru a subjektů působících ve vybraných lokalitách.

Čtvrtá kapitola uzavírá teoretickou část práce. Na pojmy týkající se výchovy, vzdělání a vzdělávání navazuje pojmoslovím regionálního rozvoje. „*Regiony představují svébytná území, která se liší svým územním vymezením*“ (Ježek a kol., 2014, s. 12). Regionální rozvoj je komplexní záležitostí a jde ruku v ruce s regionální politikou. Jak uvádí Wokoun (2008, s. 13) moderní regionální politika se orientuje zejména na problémy související s procesem rychlé restrukturalizace, podporuje inovativnosti. Znalost teorií regionálního rozvoje je, dle Wokouna a Malinovského (2008, s. 220), základem koncipování adekvátní regionální politiky či regionální rozvojové strategie. Mezi základní pojmy týkající se regionálního rozvoje patří také venkov a město. Přesto, že se tyto pojmy v mnohém liší, mají dle Binka i něco společného: „*Současný venkov již vykazuje mnohé znaky města a mnohá města mohou mít venkovský charakter*“ (Binek a kol., 2009, s. 11). Kromě

územních odlišností jsou v kapitole 4.1.5 uvedeny některé kvalitativní rozdíly mezi městem a venkovem. Jedná se například o odlišné sociální vazby, sociální role atd.

Následující kapitola je věnována strategiím regionálního rozvoje. Jak uvádí Ježek a kol. (2014, s. 40): **exogenní strategie – zaměřená na externí rozvojové impulsy, endogenní strategie – vychází z aktivizace a rozvoje regionálního potenciálu.** Regionálním potenciálem máme na mysli mimo jiné lidský, kulturní, intelektuální a sociální kapitál. Jak uvádí Majerová: „*Hlavní složky sociálního kapitálu jsou: 1. vztahy a kontakty mezi aktéry sociálních skupin a sítí, 2. důvěra k ostatním členům skupiny či sítě, k celé komunitě nebo společnosti a jejím institucím*“ (Majerová a kol., 2011, s. 12-14). Rozvoj lidského, kulturního, intelektuálního a sociálního kapitálu je úzce spojen s působením mimoškolních aktivit a je tedy předmětem zkoumání diplomové práce.

Kapitola 4.3 objasňuje působení aktérů v rámci regionálního rozvoje. Dle Binka (2009, s. 38) se jedná o formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově. V kontrastu s touto definicí lze uvést pojetí aktéra dle Parsonse: „*Aktér je složeninou, balíkem statusů a rolí*“ (Parsons, 2005, s. 15-16). Parsons dále uvádí, že aktér nesmí být zaměňován s osobností, musí být od ní odlišen. Aktér musí být zkoumán ve 2 základních relacích: jako **objekt orientace jiných** (kteří se k němu vztahují) a jako **aktivní subjekt**, který je orientován k jiným aktérům při realizaci svých rolí, kdy se stává účastníkem sociální situace. Tohle pojetí aktéra a aktérství vystihuje vliv školy jako aktivního subjektu na venkovskou lokalitu. Škola ale může vystupovat rovněž jako objekt orientace jiných. Nicméně škola je aktivní subjekt, činný, konající, což odpovídá a naplňuje teorii Alaina Touraina. Pro stanovení teoretického východiska této diplomové práce je Tourainovo pojetí aktéra vhodnější než náhled Parsonse.

Z podrobného představení školy jako lokálního aktéra vyplývá, že zastává více funkcí najednou (str. 65-67 diplomové práce). Jedná se nejen o funkci vzdělávací, nýbrž i výchovnou, sociální (začlenění jedince do společnosti). Je to rovněž významný kulturní aktér obce. Působí na sebe spolu s obcí navzájem. Tento poznatek slouží dále jako východisko pro sekundární a komparativní analýzu, následně pak pro samotnou empirickou část provedenou autorkou práce ve vybraných lokalitách (Leština, Rájec, Zvole) s jednoznačným cílem komparace mimoškolních aktivit, a dále jejich následné zhodnocení, zda a jakým způsobem ovlivňují rozvoj obce a život občanů.

5 Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jejich mimoškolních aktivitách ve vybraných obcích

První část kapitoly popisuje vybrané obce a jejich umístění v rámci ČR. Následuje představení jednotlivých obcí, se zaměřením na aktéry, kteří zde působí. Podrobnější zkoumání se týká mateřských a základních škol v daných obcích. Pro naplnění cíle diplomové práce je třeba nejprve zmapovat vybrané aktivity zkoumaných školských zařízení. To lze prostřednictvím sekundární analýzy dat, která včetně komparace bude provedena v závěru této kapitoly. Získaná data jsou čerpána z více zdrojů. Nejčastěji se jedná o internetové zdroje, kroniky jednotlivých obcí či školských zařízení.

5.1 Alokace sledovaného území

Teoretická část práce vysvětlovala pojmy týkající se regionálního rozvoje obecně. Máme na mysli působnost těchto pojmů v rámci území EU, konkrétně státu ČR. Praktická část diplomové práce se věnuje zkoumání aktivit vybraných aktérů v jednotlivých obcích. Což znamená, že z území státu se dostáváme do hierarchicky nižší jednotky⁷⁷ (viz tabulka č. 12, kapitola 4.1.1 diplomové práce). Z území ČR jsme se zaměřili na oblast Střední Moravy, konkrétně Olomoucký kraj, okres Šumperk. Následující tabulka představuje počet aktérů (mateřských a základních škol) v rámci ČR. Jsou zde uvedena konkrétní data za jednotlivé regiony s podrobnějším zaměřením na část Olomouckého kraje, okres Šumperk. Tato lokalita je důležitá pro diplomovou práci, jelikož zkoumání aktéři působí právě v této oblasti, konkrétně v části okresu Šumperk, kterou označujeme jako mikroregion Zábřežsko (podrobněji v následující kapitole 5.1.1).

⁷⁷ Členění územních jednotek v regionálním rozvoji ČR je uvedeno v kapitole 4.1.1 diplomové práce (str. 45)

Tabulka 26: Počet mateřských a základních škol v roce 2020/2021

ČR, kraje	Počet mateřských škol	Počet základních škol
Česká republika	5317	4214
Hlavní město Praha	429	284
Středočeský	803	567
Jihočeský	324	267
Plzeňský	280	224
Karlovarský	124	106
Ústecký	361	284
Liberecký	236	201
Královéhradecký	314	272
Pardubický	317	250
Vysočina	288	268
Jihomoravský	673	486
Olomoucký	388	298
Zlínský	316	261
Moravskoslezský	464	446
Okres Šumperk	72	66

Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

5.1.1 Mikroregion Zábřežsko

Jedná se o uskupení obcí, které spojuje snaha o vzájemnou spolupráci, popřípadě se podílejí společně na plnění nějakého úkolu či projektu. Stává se, že pojmem mikroregion bývají označeny všechny svazky obcí. Toto označení je však (dle Gavlasové, 2007, s. 32) nepřesné. Pokud se zaměříme na účel, za kterým byl svazek vytvořen, lze je obecně dělit na dvě skupiny – monotematické svazky a mikroregiony.

Monotematický svazek vzniká ve většině případů za účelem realizace specificky vymezeného okruhu činností. Jedná se například o vybudování či obnovu technické infrastruktury (vodovod, kanalizace, ČOV, plynofikace, likvidace odpadů atd.), nebo cestovní ruch. Na rozdíl od mikroregionů jsou monotematické svazky ve většině případů časově omezené. Jejich fungování je úzce spjato s dobou realizace daného projektu (Gavlasová a kol., 2007, s. 32).

„Mikroregiony je možno charakterizovat jako územní celky, v jejichž rámci jsou relativně uzavřeny nejintenzivnější regionální procesy“ (Ježek a kol., 2014, s. 14). Označení „mikroregion“ má svůj specifický význam v případě vymezování hierarchických stupňů různě velkých, funkčně vymezených územních celků. V souvislosti s identifikací vytvářených svazků obcí je označení „mikroregion“ nejvíce vhodné pro takový svazek obcí, který zastřešuje poměrně kompaktní území s výraznými znaky socioekonomické a geografické sounáležitosti.

Mikroregion je typem dobrovolného svazku obcí. Jak z názvu vyplývá, jedná se o dobrovolné sdružení. Není tedy zakládáno ani ze zákona ani nařízením nadřazeného orgánu, ale z vlastní iniciativy.

Obecný pojem mikroregion je v této části konkretizován představením oblasti Zábřežska. Založení mikroregionu Zábřežsko proběhlo v roce 1999. Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko měl původní název Sdružení obcí mikroregionu Zábřežsko. Název byl pak na základě platnosti zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, upraven a mikroregion je od roku 2001 oficiálně označován jako Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko. Tento mikroregion je součástí okresu Šumperk. Jeho sídlem a správním centrem je Zábřeh. Mikroregion byl založen za účelem koordinace celkového rozvoje území. Sdružuje celkem 30 obcí.

5.2 Vybrané obce – jejich popis, charakteristika

Následující podkapitola je věnována zvoleným obcím. Jedná se o obce, ve kterých jsou vybrána jednotlivá školská zařízení. Aby byla výsledná data vhodná pro komparaci, je dobré srovnávat obce s přibližně stejnou velikostí. Další požadavek se týká typu oslovených škol, konkrétně školy malotřídní. Zahrnují základní školu (1.stupeň), MŠ a kuchyň + družinu. Společným jmenovatelem daných obcí je také blízkost jejich umístění. Všechny tři spadají do mikroregionu Zábřežsko (popsáno v kapitole 5.1.1) a jsou součástí Olomouckého kraje. Vzdálenost zkoumaných obcí od centra (Zábřeha) je cca 5–10 km.

5.2.1 Demografické ukazatele vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole

Tabulka 27: Členění na územní jednotky⁷⁸

	Leština	Rájec	Zvole
NUTS 1	Česká republika (CZ)	Česká republika (CZ)	Česká republika (CZ)
NUTS 2 (region soudržnosti)	Střední Morava (CZ07)	Střední Morava (CZ07)	Střední Morava (CZ07)
NUTS 3 (kraj)	Olomoucký (CZ071)	Olomoucký (CZ071)	Olomoucký (CZ071)
LAU 1 (okres)	Šumperk (CZ0715)	Šumperk (CZ0715)	Šumperk (CZ0715)
LAU 2 (obec)	Leština (CZ0715 537713)	Rájec (CZ0715 540854)	Zvole (CZ0715 541478)

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky, všechny tři obce se nachází ve stejném regionu soudržnosti označeném jako Střední Morava. Jsou součástí Olomouckého kraje, konkrétně okresu Šumperk. Údaje jsou totožné u všech sledovaných obcí, což koresponduje se skutečností, že obce se nachází v bezprostřední blízkosti.

Tabulka 28: Základní údaje vybraných obcí

	Leština	Rájec	Zvole
Katastrální plocha (ha)	524	491	656
Počet obyvatel k 1.1. 2021	1253	515	844
Nadmořská výška (m.n.m.)	270	274	265

Zdroj: vlastní zpracování

Katastrální plocha obcí se od sebe příliš neliší, obce jsou přibližně stejně velké. Rozdílu dosahují v počtu obyvatel. Pro srovnání je uveden údaj z roku 2021, kde je patrné, že v Leštině žije více než dvojnásobek počtu obyvatel Rájce. Zvole je pak mezi nimi. Co se týká nadmořské výšky jsou na tom všechny tři vybrané obce podobně. Rozdíl v nadmořských výškách není velký, obce mají podobný ráz a nacházejí se těsně vedle sebe.

⁷⁸ Členění územních jednotek v regionálním rozvoji ČR je uvedeno v kapitole 4.1.1 diplomové práce (str. 45)

Tabulka 29: Vývoj obyvatelstva v jednotlivých obcích

	Leština	Rájec	Zvole
Počet obyvatel k 1.1. 1971	1072	488	740
Počet obyvatel k 1.1. 2021	1253	515	844

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka vývoje obyvatelstva vychází z dat Českého statistického úřadu. Podrobnější data jsou uvedena v příloze diplomové práce. Jak je patrné na zvýrazněných partiích tabulky (viz příloha), k většímu úbytku obyvatel v Leštině nedochází až do roku 1989. Naopak v roce 1972 a 1976 je zaznamenáno největších přírůstků za novodobou historii obce. Tento fakt může být přisuzován skutečnosti, že v těchto letech rodí silné poválečné ročníky. V obci Leština dochází ke zlomu v roce 1989, kdy obec dosahuje záporného přírůstku cca 20 osob. Je pravděpodobné, že situace souvisela se změnou režimu a přechodu od komunistického ke kapitalistickému zřízení. Další kladné přírůstky jsou pak v roce 2007 a 2010, naopak úbytek obyvatel je možno vidět v roce 2008 a 2019. Tyto vlny mohou být způsobeny například tím, že rodí tzv. Husákovy děti (narozené v letech 1970-1990). Velký vliv na migraci obyvatel mají rovněž nově vzniklé parcely a jejich prodej ke stavbě rodinných domů. Celkově lze konstatovat, že za posledních 50 let se počet obyvatel Leštiny zvýšil, a to z hodnoty 1072 na hodnotu 1253.

Dle přílohy je možno vidět, že největšího celkového přírůstku obyvatel (součet přirozeného a migračního) v novodobých dějinách dosáhla obec Rájec v roce 1974 (+18). Jak bylo zmíněno výše, souvisí tato čísla se silnou populací poválečných ročníků, zakládajících rodiny kolem 25. roku. Další kladné přírůstky jsou zaznamenány v roce 2019, 2020. Vytvořením nových prostor pro bydlení dochází k nárůstu obyvatel obce. V celkovém pohledu lze říci, že pokles počtu obyvatel v Rájci se za poslední tři roky zastavil, a naopak dochází k nárůstu obyvatel ve vesnici. Rovněž v porovnání s rokem 1971 se jedná o nárůst a to z 488 na nynějších 515 obyvatel (k 1.1.2021).

Ve Zvoli je možno vidět dle tabulky v příloze přírůstkové a úbytkové vlny v počtu obyvatel. Až na malé výjimky dochází od roku 1971 až do roku 1983 k poklesu obyvatel v obci. V roce 1984 pak nastává výraznější přírůstek obyvatel na hodnotu 722. Zajímavostí je, že od roku 1989 už pak počet obyvatel ve Zvoli nezaznamenal většího úbytku a dostal se postupem času až na současnou hodnotu 844 obyvatel.

Ze srovnání všech tří obcí je vidět, že došlo k nárůstu obyvatel za posledních 50 let. Obecně platí (tabulka to ve většině případů dokazuje), že pokud jsou v obci vytvořeny podmínky pro bydlení mladých lidí (např. nové parcely, nové bytové domy atd.), lidé se stěhují do dobře dostupných obcí poblíž velkých center (v tomto případě myšleno Zábřeh). Objeví se v tabulce jako přistěhovalí a následně do roku maximálně dvou (až na výjimky) založí rodinu a v tabulce se objeví jako narození. Tento trend je žádoucí pro to, aby u vesnic nedocházelo k vylidňování.

Tabulka 30: Věkové složení obyvatel k 31.12.2021 obcí Leština, Rájec, Zvole (M – muži, Ž – ženy)

věk	Leština	Rájec	Zvole
Celkem obyvatel	1246(M 615, Ž 631)	516 (M 251, Ž 265)	844 (M 416, Ž 428)
0-19	260 (M 134, Ž 126)	109 (M 47, Ž 62)	188 (M 92, Ž 96)
20-64	737 (M 380, Ž 357)	306 (M 159, Ž 147)	493 (M 254, Ž 239)
65 a více	249 (M 101, Ž 148)	101 (M 45, Ž 56)	163 (M 70, Ž 93)
Průměrný věk	42,6(M 40,7 Ž 44,4)	41,5(M 41,6 Ž 41,5)	42,1(M 41,2 Ž 42,9)

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je vidět, že ve všech vybraných obcích je větší počet žen než mužů. To odpovídá celorepublikové situaci a rovněž koresponduje s vyšším věkovým průměrem žen. V tabulce jsou zaznamenány tři skupiny obyvatel. Jejich rozdělení není náhodné. Skupinou 0–19 let jsou označeni děti a studenti. Ve všech třech vybraných obcích je tato skupina druhá nejpočetnější, což je pozitivní pro budoucí vývoj. Skupina 20–64 let zahrnuje obyvatele v produktivním věku. Tato skupina je nejpočetnější, rovněž má nejširší věkový záběr. Za povšimnutí stojí, že u této skupiny převažují ve všech třech obcích muži. Věk 65 a více označuje seniory a ve všech obcích se jedná o nejméně početnou skupinu. Zde je jasná převaha žen, což opět odpovídá vyššímu věkovému průměru žen a jejich vyšší šance na dožití. V posledním řádku tabulky je pro porovnání uveden průměrný věk občanů dané obce. V tomto ukazateli se dané obce příliš neliší, průměrný věk se pohybuje kolem 42 roků. Tato hodnota odpovídá také celorepublikovému průměru, který je (dle ČSÚ k 27.3.2021) 42,7 let.

Tabulka 31: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání

	Leština	Rájec	Zvole
Celkem obyv. 15 +	1002	411	655
Bez vzdělání	2	1	1
Základní + neukončené	112	70	93
Střední vč. Vyučení (bez maturity)	411	165	240
Úplné střední (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního	313	96	199
Vyšší odborné, konzervatoř	15	6	5
Vysokoškolské	109	45	98
nezjištěno	40	28	19

Zdroj: vlastní zpracování

Dle tabulky dosaženého vzdělání je patrné, že v obci Leština, Rájec i Zvole jsou nejpočetnější skupinou lidé se středním vzděláním. Pokud sloučíme střední vzdělání bez maturity i s maturitou, dostaneme ve všech obcích většinu obyvatel. Naopak nejméně početnou skupinu tvoří obyvatelé bez vzdělání. V Leštině a v Rájci je více lidí se základním vzděláním než vysokoškolsky vzdělaných. Pouze ve Zvoli je více vysokoškoláků než lidí se základním vzděláním.

5.2.2 Vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole

Pod pojmem občanská vybavenost si lze představit například knihovnu, poštu nebo kino. Vzdělávání zajišťuje škola, předškolní vzdělávání je pod taktovkou mateřské školy. Sportovní vyžití v obci je prostřednictvím fotbalového, popřípadě dětského hřiště. Zdravotní služby získáváme od praktického lékaře. Mezi další poskytované služby řadíme například kadeřnictví, manikúru, pedikúru atd. Mezi neobvyklé služby v obci patří třeba pěstitelská pálenice, lidově zvaná palírna. Do občanské vybavenosti náleží i hřbitov. Pro starší obyvatele je klíčový rovněž obchod, kde si lze zakoupit základní potraviny.

Tabulka 32: Občanská vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole

	Leština	Rájec	Zvole
Hřbitov	ano	ne	ano
Hřiště dětské	ano	ano	ano
Hřiště fotbalové	ano	ano – bez zázemí	ano
Kadeřnictví	ano	ne	ano
Kino	ano	ne	ano
Knihovna	ano	ano	ano
Lékař	ne	ne	ano
Manikúra, pedikúra	ano	ne	ano
MŠ	ano	ano	ano
Obchod-potraviny	ano	ano	ano
Pěstitelská pálenice	ne	ne	ano
Pošta	ano	ne	ne
ZŠ	ano - 1. stupeň	ano - 1. stupeň	ano - 1. stupeň

Zdroj: vlastní zpracování

Kromě občanské vybavenosti jednotlivých obcí je důležitá i technická vybavenost. Do té řadíme veřejný vodovod, centrální kanalizaci, popřípadě plynofikaci. V dnešní době také hodně diskutovanou oblastí, a to je ČOV – čistírna odpadních vod. Velikost čistírny je často limitující skutečností pro další rozvoj obce. Dalším ukazatelem technické vybavenosti obce je přítomnost autobusové, popřípadě vlakové zastávky. Právě dopravní spojení s obcí je zohledňováno při posuzování pro potřeby hypotéky atd. Časté a vhodné spojení obce s větším centrem je důležité pro komfortní bydlení.

Tabulka 33: Technická vybavenost vybraných obcí – Leština, Rájec, Zvole

	Leština	Rájec	Zvole
ČOV	ano	ne	ano
Kanalizace	ano	ne	ano-vakuová
Plynofikace	ano	ne	ano
Vodovod-obecní	ano	ano	ano
Zastávka autobusu	ano	ano	ano
Zastávka vlaku	ne	ne	ne

Zdroj: zpracování vlastní

5.2.3 Obec Leština

Název obce je odvozen od shluku planých liskových keřů zvaných leština. Obec leží zhruba 4 km východně od Zábřehu. Nikdy nebyla sloučena s jinými obcemi, pouze před třicetiletou válkou splynula s východněji položenou vesničkou jménem Zálavčí, která se stala součástí obce.

První zmínky o obci jsou kolem roku 1392 (Zálavčí 1371). Vzhledem ke své poloze u řeky Moravy není divu, že v druhé polovině 15. století byla zbudována rodem Tunklů v okolí obce soustava rybníků. Leština byla odjakživa významným místem, byl zde postaven most přes řeku Moravu a vybíráno mýto. Život a osud Leštiny je neodmyslitelně spojen právě s řekou Moravou. V první polovině 19. století došlo k vysoušení rybníků a na jejich místě vznikla úrodná půda. V tomto období dochází k významnému rozkvětu obce. Na druhé straně je Leština postižena častými záplavami z rozvodněné Moravy. Před záplavami je obec chráněna hrázemi, které ji před nimi ovšem vždy nechránily, naposledy došlo k rozsáhlým záplavám 7. července 1997, kdy se hráz katastroficky protrhla. Voda stála v obci celé tři dny a zanechala za sebou dílo zkázy: *„Spadlo patnáct domů a další dva musely být demolovány na jaře roku 1998. Bylo zapotřebí úsilí všech, ale dnes není v Leštině po oněch hrůzách ani památky. V roce 2005 došlo k poslednímu navyšování protipovodňových hrází“* (www.ou-lestina.cz).

Nyní žije v Leštině asi 1280 obyvatel. Počet obyvatel se od druhé poloviny 19. století spíše zvyšoval. Jejich osud ale nebyl vždy jednoduchý. Tradičním povoláním většiny z nich bylo dělat zedníka, tesaře nebo pomocníka ve stavebnictví. Přesto, že Leština patřila mezi zemědělské lokality, získávali zde stále větší převahu dělníci a jejich odborové i politické hnutí. Ve volbách vítězili od roku 1921 komunisté, kteří předstihli lidovou stranu. Leština dostává přezdívku „Malá Moskva“. Za okupace byla část leštinských dělníků a komunistů poslána na nucené práce. Vzniká zde odbojové hnutí, vyvrcholením je pak obsazení vesnice místními povstalci 7.5.1945. Reakcí je zásah SS a vražda pěti zdejších občanů. Mezi významné rodáky z Leštiny patří například malíř a grafik Zdeněk Sklenář nebo bojovníci proti fašismu Jan Linhart a František Adámek (Vlastivěda šumperského okresu, 1993, s. 32).

Do základní občanské vybavenosti obce řadíme obecní úřad, umístěný přímo v centru obce. Součástí budovy úřadu je detašované pracoviště pošty, poskytující občanům poštovní služby. V obci se nachází rovněž mateřská a základní škola. Mateřská škola je

v klidnější části obce poblíž sokolovny. Je rozdělena na dvě oddělení. V objektu je též školní jídelna. Základní škola zajišťuje výuku pro první až pátou třídu. Do vybavenosti patří také sokolovna. Jedná se o multifunkční budovu. Slouží jako tělocvična, ke kulturním a společenským akcím (plesy, výstavy, besídky, zábavy atd.). Také travnatá plocha před sokolovnou je místem různých kulturních a společenských akcí (např. Čarodějnický rej atd.). Dalším místem, kde jsou pořádány především kulturní akce, jako koncerty atd. je kaple sv. Václava z roku 1754. Starším občanům pak slouží penzion. Ten je v památkově chráněném objektu a do jeho přední části byla umístěna v roce 2003 knihovna. Nejméně užitečnou obecní budovou je orlovna. Přízemí je komerčně využíváno (cukrárna, wellness centrum). Zajímavější částí je přilehlý park. Zde jsou umístěny voliéry, které jsou určeny k záchraně poraněných dravců, sov atd. Místní zoo koutek obstarávají členové ZO ČSOP Leština. Areál sportovního stadionu má ve své správě TJ Sokol Leština. Kromě sportoviště je zde pohostinství a turistická ubytovna. Areál prošel rekonstrukcí.

V obci je velký výběr různých spolků a zájmových činností. Působí zde například Cykloklub Morava. Ten má v obci a okolí širokou členskou základnu. Kromě jiného je pořadatelem každoroční akce zvané Moravský bikemaratón. Jedná se o závod horských kol pořádaný vždy v srpnu, se startem přímo v Leštině. Další organizací působící v Leštině je ČSOP (Český svaz ochránců přírody), sdružuje zájemce o ochranu přírody a životního prostředí. Základní organizace Ochránců přírody v Leštině vznikla v roce 1981. Od roku 1984 je zde v provozu ornitologická kroužkovací stanice a je založen kroužek MOP (Mladých ochránců přírody) „Ledňáček“. Již několik desítek roků je v provozu útulek pro zraněné ptáky. Sportovní akce a aktivity zajišťuje TJ Sokol Leština. O kulturní akce se stará estrádní soubor VEŠke, z.s., který vznikl v roce 2019. Navázal tak na dvacetiletou činnost spolku Veselí šašci Leština. Prostřednictvím souboru VEŠke, z.s. jsou pořádány plesy, masopustní maškarní bály, akce jako pálení čarodějnic, pohádkové odpoledne, drakiády, příměstské tábory, velikonoční a vánoční jarmarky a mnohé další.

Tabulka 34: Aktivity vybraných aktérů v obci Leština v roce 2021, 2022

Název spolku	2021	2022
estrádní soubor VEŠke, z.s.	Otužilecké vítání jara, letní příměstský tábor „Westernová Leština“, drakiáda, Vánoční jarmark	Velikonoční Leština, pálení čarodějnic, Příměstský tábor „Piráti z Leštiny“, otužilecké vítání jara, Pohádková Leština
Klub seniorů	Rekondiční pobyt v Sezimově Ústí, Letní táborová škola v Domašově nad Bystřicí, opékání vuřtů, projekt Moudrá sovička, výšlap kolem Leštiny, zájezd do Vysokých Tater, Zábřežský sedmiboj – 6. sportovní hry seniorů, přehlídka dechových kapel „Muzikanti hrajte“, setkání seniorů Svazku obcí Mikroregionu Zábřežsko	Rekondiční pobyt v Sezimově Ústí, výšlap kolem Moravy, promítání svatebních fotografií, exkurze do muzea Zábřeh, výlet do Muzea sklárny Rapotín + Pralinkárna Velké Losiny, Letní táborová škola pro seniory, rekondiční pobyt v Piešťanech, setkání seniorů Svazku obcí Mikroregionu Zábřežsko
OÚ Leština	Dětské rybářské závody „O putovní pohár starosty obce Leština“, hodové vyhrávání, houslový koncert – Leoš Čepický s dcerou Alžbětou, vítání občánků, posezení seniorů, koncert dechové hudby k uctění dne Památky zesnulých, Vánoční koncert	Klavírní koncert, jarní klavírní koncert Kateřiny Potocké, Klavírní koncert talentovaného Honzika Schulmeistera
Sbor dobrovolných hasičů	Tradiční mikulášská nadílka	Pohárová soutěž hasičů
TJ Sokol Leština		Pochod Leštinská třicítka

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.4 Obec Rájec

Rájec je vesnice nacházející se jihovýchodně od Zábřehu ve vzdálenosti cca 3 km. Svůj název dostala obec pravděpodobně od popisu vábného až příjemného místa, tedy jako odvozenina od osobního jména Raj. V hanáckém nářečí je pak označována jako Réc. Vesnice vznikla spojením dvou původních vesnic, a to Rájce a osady Teodorov (podle olomouckého biskupa Antonína Theodora hraběte Colloredo-Waldsee).

Dle historických pramenů patří Rájec mezi nejstarší vesnice na Zábřežsku. První konkrétní zmínku lze nalézt již v roce 1273. V té době byl podřízen mohelnické rychtě. Vesnice byla s největší pravděpodobností založena olomouckými biskupy. Původně se v obci nacházela tvrz, ta se ale do dnešní doby nedochovala. K zajímavostem patří událost z roku 1468, kdy byl v boji mezi Rájcem a Zvolí smrtelně zraněn Zdeněk Kostka z Postupic (přívrženec Jiřího z Poděbrad), který zde táhl s vojskem z Čech k Olomouci.

V novodobé historii se Rájec orientoval spíše na Zábřeh, ke kterému po roce 1848 patřil. Od roku 1820 je zde škola. Za první republiky zde byli nejvíce přívrženci lidové a agrární strany (mimořádně jak bylo obvyklé i na jiných vesnicích). V roce 1949 zde

vzniklo JZD, které se po roce 1972 stalo součástí JZD Dubicko. Po roce 1990 zůstala v Rájci pouze MŠ a ZŠ nižšího stupně (malotřídka), dva obchody a hostinec. Typické pro vesnici byla vytižená silnice spojující Zábřeh a Mohelnici. Obcí projížděly tisíce aut. Situace se změnila po květnu 2008, kdy byl otevřen obchvat obce, a z Rájce se stala pohodová vesnice s minimálním provozem.

V současnosti žije v Rájci cca 516 obyvatel (ČSÚ k 31.12.2021). Obec spolu s Teodorovem řadíme ke středně velkým obcím, jejichž počet obyvatel nebyl a není nijak výrazně redukován. Pro představu v roce 1900 zde žilo cca 596 obyvatel, což se výrazně nezměnilo ani po válce v roce 1945. Vzhledem k tomu, že obec leží ve výhodné poloze blízko Zábřehu, nedochází zde k vyliďňování. Mezi významné rodáky patří Karel Haisler – akademický malíř narozen v roce 1873, zajat za první světové války, umírá v roce 1916. Dalším významným občanem narozeným v Rájci byl pilot Jindřich Horský. Před druhou světovou válkou utekl do Polska, posléze do Anglie, kde po mnohých kurzech byl přijat jako letec Spitfíru. Po válce byl vyznamenán v Československu, následně emigroval v roce 1947 a umírá při letu v Anglii v roce 1954, kde pracoval jako pilot učitel.

Co se týká občanské vybavenosti vesnice, je zde obecní úřad, MŠ a ZŠ první stupeň. Funguje zde místní knihovna. Občanům i projíždějícím je k dispozici hostinec Pivovarská formanka, umístěn při hlavní cestě vedoucí obcí. Pro sportovní využití je možno navštívit fotbalové hřiště, popřípadě hřiště na tenis. Na konci obce směrem na Jestřebí se nachází lesní areál s amfiteátre U Antonička. Zde se hlavně v letním období konají koncerty a festivaly různého zaměření. V plánu je v blízké budoucnosti zhotovení workoutového hřiště a dobudování zázemí k fotbalovému hřišti.

V Rájci působí různé spolky a lze zde navštívit některé zájmové aktivity. V porovnání s Leštinou je jich méně, což je z části způsobeno menším množstvím obyvatel obce. Mezi spolky nejdeme například SDH Rájec – sdružení dobrovolných hasičů. Ti pořádají v průběhu roku mnohé kulturní akce. Dalším aktivním spolkem je SK Rájec, který zabezpečuje například sportovní utkání.

Tabulka 35: Aktivity vybraných aktérů v obci Rájec v roce 2021, 2022

Název spolku	2021	2022
SDH Rájec	Pieta za zesnulé hasiče,	Taneční zábava Disco DJ, koncert Stracené ráj + Hergot, taneční zábava se skupinou Reflexy + DJ Disco, koncert Drammy
SK Rájec, spolek	Minikopaná, hodová kopaná, Šmatlácká hokejová liga, utkání ve stolním tenise, setkání občanů u vánočního stromu	Josefovská zábava, Pálení čarodějnic, turnaj v minikopané, olympiáda k ukončení prázdnin, cyklistický závod Moravský pohár 2022
OÚ Rájec	Svatodušní svátky – vozba krále a vodění královničky, poutní mše svatá – U Antonička, vítání občánků, setkání seniorů a osob pečujících o své blízké s odborníky z Charity Zábřeh, tvoření podzimních i zimních dekorací, halloweenské dlabání dýní, adventní koncert pěveckého souboru Carmen, Mikulášská nadílka	Setkání občanů s cílem připravit strategii rozvoje obce, dětský karneval, benefiční koncert na podporu Ukrajiny, velikonoční tvoření, vozba krále a vodění královničky, červnové bohoslužby U Antonička

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.5 Obec Zvole

Zvole je vesnice vystavěná kolem silnice vedoucí ze Zábřehu do Mohelnice. Vzdálenost od Zábřehu je cca 5 km jihovýchodním směrem. Název obce pochází ze staročestiny a znamená zvoľa (zvoře), což bylo označení pro právo na užívání obecního majetku, zejména k pastvě, honitbě a rybolovu. Alternativní výklad udává spojitost se stvoly, respektive stvolnatými rostlinami. Zvole vznikla postupným sloučením osady Zvole a dříve samostatné osady Kolorédov, která dostala své jméno (podobně jako Teodorov) dle olomouckého arcibiskupa Colloredo-Waldsee.

V pečeti Zvole je čáp, tento symbol je možno vidět i na některých domech původní zástavby. První zmínky o vesnici pocházejí z roku 1273. Zvole patřila vždy k velkým a významným obcím na Zábřežsku. Byla udělována jako léno olomouckých biskupů nižším příslušníkům šlechty. Zvolští patřili v období husitských válek k hlavním oporám katolické církve a vystupovali jako velcí odpůrci Tunklů z Brníčka. Zajímavostí je, že v roce 1468 byla mezi Zvolí a Rájcem svedena bitva. Jednalo se o vojska krále Jiřího z Poděbrad a Matyáše. Smrtelně zde byl zraněn vůdce českého vojska pan Zdeněk Kostka z Postupic (stejně informace zazněly u obce Rájec). V té době stála ve Zvoli tvrz, vedle ní mlýn a pivovar, byla zde také fara, škola a kostel. Bohužel ani tvrz ani pivovar ani mlýn se do

dnešních dnů nedochovali. Kostel byl několikrát za svoji historii zničen a pokaždé postaven znovu. Nyní má kostel neobvyklou modro-šedou barvu a tvoří jedinečnou a nezaměnitelnou dominantu celé obce. Zajímavostí je, že v roce 1876 byl ve Zvoli založen první český hasičský spolek na Zábřežsku. Z novodobých dějin Zvole stojí za zmínku dvě významné události. První z nich je smutného významu a připomíná blízkost soutoku řeky Moravy a Moravské Sázavy, který se nachází v katastru obce, nedaleko od části zvané Dluhov. Zvoli potkal podobný osud jako Leština (viz. Kapitola 5.2.1.). V roce 1997 byla Zvole stejně jako Leština zasažená ničivými povodněmi. Do Zvole přišla voda právě směrem od Leštiny a zaplavila velkou část obce. Mezi nejpostiženější části patřil například Dluhov. Druhou významnou událostí (již o poznání příjemnější) bylo dokončení slibovaného obchvatu obce, a to v červenci 2014. Tato stavba přinesla obci velké zklidnění dopravy a ze Zvole se stalo příjemné místo k životu (do té doby zde projelo téměř patnáct tisíc aut denně).

Obyvatelé Zvole se odjakživa hlásili k české národnosti. Situace byla ale jiná v přilehlé osadě Kolorédov. Ta byla na rozdíl od Zvole téměř celá německá. Proto není divu, že do roku 1884 se ve Zvoli učilo česky i německy, od tohoto roku už pak jenom česky. Ale v osadě Kolorédov byla v té době otevřena německá škola. Zrušena byla roku 1918. Objevila se zde rovněž početná skupina obyvatel hlásící se k nové československé církvi. Za první republiky se většina občanů hlásila k lidovcům a agrárikům. Za druhé světové války se německá říše snažila o posílení německé menšiny, to se jim naštěstí nepovedlo. Obec se vždy zaměřovala na zemědělství, ale družstvo zde vzniklo až v roce 1957. Později bylo JZD Zvole připojeno k JZD Dubicko. Aktivita zde měl rovněž Státní statek Postřelmov, který zde nechal vybudovat drůbežárnu (je funkční i dnes). Obec považovaná kdysi za střediskovou měla i svoji poštu, zdravotní středisko, katolickou faru, ZŠ (ročníky 1-5), MŠ a v roce 1990 zde byly tři obchody a hostinec. V roce 2022 zbyla v obci fara, ZŠ, MŠ, zdravotní středisko, jeden obchod a jedna hospoda (kde se nevaří jídlo). Hostinec neměl dalšího významu po otevření obchvatu, kdy byl téměř všechn provoz stažen mimo obec.

Ze Zvole pocházeli dva olomoučtí biskupové – Konrád III. a Bohuš ze Zvole (byl otráven ve Vídni). Dalším významným rodákem byl vlastivědný spisovatel Jakub Lolek (jeho pamětní deska je umístěna na místní škole, kde mnoho let působil). Zvole je rodiště také Františka Hoplíčka – akademického malíře, 1890-1946.

Mezi spolky a zájmové aktivity působící ve Zvoli patří tak jako u většiny vesnic TJ SK Zvole, mající na starosti sportovní aktivity jako fotbalové tréninky a zápasy. Tak jako

v jiných obcích i zde funguje již hodně roků místní knihovna. Dlouholetou tradici má ve Zvoli také skautský oddíl SHAWNEE. Konkrétně dvě oddělení tohoto oddílu a to Koníci – dívky a chlapci od pěti let a Ledňáčci – dívky od 7 let. Na vedení kroužku se podílejí skautští nadšenci, kteří kdysi dávno navštěvovali stejný oddíl a teď jdou v jejich šlépějích jejich vlastní potomci. Skautský oddíl se schází jedenkrát týdně na pravidelné schůzce, kde děti hrají spoustu her a učí se novým dovednostem. Zhruba jednou měsíčně mají naplánovaný výlet popřípadě vícedenní akci pod dozorem svých vedoucích, kde prohlubují své znalosti a získané dovednosti. O prázdninách pak pořádají letní tábor, kam se děti hodně těší. Dalším spolkem působícím v obci je TJ Sokol ČOS Zvole. Sokol pořádá v obci mnohá sportovní zápolení, v budově Sokolovny jsou v zimním období pořádány plesy atd. V obci samozřejmě nechybí ani SDH Zvole (jak bylo uvedeno výše, ve Zvoli vznikl první hasičský spolek na Zábřežsku. Nelze opomenout rovněž Český svaz chovatelů, základní organizace Zvole. Svaz pořádá několikrát ročně ve Zvoli prodejní výstavu drobného zvířectva atd. Myslivecké sdružení ze Zvole vystupuje pod názvem MS Posázaví Zvole. Pod jejich taktovkou jsou uskutečněny akce jako myslivecký ples, myslivecké odpoledne a tak podobně.

Velice důležitým spolkem, založeným a působícím ve Zvoli jsou Zvolští optimisté. Parta nadšenců již dříve narozených dokáže strhnout mnoho lidí pro pořádání nejrůznějších akcí. Nutno říci, že velice vydařených a již tradičně každoročně se opakujících. Samozřejmostí v jejich podání jsou akce jako Velikonoční výstava, pochod Zvolská labuť, podzimní Štrůdlování a v jejich repertoáru nechybí ani Vánoční výstava a Živý betlém. Autorka sama se těchto akcí jako spolupořádající účastní, všechny jsou již tradiční a s velkým ohlasem.

Druhým celkem novým, nicméně rovněž důležitým spolkem působícím v rámci Zvole, je Spolek Zvolská čtyřka. Spolek vznikl v roce 2014, nepatří tedy k nejstarším, ale nutno podotknout, že ovlivňuje momentální dění v obci nejvíce ze všech spolků. Jedná se o společenství přátel především z obcí Zvole, Rájec, Lukavice a Jestřebí. Jejich programem je především konání činností pro děti a mládež, jejich rodiče a prarodiče. Hlavním cílem je pak rozvoj volnočasových aktivit, rovněž pořádání společenských, sportovních a kulturních akcí a aktivit. Kromě toho se Spolek Zvolská čtyřka zasloužil o vybudování komunitního centra ve Zvoli. Tento projekt byl spolufinancován za účasti EU (konkrétně IROP – Sociální služby a komunitní centra). Centrum velice aktivně slouží pro účely realizace vzdělávacích,

sportovních a volnočasových aktivit v obci Zvole. Rovněž zajišťuje dostupnost sociálních služeb v obci. Při počátku ukrajinské války sloužil jako nouzové a přechodné ubytování pro uprchlé Ukrajince.

Tabulka 36: Aktivita vybraných aktérů v obci Zvole v roce 2021, 2022

Název spolku	2021	2022
Zvolská čtyřka	Izraelské tance, beseda – Být člověku člověkem, Dožínky, farní den, příměstský tábor – Návrat k minulosti	požární ochrana běžného života, zabíjačkové hody, základy racionální výživy – beseda s nutriční terapeutkou, kino – pro děti Croodsovi – nový věk, pro dospělé – Největší showman, beseda – Tajemství kojící matky, přednáška „Mami, já se bojím“ aneb jak na bubáka pod postelí, biograf Lásky – Myši patří do nebe, Srdečně vás vítáme, přednáška – Dějiny 20. století v našem regionu, Velikonoční perníkování, kino – Zátopek, přednáška – hospicová péče, Noc kostelů, farní den
Zvolští optimisté	Velikonoční výstava, Vánoční výstava, Štrúdlování, Živý betlém	Velikonoční výstava, Vánoční výstava, Štrúdlování, Živý betlém
SDH Zvole		Okrsková soutěž v požárním sportu
TJ Sokol Zvole	Pochod Za zvolskou labutí	Pochod Za zvolskou labutí
Skautský oddíl SHAWNEE	Schůzky, letní tábor	Pravidelné schůzky, letní tábor
TJ SK Zvole	Fotbalové zápasy	Fotbalové zápasy
Posázaví Zvole	Mysliveké odpoledne ve Vlachovském dole	Myslivecké odpoledne, soutěžní pochod – myslivecký den, myslivecké odpoledne

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Vybraná školská zařízení – jejich popis, charakteristika

Pro diplomovou práci byla vybrána školská zařízení v obcích Leština, Rájec, Zvole. Dle komparace obcí bylo zjištěno, že obce jsou si v mnoha aspektech podobné. Například nejsou zde základní školy v plném rozsahu. To znamená, že zajišťují výuku pouze prvního stupně (1. až 5. ročníku). Rovněž se jedná o zhruba podobně velké obce, i když Leština má více obyvatel než Rájec a Zvole.

V následujících podkapitolách budou představeny jednotlivé školy se zaměřením na vývoj a historii. Dále je nutno popsat fungování jednotlivých zařízení, především co se týká systému a technického zabezpečení. Ve zjednodušené formě jsou představeny základní aktivity škol.

5.3.1 ZŠ a MŠ Leština

Historie školy v Leštině se začala psát již roku 1770. Od tohoto roku mohly děti navštěvovat místní školu. Novodobá historie se datuje od roku 1903, kdy byla otevřena nová budova školy. Tehdejším ředitelem byl pan Hynek Krásný. Zlomovým okamžikem pak bylo přejmenování leštinské školy 7.5.1995 na Základní školu Boleslava Hrbka na počest bývalého učitele, který položil život za svobodu v posledních květnových dnech roku 1945. Dalším významným rokem v historii školy byl leden 2003, kdy škola získává právní subjektivitu a spojuje se s mateřskou školou a školní jídelnou (Sokolská ulice č.51). Škola je příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je obec Leština.

Co se týká technického zabezpečení školy, jedná se o dvoupatrovou budovu, která je umístěna ve středu obce (ulice 7.května č.134). Poloha je strategická a výhodná, jelikož v bezprostřední blízkosti školy je autobusová zastávka. Těsně vedle školy se nachází běžecká dráha. Tu škola využívá pro výuku tělesné výchovy. Nechybí ani dětské hřiště osazené hracími prvky. Využívá se především pro účely školní družiny. V přízemí budovy školy lze nalézt šatny, kabinety (tělesné výchovy a ŠD – školní družiny), také archiv, keramickou dílnu, dvě třídy školní družiny a sociální zařízení. Mezipatro budovy patří hudební výchově. První poschodí skrývá dvě třídy, ředitelnu a sociální zařízení. Další mezipatro tvoří odborná učebna výpočetní techniky (je zde 7 počítačů). Poslední (druhé) poschodí obsahuje dvě další třídy, místo zde našel také kabinet pomůcek a učebnic a sociální zařízení. V některých třídách školy jsou počítače s přístupem na internet, ve třídě pro pátý ročník je dataprojektor s promítacím plátnem.

Na technické vybavení navazuje programové uspořádání školy a celkově popis fungování jednotlivých částí. Základní škola Leština poskytuje vzdělávání pro žáky 1. až 5. ročníku. Na druhý stupeň dojíždějí žáci do blízkého Zábřeha. Výuka ve škole je zajišťována prostřednictvím vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „Putování s žabkou Leštinkou“. Školní družina využívá vzdělávacího programu s názvem „Jeden za všechny – všichni za jednoho“. Školní družina funguje ve dvou třídách. Aby byla škola schopná vytvořit pro své žáky co nejlepší prostředí a zajistit co nejlepší výuku, využívá různé projekty, které připravuje například EU nebo některé z ministerstev. Jako příklad lze uvést projekt Šablony III. Jedná se o projekt spolufinancován Evropskou unií, konkrétně prostřednictvím Evropských strukturálních a investičních fondů. Finance jsou poskytovány z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, realizované za podpory MŠMT.

Projekt je zaměřen především na personální podporu pro MŠ a ZŠ, například v podobě školního asistenta. Další využití programu je například na projektové dny ve výuce.

Ve školním roce 2021/2022 navštěvovalo školu celkem 61 žáků. Z toho v prvním ročníku bylo 20 žáků, 2. ročník navštěvovalo 9 žáků, 3. ročník 11 žáků a spojený 4. a 5. ročník 7+14 žáků. Kapacita školy nebyla plně využita (viz tabulka kapacita školy v Leštině).

Mateřská škola v Leštině se nachází v samostatné budově v klidné poloze blízko místní sokolovny (ulice Sokolská č. 51). Stavba byla postavena před třiceti lety. Kromě mateřské školy se v objektu nachází i školní jídelna, která zajišťuje stravu jak pro všechny žáky MŠ a ZŠ, tak pro pedagogické pracovníky a z části i pro veřejnost. Momentálně se jedná o cca 110 obědů denně.

Vedle budovy se nachází zahrada, kde je velké množství herních prvků, jako například pískoviště, houpačky, průlezky, dřevěný vláček. Přes ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR se podařilo uskutečnit v průběhu roku 2021 projekt vytvoření Přírodní zahrady v MŠ Leština.

Výuka v mateřské škole, je rozdělena do dvou tříd. V první třídě jsou děti mladší, v druhé třídě jsou potom děti předškolního vzdělávání. To probíhá prostřednictvím školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání s názvem „Poznám svět s žabičkami Márinkou a Žofinkou.“ Maximální kapacita školky je dle tabulky 55 dětí. V posledních letech je kapacita plně využita a školku navštěvuje 55 dětí.

Tabulka 37: Maximální kapacita ZŠ a MŠ v Leštině

součásti školy	kapacita
Základní škola	83 žáků
Školní družina	60 žáků
Mateřská škola	55 dětí
Školní jídelna	200 jídel

Zdroj: Výroční zpráva 2017/2018

5.3.2 ZŠ a MŠ Rájec

Dle historických záznamů je patrné, že nejprve chodily děti z Rájce do školy do Rájčeka a do Zvole. Teprve počátkem 19. století se začalo vyučovat přímo v Rájci. Protože nebyla k dispozici školní budova, vyučovalo se v privátních domech po vesnici. V roce

1820 byla v Rájci postavena přízemní škola s jednou učebnou a jednou světnicí pro učitele. Roku 1898 byla budova přestavěna na jednopatrovou. Nově postavená škola byla 21.8.1898 vysvěcena a Valent Fridrich byl jmenován učitelem na dvoutrídni škole v Rájci. Následovalo válečné vyučování, nejprve v průběhu první, potom druhé světové války. Specifikem byl nedostatek učitelů, protože většina z nich byli také vojáci, takže museli narukovat na frontu. V roce 1945 po ukončení války, byl jmenován správcem školy Josef Kácel, který působil v Rájci 19 let (až do důchodu). Až do roku 1965 byla v Rájci dvoutrídni škola. V roce 1965 se stává ředitelem školy Jaroslav Sigmund. Ve stejném roce je zřízena mateřská škola v Rájci s celodenním provozem. Následující rok jsou vybudována hřiště za školou, která jsou využívána dodnes. V 80. letech 20. století ubývalo dětí na školách a to byl důvod, proč ministerstvo školství chtělo zrušit malotřídní školy. Školu v Rájci zachránila kooperace mezi zvolskou a rájeckou školou (Zvole měla dostatek přihlášených dětí). Bylo tedy rozhodnuto, že pro zachování obou škol bude umožněno na každé z nich vyučovat v každé třídě jen jeden ročník. Takto to probíhalo od roku 1984/1985 až do června roku 1996. Následující školní rok, tedy 1996/97 byly v Rájci vytvořeny dvě třídy se čtyřmi postupovými ročníky a od roku 1997/98 pak s pěti postupovými ročníky.

Tabulka 38: Nejnižší a nejvyšší počty žáků v jednotlivých obdobích

Období	Šk. rok s nejvyšším počtem žáků	Šk. rok s nejnižším počtem žáků
1878-1918	1915/1916–118 žáků	1877/1878–73 žáků
1918-1945	1920/1921–116 žáků	1938/1939–47 žáků
1945-1989	1950/1951–58 žáků	1967/1968–21 žáků
1989-2020	1992/1993–41 žáků	2020/2021–12 žáků

Zdroj: Občasník obce Rájec č.2/2020

V současné době je škola vedena jako jednotřídní, z důvodu malého počtu žáků. Stává se, že dokonce do některého ročníku ani žádné nové dítě nenastoupí a tento ročník je pak ve škole vynechán. Aby měli rodiče motivaci, přistoupila obec Rájec k finanční podpoře. Pro školní rok 2020/2021 poskytuje obec žákům nastupujícím do 1. ročníku podporu ve výši 3000 Kč, ostatním žákům pak 1000 Kč. Do školy byli v tomto roce přijati tři žáci do první třídy a do mateřské školy pět dětí. Do nastávajícího školního roku 2022/2023 nastoupí do školy čtyři prvňáčci, což způsobilo, že konečně po čtyřech letech

bude ve škole zastoupeno všech pět ročníků. Do mateřské školy bylo přijato na následující rok šest nových dětí, z toho jedno ukrajinského původu.

Dlouhou dobu fungovala zvlášť ZŠ a MŠ. Až v roce 2002 přešla základní škola do právní subjektivity a obě zařízení spolu se školní jídelnou byly sloučeny do jednoho. Od roku 2005 je používán název Základní škola a Mateřská škola Rájec. V současné době je základní škola ve dvoupodlažní budově, která je nově zrekonstruovaná. Školní vzdělávací program pro žáky školy nese název „Jedna až pět, to je náš svět“. V návaznosti na tento plán je vzdělávací program pro školní družinu a mateřskou školu „Kdo si hraje, nezlobí“. Mateřská škola se nachází v přízemí budovy obecního úřadu s adresou Rájec 98. Školka zabírá prostor pěti místností v přízemí, k dispozici je sociální zařízení, rovněž zahrada umístěná vedle budovy úřadu. Na zahradu se podařilo v rámci projektu (s přispěním OÚ Rájec a MAS Horní Pomoraví) umístit nové dětské hřiště. Rovněž škola využívá finance poskytované z operačních programů. Konkrétně se jednalo o Operační program Výzkum, vývoj a vzdělání – Výzva Šablony II. Prostřednictvím financí z tohoto projektu bylo zakoupeno do školy 10 nových notebooků.

Tabulka 39: Maximální kapacita ZŠ a MŠ v Rájci

součásti školy	kapacita
Základní škola	45 žáků
Školní družina	26 žáků
Mateřská škola	36 dětí
Školní jídelna	76 jídel

Zdroj: <https://www.lags.cz/zakladni-skola-a-materska-skola-rajec-okres-sumperk-prispevkova-organizace-detail-idškola-8370.html>

5.3.3 ZŠ a MŠ Zvole

Počátek výuky ve Zvoli se váže k budově, která slouží škole dodnes. Začátek novodobých dějin ZŠ Zvole se datuje k 1.9.1888. K tomuto datu bylo zapsáno ve škole cca 101 žáků. Do školy docházely děti jak ze Zvole, tak z části zvané Kolorédov. V průběhu první světové války (1914-1918) byli ve škole umístěni rakouští vojáci. Z tohoto důvodu bylo vyučování omezeno pouze na dva dny v týdnu. Od roku 1923/1924 se stala z dvojtřídní školy trojtřídní. Tři třídy fungovaly pouze do roku 1925. Důvodem byl snižující se počet dětí. Na začátku druhé světové války byla zřízena v přízemí školy

německá mateřská škola. Po válce dochází ke vzniku české mateřské školy s kapacitou zhruba 36 dětí. Přelomovým rokem je 1972, kdy dochází k vykácení ovocného sadu umístěného vedle školy. Vzniká tím prostor pro novou zahradu, kterou od té doby využívají jak žáci ZŠ, tak děti z MŠ. Do tohoto období spadá také založení školní družiny. Od roku 1984/1985 probíhala zásadní kooperace se ZŠ Rájec (viz kapitola 5.3.2.). Kromě výuky spolu pořádaly školy různé další akce. Úzká spolupráce pokračovala až do roku 1995/1996. Od následujícího ročníku (1996/1997) se vyučuje ve třech třídách. První ročník je zpravidla samostatný. Další ročníky jsou spojeny do dvou tříd dle potřeby. Jedná se tedy o školu malotřídního typu. Od roku 2003 se mění uspořádání školy. Škola se stává právním subjektem, jehož zřizovatelem je obec Zvole. Součástí školy jsou: základní škola, mateřská škola, školní družina a školní jídelna.

Co se týká technického zázemí, snaží se obec o neustálé zlepšování stavu ZŠ i MŠ. Ve škole se za poslední roky provedlo několik postupných rekonstrukcí. V první fázi došlo k výměně původních oken za plastová, rovněž topení bylo vyměněno za plynové. Druhá fáze pak řešila rekonstrukci kuchyně, která byla nově vybavena a modernizaci jídelny (rok 2006). Následovala rekonstrukce elektroinstalace, dlažby, sociálního zařízení jak v ZŠ tak v MŠ. Za zmínku stojí proměna školní zahrady v roce 2011, kde byly instalovány nové herní prvky s altánem. Vybavení tříd je pořizováno průběžně a spolufinancováno ze zdrojů EU. Například projekt Peníze školám sloužil pro koupi dvou interaktivních tabulí, nových počítačů, tiskáren. V rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) získala škola dotaci v projektu „Inkluze II v ZŠ Zvole“ 938 858,- Kč na aktivity, které začala realizovat od 1.9. 2019. Projekt je zaměřen na oblast ICT v ZŠ a personální podporu v MŠ (školní asistent) a byl ukončen v prosinci 2021. Prostřednictvím projektu ZŠ a MŠ Zvole „Inkluze II v ZŠ Zvole“ byly ve škole realizovány tyto aktivity: školní asistent v MŠ, projektové dny ve škole a mimo školu, čtenářské kluby, klub zábavné logiky a deskových her, doučování žáků (Výroční zpráva 2020/2021, s. 13, 14). Projekt Šablony II sloužil škole k pořízení 10 notebooků, využívaných především ve výuce. Z dotace MŠMT byly v roce 2021 nakoupeny další 2 notebooky a 3 tablety s dotykovým perem S Pen.

Bohužel škola nemá vlastní tělocvičnu ani hřiště. Výuka tělesné výchovy z tohoto důvodu probíhá na hřišti SK Zvole (za pěkného počasí). V zimním období navštěvovali žáci místní Sokolovnu, ale po otevření komunitního centra se naskytla příležitost chodit do

sálu komunitního centra. To je pro školu výhodné, jelikož centrum je umístěno přímo proti škole. Žáci tak neztrácejí drahocenný čas pro přechod na cvičiště.

Školní vzdělávací program (ŠVP) pro základní vzdělávání ZŠ Zvole se zaměřuje hlavně na zdravý životní styl, do popředí staví také dodržování stanovených pravidel. Prioritou je samostatnost, týmová práce, pomoc a vzájemný respekt. K dispozici je dětem nabídka různých kroužků jako: keramika, angličtina, hra na flétnu, tvořivá dílna, podle zájmu jóga atd. Na ŠVP pro školu navazuje ŠVP pro školní družinu. Mateřská škola poskytuje vzdělávání prostřednictvím ŠVP pro předškolní vzdělávání s názvem „Objevujeme svět a přírodu kolem nás“.

Počet žáků ve škole se v posledních letech pohybuje v rozmezí 40–50. Například v roce 2020/2021 to bylo 46 žáků, na konci roku pak 44 žáků (Výroční zpráva školy 2020/2021). Do školní družiny bylo přihlášeno 30 dětí. Mateřská škola má v posledních letech téměř plnou kapacitu. Děti jsou rozděleny do dvou tříd. Mladší děti navštěvují třídu Krtečků, předškolní děti jsou umístěny do třídy Zajíčků. Ve školním roce 2020/2021 navštěvovalo MŠ 31 dětí.

Tabulka 40: Maximální kapacita ZŠ a MŠ ve Zvoli

součásti školy	Kapacita
Základní škola	65 žáků
Školní družina	30 žáků
Mateřská škola	40 dětí
Školní jídelna	100 jídel

Zdroj: https://www.zivefirmy.cz/zs-a-ms-zvole_f270748

5.4 Mimoškolní aktivity vybraných školních zařízení

Kapitola je zaměřená na mimoškolní aktivity představených škol. Jednotlivé aktivity budou nejprve podrobně vypsány a představeny. Zvlášť jsou nastíněny aktivity MŠ, následované aktivitami ZŠ. Základní komparace se zaměřuje na **druh** mimoškolní aktivity. Dle obsahu je dělíme na kulturní, sportovní, výchovné a zábavné. V tabulkách je označeno jako Druh, při podrobném členění je použito zkratk: **kulturní = K, sportovní = S, výchovná = V, zábavná = Z**. Dále lze dělit aktivity dle **frekvence** na **jednorázové = J** a **tradiční (opakující se) = T**. Dělení lze provést podle osob **účastnících** se dané akce. Některé aktivity jsou **školní (účast pouze žáků samotných) = Š, rodinné (možnost účasti rodičů, či rodinných příslušníků) = R** a **veřejné (účastnit se může kdokoliv) = V**.

5.4.1 Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Leština, jejich analýza

Kapitola popisuje vybrané aktivity ZŠ a MŠ Leština, které se v průběhu roku uskutečňují prostřednictvím vybraných zařízení. Stejně jako v ostatních školách i v Leštině je pořádáno v průběhu roku velké množství mimoškolních aktivit. Mezi aktivitami objevíme jak pravidelné akce školy, tak akce, které pořádá školní družina. Jako příklad lze uvést Pohodový předhodový běh Leštinou. Jedná se o sportovní akci pořádanou školní družinou, zaměřenou na žáky samotné, konající se každoročně v období před konáním místních Hodů. Kromě sportovních akcí se konají i akce kulturní (návštěva kina, divadla atd.) a vzdělávací (slouží žákům k dalšímu vzdělávání, i když třeba ne úplně tradiční formou).

Tabulka 41: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Leština pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Zimní rej	Z	T	Š	ano	ano
01	Plavecký výcvik	S	T	Š	ne	ano
01	Fotografování prvňáčků se slabikářem	Z	T	Š	ano	ano
02	Školní kolo recitační soutěže „Dětská scéna“	V	T	Š	ne	ano
02	Okrskové kolo recitační soutěže „Dětská scéna“	V	T	Š	ne	ano
03	Družinkový maškarní karneval	Z	T	Š	ne	ano
03	Školní kolo pěvecké soutěže „Moravský zvoneček“	V	T	Š	ne	ano
03	Soutěž Matematický klokan	V	T	Š	ano	ano
04	Noc s Andersenem	Z	T	Š	ano	ano
04	Beseda-papoušci jako létající drahokamy	V	J	Š	ne	ano
04	Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“	V	T	V	ne	ano
04	Den Země-oslava	Z	T	Š	ne	ano
04	Projekt – Pět minut v Africe	Z	J	Š	ano	ne
04	Čarovný týden-ŠD	Z	T	Š	ano	ano
04	Pálení čarodějnic-slet	Z	T	R	ano	ano
04	Vynášení Moreny	Z	T	Š	ne	ano
05	Výuka na dopravním hřišti v Mohelnici	V	T	Š	ne	ano
05	Oslava svátku maminek	Z	T	R	ne	ano
05	Beseda Tonda Obal na cestách-třídění odpadků	V	J	Š	ano	ne
05	Výlet – Bongo Brno + zoopark Vyškov	Z	J	Š	ne	ano
06	Den dětí	Z	T	Š	ano	ano
06	Pasování na čtenáře – 1. ročník	Z	T	Š	ano	ano
06	Zápis nanečisto – pro budoucí prvňáčky	Z	T	R	ano	ano
06	Projektový den „Jak se žije včelkám v úle“	V	J	Š	ano	ne
06	Leštinská školní olympiáda	S	T	Š	ano	ano
06	Cyklovýlet – 5. ročník	S	J	Š	ne	ano
06	Zakončení školního roku + poslední zvonění – 5. ročník	Z	T	Š	ano	ano
09	Slavnostní zahájení školního roku – 1. ročník	Z	T	R	ano	ano

09	Noc s Andersenem	V	T	Š	ano	ano*
09	Návštěva zábrzežské knihovny-Kamarádka knihovna“- 1.ročník	V	J	Š	ano	ne
09	Lesní putování	Z	J	Š	ano	ne
09	Projekt ŠD – týden jablíčkové vůně	Z	J	Š	ano	ne
10	Pohodový předhodový běh	S	T	Š	ano	ano*
10	Projektový den – dýňový den	Z	T	Š	ano	ano*
10	Výuka na dopravním hřišti v Mohelnici	V	J	Š	ano	ne
11	Výlet do hvězdárny Hradec Králové a pekla Čertovina	V	J	Š	ano	ne
11	Výlet do království papoušků a sov	V	J	Š	ano	ne
12	Den slabikáře v 1. třídě	Z	T	Š	ano	ano*
12	Mikuláš ve škole	Z	T	Š	ano	ano*
12	Návštěva zábrzežské knihovny „Vánoce pro kočku“	V	J	Š	ano	ne
12	Návštěva filmového představení v kině Retro – Myši patří do nebe	K	J	Š	ano	ne
12	Rozjímání u vánočního stromu	Z	T	Š	ano	ano*

Zdroj: zpracování vlastní

Jak je patrné z tabulky mimoškolních aktivit ZŠ v Leštině, je v průběhu roku pořádáno velké množství aktivit. Z celkového počtu vybraných aktivit (42) je 22 zábavných, dalších 15 patří do kategorie výchovných, 4 akce jsou sportovní a 1 akce je svým zaměřením kulturní. 28 akcí lze považovat za již tradiční, to znamená opakující se každý rok. Jednorázových akcí je 14, což je méně v porovnání s tradičními akcemi. 37 akcí je školních, to znamená, že přístup na tyto akce mají jen děti. Tyto akce se konají převážně přímo ve škole. 4 akce jsou rodinného typu, účastní se jich i rodiče nebo další příslušníci rodiny. Mezi takové akce lze zařadit například: Slavnostní zahájení školního roku– 1. ročník, Zápis nanečisto – pro budoucí prvňáčky, Oslava svátku maminek, Pálení čarodějnic-slet. Jedinou veřejnou akcí uvedenou v tabulce je Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“, kterou může navštívit kdokoliv a patří k jednoznačně tradičním akcím v ZŠ Leština. Nejvíce vybraných akcí se uskutečnilo v měsíci dubnu a to 8. Naopak nejméně akcí je uskutečněno v prázdninových měsících. Aktivity jsou vybrané za rok 2021, 2022, aby byly informace co nejnovější. Mají však svá specifika. V roce 2021 bylo vyhlášeno velké množství protikovidových opatření, z toho důvodu se hodně tradičních akcí vůbec nekonalo. V tabulce je dále uvedeno u cca 6 akcí ano*, což znamená, že tyto akce zatím neproběhly, ale dle zařazení do tradičních s největší pravděpodobností proběhnou.

Tabulka 42: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Leština pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Zimní spáči, SEV Doris	V	J	Š	ne	ano
01	Moje tělo	Z	J	Š	ano	ne
02	Dětský maškami kameval	Z	T	Š	ano	ano
02	Lyžařský výcvik-Přemyslov	S	T	Š	ne	ano
02	Pyžamková párty s knihou	Z	J	Š	ne	ano
03	Písečná animace-pohádky	K	J	Š	ne	ano
03	Pták Ohnivák a liška Ryška – loutkové divadlo	K	J	Š	ne	ano
03	Pohádka z rozkvetlé louky – divadelní představení	K	J	Š	ne	ano
03	Jaro volá, ÚEV Mladoňov	V	J	Š	ne	ano
04	Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“	V	T	V	ne	ano
04	Velikonoční tvoření pro rodiče a děti	Z	J	R	ne	ano
04	Den Země	Z	T	Š	ano	ano
04	Housenka Lenka a kamarádi na louce	Z	T	Š	ne	ano
04	Plavecký výcvik	S	T	Š	ne	ano
04	Čarodějnice	Z	T	Š	ano	ano
04	Den s Policií ČR	V	J	Š	ne	ano
04	Vynášení Morany	Z	T	Š	ne	ano
05	Beseda-papoušci jako létající drahokamy	V	J	Š	ne	ano
05	Oslava svátku maminek	Z	T	R	ano	ano
06	Den dětí	Z	T	Š	ano	ano
06	Projektový den „Ze života včel“	V	J	Š	ano	ne
06	Výlet do ZOO Olomouc	Z	J	Š	ne	ano
06	Výlet na zámek Úsov	Z	J	Š	ano	ne
06	Výlet na farmu k Honzikovi	Z	J	Š	ano	ne
06	Housenka Lenka a kamarádi na louce	Z	T	Š	ne	ano
06	Košilková noc, pohádkové spaní ve školce	Z	T	Š	ano	ano
06	Dopravní hřiště Mohelnice	V	T	Š	ano	ano
06	Kino – pohádka Mimi a Liza: zahrada	K	J	Š	ne	ano
06	Loutkové divadlo – Šípková Růženka	K	J	Š	ano	ne
06	Ukázka práce hasičů	V	J	Š	ano	ne
06	Školková olympiáda	S	T	Š	ano	ano
06	Rozloučení s předškoláky	Z	T	R	ano	ano
09	O Popelce – loutkové divadlo	K	J	Š	ano	ne
09	Kurz bruslení	S	J	Š	ano	ne
09	Procházka s LČR	V	J	Š	ano	ne
10	Muzikohrátky se zvířátky	Z	J	Š	ano	ne
10	Výlet do Království papoušků a sov	Z	J	Š	ano	ne
11	Uspávání broučků + dýňový den	Z	T	Š	ano	ano*
11	Aby ježkům bylo dobře, SEV Doris	V	J	Š	ano	ne
11	Písečná animace – projektový den v MŠ	V	J	Š	ano	ne
12	Mikulášská nadílka	Z	T	Š	ano	ano*
12	Zpívání u stromečku + nadílka	Z	T	Š	ano	ano*

Zdroj: zpracování vlastní

Na základě tabulky aktivit MŠ Leština, je možno porovnávat 42 vybraných aktivit. V porovnání se ZŠ Leština je aktivit srovnatelné množství. Nejvíce akcí je zábavných, celkem 21. Dohromady 11 akcí lze zařadit mezi výchovné. Menší počet akcí je kulturního typu, konkrétně 6 a následují 4 akce sportovní. Co se týká frekvence akcí, dominují akce jednorázové, těch je celkem 24. Zbývajících 18 akcí je tradičních, to znamená, že se opakují každoročně. S převahou jsou zaznamenány školní akce, v počtu 38 celkem. Rodinné akce jsou v menším počtu, konkrétně 3 – Velikonoční tvoření pro rodiče a děti, Oslava svátku maminek, Rozloučení s předškoláky. Jedinou veřejnou akcí je stejně jako u ZŠ Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“. Podobně jako v případě akcí ZŠ Leština, rovněž aktivity MŠ Leština byly poznamenány v roce 2021 částečným pandemickým omezením. Také v tomto případě jsou data z roku 2021, 2022, přičemž u 3 akcí je uvedeno ano*, což naznačuje, že daná akce s největší pravděpodobností proběhne v průběhu následujících měsíců.

5.4.2 Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Rájec, jejich analýza

MŠ a ZŠ Rájec je svou velikostí menší než MŠ a ZŠ Leština. Rovněž obec Rájec jako taková má méně obyvatel. Tomu odpovídá i množství pořádaných mimoškolních akcí. Vzhledem k tomu, že v posledních letech nemá ZŠ Rájec zastoupeny ve své malotřídce všechny ročníky, jsou také akce školy početně omezené. Rozdělení v tabulce podle druhu, frekvence a účastníků je stejná jako u MŠ a ZŠ Leština. Je to z důvodu, aby bylo možno získané poznatky komparovat. Také u MŠ a ZŠ Rájec se jedná o zkoumaný rok 2021, 2022.

Tabulka 43: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Rájec pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Projektový den – život v lese	V	J	Š	ano	ne
02	Zimní radovánky	Z	J	Š	ano	ne
02	Lyžařský kurz na Přemyslově	S	T	Š	ne	ano
02	Plavání	S	T	Š	ne	ano
02	Hravá matematika	V	J	Š	ne	ano
03	Projektový den – přednáška o životě postižených osob	V	J	Š	ne	ano
03	Karneval masek	Z	T	Š	ne	ano
03	Předškoláci ve škole	Z	T	Š	ano	ano
04	Aprílová škola	Z	T	Š	ano	ano
04	Výlet na Flora Olomouc	Z	J	Š	ne	ano

04	Uklidíme Česko	V	T	Š	ne	ano
04	Pálení čarodějnic	Z	T	Š	ano	ano
05	Výuka na dopravním hřišti	V	T	Š	ne	ano
05	Představení ke Dni matek	Z	T	R	ne	ano
05	Projektové dopoledne o včelách	V	J	Š	ano	ne
06	Den dětí	Z	T	Š	ano	ano
06	Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru	V	J	Š	ano	ne
06	Přednáška – Bohuslav Martinů	V	J	Š	ne	ano
06	Přespolní běh	S	T	Š	ne	ano
06	Celodenní výlet do Prahy	Z	J	Š	ne	ano
06	Pohádka o Popelákově-divadlo	K	J	Š	ne	ano
09	Slavnostní zahájení školního roku – 1.ročník	Z	T	R	ano	ano
09	Pobyt v přírodě – opékání buřtů + hry	Z	J	Š	ano	ne
09	Výlet do ZOO Olomouc – výuka o exotických zvířatech	V	J	Š	ano	ne
11	Přednáška o zvířatech – Tomáš Báča	V	J	Š	ano	ne
11	Plavecký výcvik Šumperk	S	J	Š	ano	ne
12	Vánoční dílna na hradě Šternberku	Z	J	Š	ano	ne

Zdroj: zpracování vlastní

Celkem je v tabulce ZŠ Rájec uvedeno 27 aktivit. V porovnání s množstvím aktivit ZŠ Leština je zde aktivit méně. Nejpočetnější zastoupení mají aktivity zábavné, po sečtení 12. Následované vzdělávacími aktivitami – celkem 10. Sportovní akce jsou 4, patří sem například lyžování, plavání nebo třeba běh. Jedinou kulturní aktivitou uvedenou v tabulce je divadelní představení, které se hráli přímo žáci s názvem Pohádka o Popelákově. Co se týká frekvence akcí je zde převaha jednorázových aktivit, méně je pak těch tradičních. Poměr je 15:12, takže rozdíl není příliš velký. V roce 2021 a 2022 nebyla prostřednictvím ZŠ Rájec pořádána žádná veřejná akce. Rodinné akce byly pouze 2 – Představení ke Dni matek a slavnostní zahájení školního roku žáků 1. ročníku. Ostatní akce pak byly školní, opět zde bylo omezení týkající se aktuální covidové situace, hlavně v roce 2021.

Tabulka 44: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Rájec pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Projektový den – život v lese	V	J	Š	ano	ne
01	Kurz bruslení – zimní stadion Šumperk	S	J	Š	ano	ne
02	Lyžařský kurz na Přemyslově	S	T	Š	ne	ano
02	Zimní olympiáda	S	J	Š	ne	ano
02	Keramická dílna v DDM Krasohled Zábřeh	Z	J	Š	ne	ano
02	Přednáška chovatele drobného ptactva	V	J	Š	ne	ano
03	Karneval masek	Z	T	Š	ne	ano
03	Projektový den – písničná animace	Z	J	Š	ne	ano
03	Projektový den-muzikoterapie	Z	J	Š	ne	ano

03	Divadlo Jójo	K	J	Š	ne	ano
04	Uklidme Česko	V	T	Š	ano	ano
04	Pálení čarodějnic	Z	T	Š	ano	ano
04	Přednáška o canisterapii – spolek Lišmen	V	J	Š	ne	ano
05	Představení ke Dni matek	Z	T	R	ne	ano
05	Projektové dopoledne o včelách	V	J	Š	ano	ne
05	Výstava středověk hrou v Muzejičku Šumperk	V	J	Š	ne	ano
05	Projektový den – ruční práce se dřevem	V	J	Š	ne	ano
06	Den dětí	Z	T	Š	ano	ano
06	Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru	V	J	Š	ano	ne
11	Přednáška o zvířatech – Tomáš Báča	V	J	Š	ano	ne
11	Plavecký výcvik Šumperk	S	J	Š	ano	ne
12	Vánoční dílna na hradě Šternberku	Z	J	Š	ano	ne

Zdroj: zpracování vlastní

V tabulce pro MŠ Rájec je vybráno celkem 22 aktivit. Jedná se opět o aktivity z roku 2021, 2022. V porovnání s akcemi ZŠ Rájec je to o 5 méně, ale velká část akcí je pro obě zařízení společná. Největší zastoupení ze všech vybraných aktivit mají vzdělávací akce, těch je celkem 9. Jen o jednu méně, tedy 8 je zábavných akcí. Sportovní akce jsou uvedeny 4, konkrétně se jedná o kurz bruslení, lyžování, plavání a zimní olympiádu, která je pořádána v rámci školky Rájec. Dětem se tak zábavnou a sportovní formou připomenou reálné Olympijské hry, vždycky se těší, jak si budou moci jednotlivé disciplíny sami vyzkoušet. Jedna akce spadá do kategorie kulturní, je to divadelní představení Jójo. Díky jednotlivým projektovým dnům, které jsou jednorázové a neopakují se, jsou aktivity s označením J v převaze, konkrétně je jich celkem 16. Zbývajících 6 je tradičních. Cílovou skupinou jsou pro většinu aktivit pouze školáci, jen jedna akce spadá do kategorie vhodné pro rodiče a veřejná aktivita není v MŠ Rájec zastoupena pro vybrané období ani jedna.

5.4.3 Mimoškolní aktivity ZŠ a MŠ Zvole, jejich analýza

Mimoškolní aktivity uvedené v tabulce pro ZŠ a následně MŠ Zvole se nijak výrazně neliší od ostatních vybraných školských zařízení. Škola nabízí všechny druhy aktivit, jak sportovní, tak výchovné i zábavné. Kulturní aktivity se zde pro roky 2021, 2022 nenacházejí. Za zmínku stojí určitě Pálení čarodějnic, které uspořádala ZŠ ve spolupráci s MŠ. Akce se konala na fotbalovém hřišti a byla určena pro širokou veřejnost, moc se povedla, nejvíce si ji užily děti samotné.

Tabulka 45: Vybrané mimoškolní aktivity ZŠ Zvole pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Zimní radovánky - závody na saních, stavby ze sněhu	S	J	Š	ne	ano
01	Lyžařský kurz na Dolní Moravě	S	T	Š	ne	ano
02	Plavání – výcvik Šumperk	S	T	Š	ano	ano
02	Výtvarná soutěž – Děti, pozor, červená!	V	J	Š	ne	ano
02	Šel tudy, měl dudy – hudebně výchovný pořad	V	J	Š	ne	ano
03	Soutěž Matematický klokan	V	T	Š	ano	ano
03	Beseda v knihovně ve Zvoli	V	J	Š	ne	ano
03	Environmentální beseda „Ptactvo“	V	J	Š	ne	ano
03	Ponožkový den – den autismu	Z	J	Š	ne	ano
04	Kouzlení s klaunem	Z	J	Š	ne	ano
04	Den Země	V	T	Š	ano	ano
04	Pálení čarodějnic	Z	T	V	ne	ano
05	Výuka na dopravním hřišti	V	T	Š	ne	ano
05	Představení ke Dni matek	Z	T	R	ne	ano
05	Projektové dopoledne o včelách	V	J	Š	ano	ne
05	Jarní pobyt v přírodě	S	J	Š	ne	ano
05	Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru	V	J	Š	ne	ano
05	Bleší trh ve škole	Z	J	Š	ne	ano
06	Den dětí	Z	T	Š	ne	ano
06	Školní výlet Dinopark Vyškov	Z	J	Š	ne	ano
06	Projekt Recyklohraní	V	J	Š	ne	ano
06	Rozloučení s pátáky	Z	T	Š	ano	ano
09	Slavnostní zahájení školního roku – 1.ročník	Z	T	R	ano	ano
09	Podzimní pobyt v přírodě	S	J	Š	ne	ano
10	Dopravní hřiště	V	J	Š	ne	ano
11	Den slabikáře	V	T	Š	ano	ano
12	Mikulášská nadílka s překvapením	Z	T	Š	ano	ano*

Zdroj: zpracování vlastní

V tabulce je uvedeno celkem 27 aktivit. Největší zastoupení mají akce výchovné, celkem je jich 12. Zábavných aktivit bylo vybráno v dané období celkem 10. Nejméně se pak uskutečnilo sportovních akcí, dohromady 5. Kulturní aktivita jako například divadlo nebo kino zde uvedena není. Z celkového počtu 27 aktivit je 15 jednorázových. Tradiční akce jsou s počtem 12 v menšině. Většina aktivit, stejně jako u předchozích školských zařízení je školních. Pouze 2 aktivity lze zařadit do skupiny rodinné. Jedná se konkrétně o Představení ke Dni matek a Slavnostní zahájení školního roku pro děti z 1. ročníku. Rovněž v plánu ZŠ Zvole bylo v roce 2021 několik aktivit zrušeno, a to díky pandemickým opatřením. U položky Mikulášská nadílka s překvapením je uvedeno ano* (předpokládá se uspořádání akce dle plánu).

Tabulka 46: Vybrané mimoškolní aktivity MŠ Zvole pro rok 2021, 2022

Měsíc	Akce	Druh	Frekvence	Účastníci	2021	2022
01	Návštěva betlému v kostele ve Zvoli	V	T	Š	ano	ano
01	Lyžařský kurz na Dolní Moravě	S	T	Š	ne	ano
01	Tříkrálové koledování – tvoření v MŠ	Z	T	Š	ano	ano
01	A přece u nás Ježíšek byl – rozbalování dárků a hry u stromečku	Z	T	Š	ano	ano
01	Rukavice na šňůrce – divadlo + tvoření	K	J	Š	ne	ano
01	Den s Mrazíkem – zimní procházka	S	J	Š	ne	ano
01	Mámo, táto pojď si se mnou hrát a povídat	Z	T	R	ano	ano
02	Co musím udělat v zimě? – společné aktivity pro rodiče a děti	Z	J	R	ne	ano
02	Krtek a sněhulák – dopolední tvoření	Z	J	Š	ne	ano
03	Koblihové dostihy – masopustní tvoření	Z	T	Š	ano	ano
03	Maňáskové divadlo – Dlouhý, Široký a Bystrozraký, O Koblížkovi, Tři prasátka	K	J	Š	ne	ano
03	Zimo, zimo, táhni pryč – vynášení Morany	Z	T	Š	ano	ano
03	Environmentální beseda „Ptactvo“	V	J	Š	ne	ano
03	Výlet do herny Domeček v Šumperku	Z	J	Š	ne	ano
03	Jarní cestičkou za žabičkou – jarní procházka k rybníku (Světový den vody)	S	J	Š	ne	ano
03	Jak krtek a žabka Olivie přivolali jaro – tvoření v MŠ	Z	J	Š	ne	ano
04	Barevné Velikonoce – Náměšť na Hané-tvoření	Z	J	Š	ne	ano
04	Velikonoční výstava – OÚ Zvole	V	T	Š	ne	ano
04	Na dvorku se dějí věci! – tvoření v MŠ	V	J	Š	ne	ano
04	Kouzlení s klaunem	Z	J	Š	ne	ano
04	Žabka a pramínek – uklidíme Česko	V	J	R	ne	ano
04	Kdo to letí na koštěti? Karneval čarodějů a čarodějek s tvořením v MŠ	Z	T	Š	ano	ano
04	Pálení čarodějnic	Z	T	V	ne	ano
05	Pro koho nám tuče srdíčko? Tvoření dětí maminkám k svátku	Z	T	Š	ano	ano
05	Co se děje v rákosí – výlet do Pradědova muzea v Bludovč – výukový program	V	J	Š	ne	ano
05	Výlet na zámek Čechy pod Kosířem – výukový program	V	J	Š	ne	ano
05	Výuka na dopravním hřišti	V	T	Š	ne	ano
06	Výlet do Doubravského Dvora – výlet s výukovým programem a tvořením	V	J	Š	ne	ano
06	Den dětí – skákací hrad	Z	T	Š	ano	ano
06	Výlet na dopravní hřiště v Mohelnici	Z	T	Š	ano	ano
06	Odpoledne s mojí rodinou	Z	T	R	ano	ano
06	Vítání občánků na OÚ ve Zvoli	K	T	V	ano	ano
06	Tvoření v Klubu důchodců	Z	T	V	ano	ano
06	Slavnostní rozloučení s předškoláky – účast rodičů	Z	T	R	ano	ano
09	Jsem Zajíček, jsem Krteček – slavnostní zahájení školního roku	Z	T	Š	ano	ano
09	Žabka Olivie jde do školky – maňásková pohádka	K	J	Š	ano	ne
09	Běží myška po strništi – Den her a tvoření	Z	T	Š	ano	ano
10	Kde bydlí žabka Olivie – procházka k rybníku	S	J	Š	ano	ne
10	Dopravní hřiště	V	J	Š	ano	ne
11	Lístečkový týden	Z	T	Š	ano	ano*
12	Mikulášská nadílka s překvapením	Z	T	Š	ano	ano*

Zdroj: zpracování vlastní

V MŠ Zvole je pořádáno každoročně velké množství aktivit jak pro děti, tak pro rodiče, někdy i pro celé rodiny nebo širokou veřejnost. V porovnání s aktivitami ZŠ Zvole jich je v MŠ více. Celkem se jedná o 41 aktivit. Jsou zde zastoupeny všechny sledované druhy. Největší zastoupení mají zábavné akce, jejich počet je celkem 23. Následují výchovné akce – celkem 10. Po 4 jsou sportovní a kulturní akce. Mezi klasické sportovní aktivity lze zařadit Lyžařský kurz na Dolní Moravě, zakončený tradičními závody a sjezdem v maskách. Dále je to Den s mrazíkem zahrnující zimní procházku a radovánky na sněhu. Nechybí ani jarní procházka se žabičkou jako v pořadí třetí sportovní aktivity. Poslední z řady sportovních akcí je podzimní procházka spolu se sportovními aktivitami k místnímu rybníku. Většina aktivit má dlouholetou tradici. Celkem 22 uvedených akcí je řazeno do kategorie tradičních. Nepatrně méně, konkrétně 19 akcí je jednorázových. Je patrné, že počet tradičních a jednorázových akcí je přibližně stejný. Co se týká účasti aktérů, tedy rozdělení na školní, rodinné a veřejné, je zastoupení následující. Tak jako u předcházejících sledovaných tabulek je značná převaha školních aktivit, celkem se jedná o 33. Do rodinných aktivit spadá celkem 5 akcí, což ve srovnání s ostatními školskými zařízeními je více. V zimním období se jedná o hry a aktivity ve vnitřních prostorách školky, naopak na jaře je to například akce Uklid'me Česko, která si získává v posledních letech značnou popularitu napříč všemi věkovými kategoriemi. V závěru školního roku je to odpoledne s rodinou, oblíbená aktivita spojená se společným výletem rodičů a dětí. Opomenout nelze ani slavnostní rozloučení s předškoláky, které má dvě části. První část je představení pro rodiče, druhou část pak tvoří slavnostní večeře dětí v MŠ a rozloučení s učitelkami. Veřejné aktivity jsou v tabulce celkem 3. Jedná se o tradiční záležitosti jako Pálení čarodějnic, probíhající na fotbalovém hřišti ve Zvoli. Další akcí je Vítání občánků na místním obecním úřadě. Velice oblíbená aktivita je spolupráce s Klubem důchodců ve Zvoli, na což se těší jak děti, tak starší spoluobčané.

5.5 Komparace mimoškolních aktivit jednotlivých zařízení

V předcházející kapitole jsou postupně uvedeny jednotlivá školská zařízení včetně sledovaných mimoškolních aktivit. Následně je provedena jejich analýza, co se týká počtu zobrazených aktivit pro vybraná období. Tato kapitola navazuje na předchozí a představuje komparaci mimoškolních aktivit vybraných škol a mateřských škol. První v pořadí je

srovnání celkového počtu aktivit jednotlivých zařízení. Druhá tabulka se zabývá přehledem aktivit dle druhu, například kulturní, sportovní, výchovná nebo zábavná. Další porovnání je zaměřeno na frekvenci jednotlivých akcí a jejich rozdělení na jednorázové a tradiční. Závěrečná komparace je z hlediska účastníků školní, rodinná, popřípadě veřejná.

Tabulka 47: Komparace aktivit jednotlivých zařízení v letech 2021, 2022 podle celkového počtu

aktéři	2021	2021 v %	2022	2022 v %
MŠ Leština	25	23,4	29	18,5
MŠ Rájec	10	9,3	15	9,6
MŠ Zvole	21	19,6	38	24,2
ZŠ Leština	29	27,1	31	19,7
ZŠ Rájec	14	13,1	18	11,5
ZŠ Zvole	8	7,5	26	16,6
Celkem	107	100	157	100

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedené tabulky je patrné, že v roce 2022 proběhlo (a proběhne) více akcí než v roce předchozím. Tento nesoulad je z části způsoben omezením kvůli pandemii covidu. V roce 2021 se uskutečnilo celkem 107 aktivit ve vybraných školských zařízeních. Tahle suma představuje 100 % akcí. Z toho nejvíce aktivit připadá na ZŠ Leština (29), což je přibližně 27 % z celkového množství vybraných aktivit. Následuje MŠ Leština (25), zhruba 23 %. Další v pořadí je MŠ Zvole (21), necelých 20 % z celkového počtu 107 akcí. ZŠ Rájec měla v roce 2021 14 vybraných aktivit (cca 13 %). MŠ Rájec pořádalo 10 aktivit (9,3 %). Nejméně aktivit v roce 2021 pak připadlo na ZŠ Zvole (8), v přepočtu na % je to cca 7,5 %. Množství aktivit v ZŠ Zvole bylo z velké části ovlivněno častou absencí učitelek z důvodu nemoci a následným neplánovaným uzavřením školy v některých měsících. Tato situace způsobila, že se nekonalo velké množství tradičních akcí.

V roce 2022 je zaznamenáno celkem 157 aktivit ve vybraných školách a školkách. První místo obsadila MŠ Zvole (38), jejíž aktivity tvoří téměř 25 %. Následuje ZŠ Leština (31), přibližně 20 %. Jen o 2 akce méně jsou v MŠ Leština (29), pro přepočet na % je to cca 19 %. 26 aktivit je vybráno u ZŠ Zvole (16,6 %). Nejméně aktivit má ZŠ a MŠ Rájec (11,5 % a 9,6 %). Poměrně malé zastoupení Rájce je z části způsobeno velikostí obce, školy a množstvím dětí navštěvující vybraná zařízení.

Tabulka 48: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle druhu

Aktéři	Druh aktivity																Σ 2021	Σ 2022
	Kulturní				Sportovní				Výchovná				Zábavná					
	2021		2022		2021		2022		2021		2022		2021		2022			
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%		
MŠ Leština	2	8,0	4	13,8	2	8,0	3	10,3	6	24,0	6	20,7	15	60,0	16	55,2	25	29
MŠ Rájec	0	0,0	1	6,7	2	20,0	2	13,3	5	50,0	5	33,3	3	30,0	7	46,7	10	15
MŠ Zvole	2	9,5	3	7,9	1	4,8	3	7,9	2	9,5	9	23,7	16	76,2	23	60,5	21	38
ZŠ Leština	1	3,4	0	0,0	2	6,9	4	12,9	9	31,0	8	25,8	17	58,6	19	61,3	29	31
ZŠ Rájec	0	0	1	5,6	1	7,1	3	16,7	5	35,7	5	27,8	8	57,1	9	50	14	18
ZŠ Zvole	0	0	0	0	1	13	5	19,2	4	50	11	42,3	3	38	10	38,5	8	26

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky aktivit podle druhu vyplývá, že v roce 2021 proběhly v mateřských školách maximálně 2 kulturní akce, v MŠ Rájec dokonce žádná. V porovnání s tím pak v roce 2022 proběhlo kulturních akcí více. Největší počet v MŠ Leština (4), nejméně v MŠ Rájec (1). Základní školy mají jak v roce 2021 tak v roce 2022 maximálně po jedné kulturní akci, ZŠ Zvole dokonce žádnou. Sportovních aktivit měla v roce 2021 MŠ Leština i Rájec stejně, MŠ Zvole o jednu méně. V roce 2022 jich bylo v těchto mateřských školách 3 v Leštině a ve Zvoli, 2 v Rájci. Na základních školách se uskutečnily v roce 2021 2 sportovní aktivity v ZŠ Leština. ZŠ Rájec a Zvole měly 1 sportovní aktivitu. V následujícím roce to bylo 5 sportovních aktivit v ZŠ Zvole, 4 v ZŠ Leština a 3 v ZŠ Rájec. Výchovných akcí proběhlo v roce 2021 nejvíce v MŠ Leština a v ZŠ Leština, naopak nejméně v MŠ Zvole. V roce 2022 převzala prvenství v počtu výchovných aktivit MŠ Zvole (9) a ZŠ Zvole (11). Zábavných akcí se uskutečnilo nejvíce v roce 2021 v ZŠ Leština (17), následuje MŠ Zvole (16). Nejméně jich bylo zaznamenáno v MŠ Rájec a ZŠ Zvole (3). V roce 2022 je uvedeno nejvyšší číslo u MŠ Zvole (23), následně ZŠ Leština (19) a MŠ Leština (16), nejméně jich vidíme u MŠ Rájec (7).

Tabulka 49: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle frekvence

Aktéři	Frekvence								Σ 2021	Σ 2022
	Jednorázové				Tradiční					
	2021		2022		2021		2022			
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%		
MŠ Leština	13	52,0	11	37,9	12	48,0	18	62,1	25	29
MŠ Rájec	7	70,0	9	60,0	3	30,0	6	40,0	10	15
MŠ Zvole	3	14,3	16	42,1	18	85,7	22	57,9	21	38
ZŠ Leština	11	37,9	3	9,7	18	62,1	28	90,3	29	31
ZŠ Rájec	9	64,3	6	33,3	5	35,7	12	66,7	14	18
ZŠ Zvole	1	12,5	14	53,8	7	87,5	12	46,2	8	26

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce komparace aktivit podle frekvence je uvedeno nejvíce jednorázových aktivit v roce 2021 u MŠ Leština (13), následuje ZŠ Leština (11), nejméně pak má ZŠ Zvole (1). V následujícím roce je nejvyšší číslo u MŠ Zvole (16) a nejmenší u ZŠ Leština (3). Co se týká tradičních akcí, drží se na předních místech v roce 2021 MŠ Zvole a ZŠ Leština (18), na druhém konci tabulky je ZŠ Rájec (5) a MŠ Rájec (3). Pro rok 2022 je nejvíce tradičních akcí v ZŠ Leština (28) a nejméně v MŠ Rájec (6).

Tabulka 50: Komparace aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole (2021,2022) podle účastníků

Aktéři	Účastníci												Σ 2021	Σ 2022
	Školní				Rodinné				Veřejné					
	2021		2022		2021		2022		2021		2022			
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%		
MŠ Leština	23	92,0	25	86,2	2	8,0	3	10,3	0	0,0	1	3,4	25	29
MŠ Rájec	10	100,0	14	93,3	0	0,0	1	6,7	0	0,0	0	0,0	10	15
MŠ Zvole	16	76,2	30	78,9	3	14,3	5	13,2	2	9,5	3	7,9	21	38
ZŠ Leština	26	89,7	26	83,9	3	10,3	4	12,9	0	0,0	1	3,2	29	31
ZŠ Rájec	13	92,9	16	88,9	1	7,1	2	11,1	0	0,0	0	0,0	14	18
ZŠ Zvole	7	87,5	23	88,5	1	12,5	2	7,7	0	0	1	3,8	8	26

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky pro komparaci aktivit dle osob účastnících se jednotlivých akcí je patrné, že nejvíce školních akcí je v roce 2021 u ZŠ Leština (26), následuje MŠ Leština (23). Naopak nejméně je jich uvedeno u ZŠ Zvole (7). V roce 2022 se na prvním místě objevuje MŠ Zvole (30), za ní ZŠ Leština (26) a MŠ Leština (25). Nejméně školních aktivit je uvedeno u MŠ Rájec (14). Rodinných akcí je nejvíce pro rok 2021 v MŠ Zvole a ZŠ Leština (3). V MŠ Rájec se v tomto roce nekonala žádná z rodinných aktivit. Podobná situace je i v roce 2022. Konkrétně MŠ Zvole (5) má těchto akcí nejvíce a nejméně je u MŠ Rájec (1). Veřejné akce byly v roce 2021 zaznamenány pouze 2 v MŠ Zvole a v roce 2022 to byly 3 aktivity. Naproti tomu v MŠ Rájec a ZŠ Rájec nebyly v roce 2021 a 2022 pořádány veřejné aktivity vůbec.

5.6 Souhrn učiněných zjištění ze sekundární a komparativní analýzy dat mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ v obcích Leština, Rájec a Zvole

Kapitola se věnuje sekundární analýze mimoškolních aktivit vybraných obcí. Nejprve jsou představeny jednotlivé obce – Leština, Rájec, Zvole. Součástí popisu obcí jsou aktéři působící v těchto obcích, včetně výběru a představení jejich aktivit. Komparovat obce lze na základě uvedených demografických ukazatelů. Například se jedná o katastrální rozlohu, počet obyvatel, věkové složení obyvatel, vývoj obyvatelstva v jednotlivých obcích od roku 1971 až po současnost. Dalším uvedeným parametrem je nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel starších 15 let. Kvalitu života v obci ovlivňuje kromě jiného občanská a technická vybavenost uvedená v podkapitole 5.2.2. V návaznosti na tato fakta jsou představena jednotlivá školská zařízení včetně vybraných mimoškolních aktivit. Jednotlivé aktivity jsou přehledně uvedeny v tabulkách a následně komparována na základě různých hledisek mezi sebou. Prvním hlediskem je celkový počet aktivit za jednotlivé roky 2021, 2022. Dalším ukazatelem je druh aktivity, následuje frekvence vybraných akcí a jako poslední jsou popsány akce z pohledu účastníků.

V celkovém součtu je situace dle komparace následná: nejvíce školních akcí je v roce 2021 u ZŠ Leština (26), následuje MŠ Leština (23). Naopak nejméně je jich uvedeno u ZŠ Zvole (7). V roce 2022 se na prvním místě objevuje MŠ Zvole (30), za ní ZŠ Leština (26) a MŠ Leština (25). Nejméně školních aktivit je uvedeno u MŠ Rájec (14). Rodinných akcí je nejvíce pro rok 2021 v MŠ Zvole a ZŠ Leština (3). V MŠ Rájec se v tomto roce nekonala žádná z rodinných aktivit. Podobná situace je i v roce 2022. Konkrétně MŠ Zvole (5) má těchto akcí nejvíce a nejméně je u MŠ Rájec (1). Veřejné akce byly v roce 2021 zaznamenány pouze 2 v MŠ Zvole a v roce 2022 to byly 3 aktivity. Naproti tomu v MŠ Rájec a ZŠ Rájec nebyly v roce 2021 a 2022 pořádány veřejné aktivity vůbec.

Diplomová práce má stanovený cíl a tím je komparace mimoškolních aktivit a následné zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách. Prostřednictvím sekundární a komparativní analýzy byla provedena komparace mimoškolních aktivit. K naplnění druhé části cíle slouží vlastní empirické šetření autorky ve vybraných lokalitách, zpracované v následující kapitole.

6 Vlastní empirické šetření o vlivu mimoškolních aktivit na rozvoj sledovaných obcí Leština, Rájec a Zvole

Kapitola navazuje přímo na sekundární analýzu a komparaci aktivit vybraných školských zařízení. Jedná se o konkrétní šetření prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů⁷⁹ s obyvateli jednotlivých obcí. Rozhovory jsou zapsány do záznamového archu, kde jsou předem připraveny otázky. Analýza těchto rozhovorů a jejich uspořádání do jednotlivých tabulek podle příslušných parametrů doplní výzkum vlivu aktivit vybraných mateřských a základních škol ve zkoumaných lokalitách. Vlastní empirické šetření směřuje především k naplnění části hlavního cíle diplomové práce a tím je zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách.

6.1 Charakteristika vlastního empirického šetření

Účastníci výzkumu provedeného formou rozhovorů byli vybráni zcela náhodně. Ve zkoumaných lokalitách (Leština, Rájec, Zvole) byli osloveni vždy 4 osoby. Základním předpokladem pro dobrou spolupráci respondentů byla anonymita, která byla zaručena všem, bez rozdílu. Aby bylo možno relevantně získaná data analyzovat a komparovat, bylo osloveno celkem 12 osob, to znamená z každé obce 4 náhodně vybraní lidé.

Dotazování byli jak muži, tak ženy. Rovněž věkově se jednalo o různorodé osoby. Profesní zaměření osob nebylo rozhodující, proto jsou zaznamenány odpovědi respondentů různých profesí a příslušností k jednotlivým skupinám. Pro účely empirického šetření této diplomové práce byli respondenti rozděleni do tří skupin. První skupinu tvoří **rodiče**, druhou skupinu označila autorka práce jako **střední generace bez dětí** a třetí skupinu tvoří **senioři mající vnoučata**.

Každý občan, který byl osloven v rámci rozhovoru, je kvůli zachování anonymity označen kódem. Ten se skládá z písmene a čísla. Písmena jsou počáteční z názvů

⁷⁹ Polostrukturovaný rozhovor. Jedná se o rozhovor pomocí návodu, někdy též označovaný jako polostandardizovaný rozhovor, částečně řízený rozhovor

jednotlivých obcí. Leština má označení L, Rájec má označení R a Zvole má označení Z. Čísla pak znamenají pořadí tázaných osob v rámci každé obce. Např. kód L3 přísluší třetímu dotazovanému z Leštiny.

Tabulka 51: Rozdělení dotazovaných osob do jednotlivých skupin

Kód	Rodiče	Střední generace- bez dětí	Senioři mající vnoučata
L1			X
L2	X		
L3	X		
L4	X		
R1		X	
R2		X	
R3			X
R4	X		
Z1	X		
Z2	X		
Z3		X	
Z4	X		

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky č. 51, nejvíce oslovených osob spadá do kategorie rodiče. Je to celkem 7 účastníků šetření z celkového počtu 12 lidí. Což znamená, že více než polovina oslovených respondentů jsou rodiče dětí. 3 dotazovaní jsou ze skupiny střední generace bez dětí. Jedná se především o starší studenty, kteří ještě nemají potomky, ale rádi pomáhají při těchto akcích. 2 tázaní jsou senioři, kteří navštěvují tyto akce díky svým vnoučatům.

Vlastní empirické šetření probíhá pomocí polostandardizovaných rozhovorů. Jedná se o rozhovory, kdy jsou předem autorem stanoveny okruhy otázek, na které pak jednotlivé dotazované osoby odpovídají. To vše probíhá prostřednictvím rozhovoru, přičemž tazatel se ptá dotazovaných dle připravených otázek a jejich odpovědi zapisuje. Záznamy odpovědí respondentů jsou v originální podobě v příloze diplomové práce a ve zjednodušené podobě převedeny do elektronické podoby. Tabulka se zkrácenými přepisů jednotlivých odpovědí je uvedena v následující kapitole diplomové práce, kde je použita pro finální analýzu zjištěných informací.

Rozhovory s oslovenými občany probíhaly přímo ve vybraných lokalitách. Šetření prováděla autorka diplomové práce a výpovědi jednotlivých respondentů byly

zaznamenány autenticky do předem připravených záznamových archů. Dotazovaní byli oslovení přímo a náhodně ve vybrané lokalitě. Jednalo se o rozhovory, které nebyly předem dohodnuty ani avizovány, aby byla zaručena autenticita. Autorka práce vedla se všemi zúčastněnými rozhovor v nenuceném, přátelském duchu. Vše probíhalo v příjemné atmosféře. Dotázaní byli ve většině případů vstřícní a byly jim položeny následující okruhy otázek.

Otázky použité v rozhovoru jsou následující:

- 1. V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?**
- 2. Zhodnoťte množství pořádaných akcí. Dostatečné Nedostatečné (případně doplňte)**
- 3. Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např: finančně, prací, výrobky atd.)**

6.2 Analýza a interpretace získaných dat

Cílem empirického šetření je zaznamenat, uspořádat a analyzovat informace týkající se mimoškolních aktivit pořádaných MŠ a ZŠ ve zkoumaných lokalitách (Leština, Rájec, Zvole), přičemž v návaznosti na zjištěné lze zhodnotit, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách, což je zároveň cíl diplomové práce.

Konkrétně první otázka z dotazníku směřuje na seznam pořádaných akcí. Dotazovaným byl předložen seznam pořádaných mimoškolních aktivit pořádaných MŠ a ZŠ v příslušné lokalitě. Jedná se o aktivity z roku 2021, 2022 a oslovení občané měli zodpovědět, kterých aktivit ze seznamu se účastnili. Druhá otázka hodnotí, zda je množství pořádaných akcí dostatečné či nikoliv. Respondenti mají možnost doplnit, které aktivity jim scházejí. Třetí otázka objasňuje, zda se dotazovaní podílejí na pořádání mimoškolních aktivit. Ti, kteří se na pořádání podílejí pak mají možnost uvést, jakým způsobem ta kooperace probíhá (např. finančně, prací, výrobky atd.).

Tabulka 52: Odpovědi na otázku č. 1

Typ akce	Kód											
	L1	L2	L3	L4	R1	R2	R3	R4	Z1	Z2	Z3	Z4
Kulturní										X		X
Sportovní			X			X			X	X		
Výchovná	X	X		X				X		X		X
Zábavná	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Zdroj: vlastní zpracování

První otázka: „*V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?*“, se týkala účasti dotazovaných na mimoškolních akcích pořádaných MŠ a ZŠ dle příloženého seznamu (uvedeného v příloze, který vychází z kapitoly 5.4). Například dotazovaná L1 odpověděla: „*Mám tři malé vmuky. Jeden z nich navštěvuje MŠ, druhý navštěvuje ZŠ. Nejvíce navštěvuji velikonoční aktivity – Leštinské velikonoční vajíčko a samozřejmě zpívání u stromečku.*“ Respondent Z3 odpověděl: „*Já se akcí účastním hlavně kvůli mamince, která se na jejich pořádání často podílí, tak jí tam pomáhám, s čím je třeba. Každoročně nevynechám pálení čarodějnic a mikulášskou nadílku.*“ Nejvíce dotázaných z Leštiny se účastní výstavy Leštinské velikonoční vajíčko a pálení čarodějnic. V obci Rájec je nejnavštěvovanější akcí dle odpovědí tázaných pálení čarodějnic a představení ke dni matek. Ve Zvoli se nejvíce dotazovaných účastní pálení čarodějnic a mikulášské nadílky. Na konci této podkapitoly je uvedena podrobnější komparace mezi jednotlivými obcemi, která vychází z tabulky obsahující zjednodušený text ze záznamových archů.

Tabulka 53: Odpovědi na otázku č. 2

	Kód												
	L1	L2	L3	L4	R1	R2	R3	R4	Z1	Z2	Z3	Z4	
Dostatečné		X	X	X	X	X		X				X	X
Nedostatečné	X						X		X	X			
Které chybí	Zapojení seniorů						Akce s důchodci ⁸⁰		Sportovní akce	Rozloučení s prázdninami, drakiáda, zpívání u stromečku			

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: „*Zhodnot'te množství pořádaných akcí. Dostatečné Nedostatečné (případně doplňte)*“ byla u dvou třetin respondentů s kladným výsledkem. Celkem tedy 8

⁸⁰ Například – pravidelné setkání s knihou nebo divadlo

občanů odpovědělo, že množství pořádaných mimoškolních aktivit jednotlivých školských zařízení je dostatečné. Čtyři dotazované osoby se vyjádřily negativně. To znamená, že pro ně není množství pořádaných akcí dostatečné. Výpovědi L1 a R3 jsou podobné a cílí na skupinu seniorů. L1: „*Nedostatečné, chybí mi více akcí se zapojením seniorů*“. R3 k tomu navíc dodává: „*Nedostatečné, více akcí školy s důchodci – např. pravidelná setkání s knihou nebo třeba divadlo*“. Tázaný Z1 tvrdí: „*Nedostatečné, chtěl bych více sportovních akcí*“. Nejvíce chybějících akcí vyjmenovala respondentka s kódem Z2: „*Nedostatečné, chybí mi akce jako rozloučení s prázdninami, drakiáda, zpívání u stromečku*“. V Leštině a v Rájci je stejné množství spokojených respondentů, naopak ve Zvoli jsou dva ze čtyř dotazovaných nespokojeni. Podrobnější komparace jednotlivých obcí je uvedena za tabulkou zjednodušených výpovědí.

Tabulka 54: Odpovědi na otázku č. 3

		Kód											
		L1	L2	L3	L4	R1	R2	R3	R4	Z1	Z2	Z3	Z4
Přispívám	finančně			X						X			
	vlastní prací	X						X			X	X	
	výrobky	X	X					X			X		
Nepřispívám				X	X	X							X

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3: „*Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např: finančně, prací, výrobky atd.)*“. Osm z dvanácti dotazovaných odpovědělo na tuto otázku kladně, to znamená, že dvě třetiny respondentů přispívá k pořádání mimoškolních aktivit. Někteří se podílejí finančně. Např. L3 odpověděl: „*Podílím se finančně*“. Také dotazovaný Z1 se podílí finančně: „*Účastním se finančně, nejsou to vysoké částky, ale snažím se pomoci*“. Třetina dotázaných se podílí vlastní prací. Většinou při přípravě akce, ale R4 spolupracuje přímo při konání akce: „*Účastním se pořádání – pomáhám při prodeji nápojů*“. Čtyři lidé pomáhají při pořádání tím, že dodávají svoje výrobky, např. R3: „*Účastním se pořádání–sladké pečivo*“. Dotazovaná Z2 se účastní jak prací, tak pomocí výrobků: „*Účastním se pořádání – pomáhám při přípravě akcí a dodávám výrobky (paštiky, perníky atd.)*“. Zhruba čtyři lidé zapojení do dotazování přiznali, že nepřispívají k pořádání mimoškolních aktivit. Celkové zhodnocení odpovědí na otázku č. 3 je v následující části.

Tabulka 55: Zjednodušený přepis záznamových archů.

kód	Otázka č. 1 ⁸¹	Otázka č. 2 ⁸²	Otázka č. 3 ⁸³
L1	Nejvíce navštěvuji velikonoční aktivity – Leštinské velikonoční vajíčko a zpívání u stromečku.	Nedostatečné, více akcí se zapojením seniorů	Pomáhám při organizaci i výrobky
L2	Jdeme na výstavu Leštinské velikonoční vajíčko a pálení čarodějnic. Nikdy nevynechám oslavu svátku maminek.	Dostatek	Výrobky donesu vždy, když je třeba
L3	Jdu na pálení čarodějnic a lyžařský výcvik	Je jich až moc	Podílím se finančně
L4	Nenechám si ujít pálení čarodějnic a výstavu Leštinské velikonoční vajíčko.	Dostatečné	Neúčastním se
R1	Účastním se pálení čarodějnic a představení ke dni matek.	Dostatek	Neúčastním se
R2	Účastním se pálení čarodějnic a lyžařského kurzu	Dostatečné	Neúčastním se
R3	Představení ke dni maminek.	Nedostatečné, více akcí školy s důchodci	Účastním se pořádání – sladké pečivo
R4	Pálení čarodějnic a uklid'me Česko.	Dostatečné	Účastním se pořádání – při prodeji nápojů
Z1	Pálení čarodějnic, lyžařský kurz na Dolní Moravě (závěrečné závody) a mikulášskou nadílku spojenou s rozsvěcením stromečku.	Nedostatečné, více sportovních akcí	Účastním se finančně
Z2	Pálení čarodějnic, lyžařský kurz na Dolní Moravě, akce uklid'me Česko, vystoupení ke dni maminek a mikulášská nadílka.	Nedostatečné, chybí mi rozloučení s prázdninami, drakiáda, zpívání u stromečku	Účastním se pořádání – pomáhám při přípravě akcí a dodávám výrobky
Z3	Pálení čarodějnic a mikulášská nadílka.	Až moc	Pomáhám při přípravě
Z4	Chodíme na pálení čarodějnic a představení ke dni matek.	Dostatečné	Ne

Zdroj: vlastní zpracování

Kromě komparace v rámci jednotlivých obcí, je možno provést i srovnání mezi vybranými obcemi. U otázky č. 1 je výsledek poměrně jasný a snadno odhalitelný. Ve všech třech zkoumaných lokalitách téměř všichni dotázaní označili aktivitu týkající se pálení čarodějnic. Výjimkou je respondent L1 a R3. Jedná se ve zmíněných obcích o tradiční akci, pořádanou každoročně (kromě dopadu kovidových opatření) a jak je patrné z šetření je tato akce u veřejnosti velmi oblíbená a hojně navštěvovaná. Naproti tomu aktivita Leštinské velikonoční vajíčko je specifická akce týkající se pouze Leštiny. Jedná se o tradiční místní výstavu pořádanou školským zařízením a dle odpovědí hodně navštěvovanou. U odpovědi

⁸¹ V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

⁸² Zhodnoťte množství pořádaných akcí. Dostatečné Nedostatečné (případně doplňte)

⁸³ Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

obyvatel Rájce se kromě pálení čarodějnic objevilo představení ke dni matek. Kromě Rájce se aktivita ke dni maminek objevila také u respondentů L2, Z2 a Z4. Tato aktivita je typická pro MŠ a ZŠ, lze ji zařadit mezi tradiční a pro dámskou část obyvatelstva se jedná o značně navštěvovanou a velice oblíbenou akci, na kterou se těší jak vystupující, tak zvaní hosté. Za zmínku stojí skutečnost, odvozená dle zařazení jednotlivých dotazovaných, že aktivita ke dni matek není omezená pouze na maminky samotné, účastní se jí rovněž babičky (R3), tety (R1) a podobně. Ze zápisu ve Zvoli vyplývá, že tamní obyvatelé navštěvují rádi mikulášskou nadílku. Jedná se opět o každoroční akci, která patří mezi obvyklé mimoškolní aktivity napříč celou republikou, neomezuje se pouze na danou lokalitu. Dle informací z tabulky zjednodušených přepisů lze konstatovat, že z dotazovaných ve Zvoli pouze jeden respondent tuto akci nenavštívil. Jako paralelu je možné označit akci zpívání u stromečku pořádanou v Leštině, která se koná přibližně ve stejnou dobu, kolem Mikuláše a kterou označil ve své výpovědi tázaný L1. Účastníci šetření s kódem L3, R2, Z1 a Z2 našli shodu v označení aktivity lyžařský výcvik. V posledních letech je možno označit tuto činnost za fenomén, nemající dlouhou tradici. Děti již od školky mají možnost navštěvovat lyžařský kurz. Dle výpovědí se jedná o aktivitu buďto na Přemyslově nebo na Dolní Moravě. Rodiče a další rodinní příslušníci se účastní hlavně posledního dne výcviku, kdy probíhají závody dětí a sjezd v maskách.

Převaha kladných odpovědí s označením dostatečný (popřípadě dostatek) na otázku č. 2, vypovídá o uspokojivé situaci, co se týká počtu pořádaných aktivit. Pokud se jedná o záporné odpovědi (nedostatečný, nedostatek) pak se dle záznamů ukazují spíše soukromé preference jednotlivých obyvatel. Například tatínek s označením Z1, pravděpodobně sportovně založený ve středním věku, postrádá sportovní akce a aktivity. Naproti tomu senioři s označením L1 a R3 upřednostňují poklidnou aktivitu připravenou právě pro tuto věkovou skupinu. U dotazované Z2 je patrné, že se ráda aktivit účastní, dokonce pomáhá i při přípravě a pořádání akcí. Jelikož jsou pro ni aktivity MŠ a ZŠ důležité, dokázala vyjmenovat další, které jí chybí.

Otázka č. 3 vypovídá o zainteresovanosti jednotlivých respondentů a pomáhá utvořit obraz situace ohledně pořádání či spolupořádání jednotlivých aktivit. Zajistit hladký průběh kterékoliv mimoškolní aktivity, ať už z pohledu pořadatelského nebo finančního nebývá jednoduché. Je potřeba sehnat dostatečné personální i finanční zázemí. Z převahy kladných odpovědí na tuto otázku je patrné, že účastníci aktivit jsou často ochotni a schopni

spolupodílet se na pořádání. Výpovědi ukazují, že každý jedinec nabízí jiné možnosti kooperace. U seniorů L1 a R3 je pomoc ve formě materiální, to znamená hlavně dodávání výrobků. Na druhé straně výrobky poskytuje na tyto akce i dotazovaná maminka L2 a respondentka s označením Z2. Další skupinu odpovědí pak tvoří přímá pomoc při pořádání (např. L1, R4, Z2, Z3). Tito lidé hrají důležitou roli při zajištění samotné aktivity, jak bylo uvedeno kupříkladu prodej nápojů atd. Závěrem nelze opomenout formu finanční pomoci. Ta je ve většině případů doménou obyvatel střední věkové skupiny. Často se nejedná o velké finanční částky, ale menší dary (např. dle výpovědi Z1). Je patrné, že pořádání mimoškolních aktivit zapojuje velké množství dotazovaných, což je žádoucí, jelikož respondenti se tak podílejí na dění v obci.

6.3 Souhrn učiněných zjištění z vlastního empirického šetření o vlivu mimoškolních aktivit na rozvoj sledovaných obcí Leština, Rájec a Zvole

Šestá kapitola je věnována samotnému empirickému šetření. Tato část práce představuje kvalitativní výzkum. Je zaměřena na malou část obyvatel. Data získaná prostřednictvím rozhovorů jsou hlubšího charakteru, nejedná se o data statistická. Ve zvolených lokalitách Leština, Rájec, Zvole, byli náhodně vybráni a osloveni vždy čtyři respondenti z každé obce. S respondenty byl veden rozhovor prostřednictvím připravených otázek⁸⁴. Na základě přiděleného kódu byla zaručena anonymita účastníků šetření. Výběr dotazovaných byl náhodný, aby se předešlo protěžování některé skupiny obyvatel. Rovněž pohlaví tázaných osob bylo různé. Podařilo se oslovit rozličné věkové skupiny. Profesionální zaměření obyvatel nebylo pro výzkum určující, proto jsou dotazovaní rozděleni do tří skupin: rodiče, střední generace bez dětí a senioři mající vnoučata.

Respondentům byly položeny tři otázky. Přesná podoba otázek, tak jak byly představeny dotazovaným, je v příloze diplomové práce. Autorka práce si doslovně zaznamenala jednotlivé odpovědi tázaných. Kopie záznamových archů jsou součástí příloh

⁸⁴ Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor. Podrobněji vysvětleno v rámci kapitoly Cíl práce a metodika (diplomová práce str. 19).

diplomové práce. Jednotlivé archy byly následně přepsány do elektronické podoby a zjednodušeny. Zkrácené prepisy jsou uvedeny v předchozí části diplomové práce.

Na základě provedeného empirického šetření bylo zjištěno, že nejvíce dotazovaných občanů z Leštiny se účastní výstavy Leštinské velikonoční vajíčko a pálení čarodějnic. Výstava se řadí k akcím výchovným, pálení čarodějnic je akce zábavného charakteru. Obě akce patří k tradičním akcím, které jsou pořádány MŠ a ZŠ Leština a jsou určeny široké veřejnosti, hlavně pak rodinám dětí, které navštěvují tato školská zařízení. V Rájci je z odpovědí na otázku č. 1 patrné, že nejvíce respondentů navštěvuje pálení čarodějnic a představení ke dni matek. Jedná se o zábavné aktivity, které nesmějí v mimoškolních aktivitách MŠ a ZŠ Rájec chybět. Jsou to akce tradiční, určené především rodinám. Není ale výjimkou, že se akcí účastní prarodiče a širší okruh rodiny. Ve Zvoli je nejnavštěvovanější akcí pálení čarodějnic, stejně jako v Leštině a Rájci. Kromě toho Zvolští rádi chodí na mikulášskou nadílku, jak vyplývá z rozhovorů v této obci. Obě akce jsou již tradiční a lze je zařadit mezi zábavné aktivity. Těchto akcí se každoročně účastní velké množství lidí, což dokládá i empirické šetření autorky diplomové práce.

Druhá otázka položená v průběhu rozhovoru s jednotlivými respondenty se týkala množství pořádaných akcí. Dotazovaní měli rozhodnout, zda je z jejich pohledu množství pořádaných akcí dostatečné nebo nedostatečné. V případě, že se přikláněli k variantě nedostatečné, bylo jim umožněno vyjmenovat akce, které jim chybí. Celkem osm tázaných odpovědělo, že je pro ně množství pořádaných akcí dostatečné. Čtyři dotazované osoby vidí množství akcí jako nedostatečné a z jejich odpovědí vyplývá, že jim chybí větší zapojení seniorů (dva respondenti), jeden z tázaných ze Zvole by chtěl větší množství sportovních akcí a dotazovaná Z2 by uvítala rozloučení s prázdninami, drakiádu a zpívání u stromečku.

Účastníci rozhovorů odpovídali prostřednictvím třetí otázky, zda přispívají k pořádání mimoškolních aktivit. Pokud odpověděli ano, bylo vhodné a žádoucí specifikovat jakým způsobem to provádějí. Ze zaznamenaných odpovědí vyplývá, že dvě třetiny dotazovaných přispívá nějakým způsobem k pořádání mimoškolních aktivit v jednotlivých obcích. Z kladných odpovědí jsou čtyři lidé, kteří se podílejí vlastní prací. Jedná se například o pomoc při přípravě akce, nebo pak při průběhu akce (R4). Čtyři respondenti dodávají na akce svoje výrobky. Pouze dva občané přispívají na akce finančně.

7 Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce je zkoumání a následné zhodnocení vlivu školy na danou venkovskou lokalitu nacházející se v mikroregionu Zábřežsko. Aby autorka naplnila stanovený cíl práce, je nejprve vypracována, jako opora pro komparaci sekundárních dat a vlastní empirické šetření, teoretická část práce, ve které jsou prostudovány a konceptualizovány pojmy a teoretické koncepty související se sledovanou problematikou. Následně už v empirické části práce, jsou nejprve představeni lokální aktéři. Tím jsou vybraná školská zařízení, konkrétně MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole. Sekundární a komparativní analýzu dat o aktivitách vybraných školských zařízení pak doplňuje vlastní empirické šetření ve vybraných obcích (Leština, Rájec a Zvole). **Výsledkem a naplněním stanoveného cíle diplomové práce je tedy komparace mimoškolních aktivit, a dále jejich následné zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných lokalitách.**

Teoretická část práce zavádí, představuje a vysvětluje jednotlivé pojmy související s tématem práce. V diplomové práci hovoříme o třetí a čtvrté části. Třetí část je zaměřena na pojmy a koncepty úzce související se systémem výchovy, vzdělání a vzdělávání. Již v základní definici pedagogiky podle Grecmanové, je možno nalézt přímou teoretickou návaznost a oporu pro zaměření diplomové práce. *„Předmětem pedagogiky je výchova dětí a mládeže a organizované formy i druhy výchovy dospělých. Výchova a vzdělávání se stávají v současné době celoživotním procesem“ (Grecmanová, 1998, s. 26).* Učící proces je celoživotní záležitostí potvrzuje ve své práci rovněž Rabušicová: *„Moderní společnosti se tak stávají, ideálně řečeno, společnostmi permanentně se učících jedinců – učícími se společnostmi“ (Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 26).* Na základě zmíněných definic a tvrzení je možno konstatovat, že proces učení není konečnou a omezenou záležitostí, spíše je patrné, že provází život člověka až do konce, v současnosti bývá tento poznatek často označován jako **celoživotní proces, učící se společnost** atd.

Na teoretické vymezení pedagogiky, vzdělání a vzdělávání plynule navazuje rozdělení vzdělávání dle Rabušicové, Rabušice na formální učení, neformální učení a informální učení. Pro potřeby diplomové práce je nejdůležitější **neformální učení, respektive vzdělávání. Probíhá většinou mimo školu. Jedná se o různé typy**

sebevzdělávání, zájmové vzdělávání mládeže a dospělých atd. Do neformálního vzdělávání lze zařadit mimoškolní aktivity, prostřednictvím kterých diplomová práce zkoumá vliv školy na danou venkovskou lokalitu. Mimoškolní vzdělávání je vzdělávání organizované školskými i neškolskými institucemi, např. zařízeními pro výchovu mimo vyučování, kulturními a osvětovými institucemi, podniky a nadacemi (Průcha, 2003, s. 124). Legislativní rámec pro zájmové vzdělávání lze nelézt v Zákoně č. 561/2004 Sb., §111, ale také například v Bílé knize. Dle autorky diplomové práce je nejvýstižnější definicí a faktem vymezení zájmového vzdělávání dle Bílé knihy: *„Zájmové vzdělávání je souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních, ale i jednorázových činností a aktivit. Základní tendencí se stává rozšíření funkce školy i do oblasti naplňování volného času pro všechny věkové kategorie“* (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 54). **Definice hovoří o rozšíření funkce školy a naplňování volného času pro všechny věkové kategorie, což považuje autorka diplomové práce za klíčové ve vztahu k mimoškolním aktivitám.**

Čtvrtá kapitola doplňuje teoretické pojmy vztahující se k tématu diplomové práce. Jedná se především o vymezení pojmů a představení teorií regionálního rozvoje. V práci jde autorka od nejobecnějších pojmů jako je například region dle Ježka: *„Regiony představují svébytná území, která se liší svým územním vymezením“* (Ježek a kol., 2014, s.12). Regionální rozvoj je komplexní záležitostí a jde ruku v ruce s regionální politikou. Jak uvádí Wokoun (2008, s. 13) moderní regionální politika se orientuje zejména na problémy související s procesem rychlé restrukturalizace, podporuje inovativnosti. Znalost teorií regionálního rozvoje je, dle Wokouna a Malinovského (2008, s. 220), základem koncipování adekvátní regionální politiky či regionální rozvojové strategie. Vzhledem k tématu a zaměření práce jsou představeny dvě základní strategie regionálního rozvoje. Jak uvádí Ježek a kol. (2014, s. 40): **exogenní strategie – zaměřená na externí rozvojové impulsy, endogenní strategie – vychází z aktivizace a rozvoje regionálního potenciálu.** Regionálním potenciálem máme na mysli mimo jiné lidský, kulturní, intelektuální a sociální kapitál. Jak uvádí Majerová: *„Hlavní složky sociálního kapitálu jsou: 1. vztahy a kontakty mezi aktéry sociálních skupin a sítí, 2. důvěra k ostatním členům skupiny či sítě, k celé komunitě nebo společnosti a jejím institucím“* (Majerová a kol., 2011, s. 12-14). **Rozvoj lidského, kulturního, intelektuálního a sociálního kapitálu je úzce spojen s působením mimoškolních aktivit a je tedy předmětem zkoumání diplomové práce.**

Škola a její vliv je předmětem zkoumání diplomové práce. Vystupuje zde v roli aktéra působícího ve sledované lokalitě. Tato skutečnost je důvodem pro představení aktéra v obecné rovině, konkrétně ze dvou různých pohledů. Prvním z nich je pojetí aktéra dle Parsonse: „*Aktér je složeninou, balíkem statusů a rolí*“ (Parsons, 2005, s. 15-16). Aktér musí být zkoumán ve 2 základních relacích: jako **objekt orientace jiných** a jako **aktivní subjekt**, který je orientován k jiným aktérům při realizaci svých rolí, kdy se stává účastníkem sociální situace. V kontrastu Parsonse vystupuje francouzský sociolog **Alain Tourain**, v jeho podání se jedná o **aktivní subjekt, činný, konající. Dle Touraina je sledováno přímo samotné jednání aktéra, nikoliv pod vlivem statusů a rolí.**

Výsledkem a naplněním stanoveného cíle diplomové práce je komparace mimoškolních aktivit. Srovnání a analýza mimoškolních aktivit je provedena v páté kapitole. Metodologickým prostředkem pro dosažení **komparace je sekundární a komparativní analýza mimoškolních aktivit**. Nejprve jsou **představeny jednotlivé obce (Leština, Rájec a Zvole)**. Součástí popisu obcí jsou aktéři působící v těchto obcích, včetně výběru a představení jejich aktivit. Komparovat obce lze na základě uvedených **demografických ukazatelů** (katastrální rozloha, počet obyvatel, věkové složení obyvatel atd.). V návaznosti na cíl a téma diplomové práce jsou představena **jednotlivá školská zařízení včetně vybraných mimoškolních aktivit (MŠ a ZŠ Leština, MŠ a ZŠ Rájec, MŠ a ZŠ Zvole)**. Aktivity jsou pro diplomovou práci vybrány za rok 2021, 2022. Sledované ukazatele mimoškolních aktivit jsou popsány v kapitole 5.4 této diplomové práce, str. 96. V celkovém součtu je situace dle komparace následná: nejvíce školních akcí je v roce 2021 u ZŠ Leština (26), následuje MŠ Leština (23). Naopak nejméně je jich uvedeno u ZŠ Zvole (7). V roce 2022 se na prvním místě objevuje MŠ Zvole (30), za ní ZŠ Leština (26) a MŠ Leština (25). Nejméně školních aktivit je uvedeno u MŠ Rájec (14). Rodinných akcí je nejvíce pro rok 2021 v MŠ Zvole a ZŠ Leština (3). V MŠ Rájec se v tomto roce nekonala žádná z rodinných aktivit. Podobná situace je i v roce 2022. Konkrétně MŠ Zvole (5) má těchto akcí nejvíce a nejméně je u MŠ Rájec (1). Veřejné akce byly v roce 2021 zaznamenány pouze 2 v MŠ Zvole a v roce 2022 to byly 3 aktivity. Naproti tomu v MŠ Rájec a ZŠ Rájec nebyly v roce 2021 a 2022 pořádány veřejné aktivity vůbec.

Na komparaci mimoškolních aktivit navazuje zhodnocení, zda a jakým způsobem mimoškolní aktivity ovlivňují rozvoj obce a život občanů ve sledovaných

lokality (Leština, Rájec a Zvole). Podkladem pro zhodnocení je vlastní empirické šetření, které prováděla autorka práce přímo ve vybraných lokalitách. Zde byli náhodně vybráni a osloveni vždy čtyři respondenti z každé obce. Formou polostrukturovaných rozhovorů jim byly položeny následující otázky: „*V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?*“, „*Zhodnotte množství pořádaných akcí. Dostatečné Nedostatečné (případně doplňte)*“, „*Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např: finančně, prací, výrobky atd.)*“. Na základě šetření bylo zjištěno, že nejvíce dotazovaných občanů z Leštiny se účastní výstavy Leštinské velikonoční vajíčko a pálení čarodějnic. V Rájci je z odpovědi na otázku č. 1 patrné, že nejvíce respondentů navštěvuje pálení čarodějnic a představení ke dni matek. Ve Zvoli je nejnavštěvovanější akcí pálení čarodějnic, stejně jako v Leštině a Rájci. Kromě toho Zvolští rádi chodí na mikulášskou nadílku, jak vyplývá z rozhovorů v této obci. Na otázku č. 2 odpovědělo celkem osm tázaných, že je pro ně množství pořádaných akcí dostatečné. Čtyři dotazované osoby vidí množství akcí jako nedostatečné a z jejich odpovědi je patrné, že jim chybí větší zapojení seniorů (dva respondenti), jeden občan ze Zvole by chtěl větší množství sportovních akcí a dotazovaná Z2 by uvítala rozloučení s prázdninami, drakiádu a zpívání u stromečku. Ze zaznamenaných odpovědi na otázku č. 3 vyplývá, že dvě třetiny dotazovaných přispívá nějakým způsobem k pořádání mimoškolních aktivit. Z kladných odpovědi jsou čtyři lidé, kteří se podílejí vlastní prací. Jedná se například o pomoc při přípravě akce, nebo pak při průběhu akce (R4). Čtyři respondenti dodávají na akce svoje výrobky, dva občané přispívají na akce finančně.

Závěrem lze říci, že vzhledem k rozsahu diplomové práce nebylo možno předem odhalit principy regionálního rozvoje ani dalších teoretických konceptů. Prostřednictvím provedené sekundární a komparativní analýzy a na základě vlastního empirického šetření se autorka práce přiklání k endogennímu konceptu regionálního rozvoje. Což dokazuje množství mimoškolních aktivit, které mají vliv na **aktivizaci a rozvoj regionálního potenciálu**. Myšleno dle definice Ježka lidský, kulturní, intelektuální a sociální kapitál. Vlastním empirickým šetřením bylo potvrzeno, že mimoškolní činnost pozitivně ovlivňuje sledované lokality, zvyšuje interakci mezi lidmi a oslovuje zástupce všech věkových kategorií, čímž naplňuje **koncept celoživotního vzdělávání a učící se společnosti**. Je to právě škola, která zde naplňuje roli **aktivního subjektu, činného a konající aktéra** dle Alaina Touraina.

8 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

BAUM, Detlef. *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-390-3.

BĚLECKÝ, Zdeněk et al. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.

BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, ISBN 978-80-904308-0-8

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkovy: [anamnéza, diagnóza, terapie]*. [Brno]: ERA, c2004. ISBN 80-86517-90-X.

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-123-6.

EVROPSKÁ KOMISE, *Přístup Leader: Základní příručka*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky evropských společenství, 2006. 23 s. ISBN 92-79-02040-4.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Z angl. orig. přel. Jan Jařab Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

GÖBELOVÁ, Taťána. *Obecná pedagogika. Základní pedagogické kategorie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-524-2

GRECMANOVÁ, Helena, Drahomíra HOLOUŠOVÁ a Eva URBANOVSKÁ. *Obecná pedagogika*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1998. 231 s. ISBN 80-85783-20-7.

GRECMANOVÁ, Helena, Eva URBANOVSKÁ a Petr NOVOTNÝ. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2000. 160 s. Edukace. ISBN 80-85783-28-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

HOLT, John. *Jak se děti učí*. Praha: Agentura Strom, 1995. ISBN 80-901662-7-X.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-662-5.

JŮVA, Vladimír. *Vývoj pedagogického myšlení*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987.

KELLER, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. Studijní texty. ISBN 80-86429-34-2.

KELLER, Jan a Lubor HRUŠKA TVRDÝ. *Vzdělanostní společnost?: chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. Studie. ISBN 978-80-86429-78-6.

KOCMÁNKOVÁ MENŠÍKOVÁ, Lucie. *Sociální a kulturní kapitál lokálních aktérů v rozvoji venkova*. Praha, 2011, Disertační práce

MAJEROVÁ, Věra, Tomáš KOSTELECKÝ a Luděk SÝKORA. *Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad Kraje Vysočina*. Praha: Grada, 2011. Sociologie. ISBN 978-80-247-4093-5.

MELZER, Miloš a Jindřich SCHULZ. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okr. vlastivědné muzeum, 1993. ISBN 80-85083-02-7.

MŠMT, Národní ústav odborného vzdělávání. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: ÚV – divize Nakladatelství TAURIS, 2007. ISBN 978-80-254-2218-2.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: GRADA, 2016. ISBN 978-80-247-5107-8.

PARSONS, Talcott. *The Social system*. London: The Free Press, 1964. 575 stran. Classic reprint series. ISBN 978-1-332-19723-1.

PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. Dědictví Komenského. ISBN 80-85498-27-8.

PETRUSEK, Miloslav. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. Knižnice Sociologické aktuality. ISBN 80-86429-63-6.

PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-799-0.

PRŮCHA, Jan. *Česká vzdělanost. Multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-675-4

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

SCHUMACHER, E.F. *Small Is Beautiful: A Study of Economics As If People Mattered*. Blond & Briggs, 1973. 288 pages. ISBN 978-0-06-091630-5

SVOBODOVÁ, Hana a Antonín VĚŽNÍK. *Úvod do geografie venkova*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Elportál. ISBN 978-80-210-6943-5.

ŠVARŤÍČEK, Roman, et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-086-4.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004*. Praha: Nakladatelství TAURIS, 2006, ISBN 80-87000-00-5

WOKOUN, R. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0

Internetové zdroje:

ČESKÁ REPUBLIKA 2030 (www.cr2030.cz) *kap.1.4 Vzdělávání*. [online]. [cit. 2022-8-17].
Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/kapitoly-strategie/lide-a-spolecnost/1-4-vzdelavani/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Oficiální stránky. [online]. [cit. 2022-10-26]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz>

DotaceEU.cz – Zastřešující portál Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR. *Dohody o partnerství na období 2021–2027*. [online]. [cit. 2022-7-25]. Dostupné z:
https://www.dotaceeu.cz/getattachment/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Priprava-obdobi-2021-2027/s/Verejna-konzultace-k-prvniku-navrhu-Dohody-o-partn/Dohoda_o_partnerstvi_2021-2027_schvaleno_EK_kveten_2022.pdf.aspx?lang=cs-CZ

DOTAČNÍ PORTÁL REGIONÁLNÍ STÁLÉ KONFERENCE STŘEDOČESKÉHO KRAJE. *Operační program v rámci cíle „INVESTICE PRO RŮST A ZAMĚSTNANOST“*. [online]. [cit. 2022-8-29]. Dostupné z: https://rsk-sk.cz/dokumenty/eu/OPD_final_2014CZ16M1OP001_11_05_05.pdf

eAGRI, Dotace. *Program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014 – Programové dokumenty*. [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty/>

EUR-Lex.europa.eu. *Jednotný evropský akt*. [online]. [cit. 2022-7-13]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT&from=CS>

EUROPEAN COUNCIL – Council of the European Union. *Projekt Evropa 2030 Výzvy a příležitosti*. [online]. [cit. 2022-8-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/30757/qc3210249csc.pdf>

EVROPSKÁ KOMISE. *SDĚLENÍ KOMISE EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. [online]. [cit. 2022-8-1]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=CS>

EVROPSKÁ UNIE, Evropský fond ro regionální rozvoj. *Integrovaný regionální operační program pro období 2014-2020*. [online]. [cit. 2022-9-2]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/IROP-2014-2020>

HORA, Ondřej. *Sekundární analýza dat*. [online]. [cit. 2022-8-11]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjH2a2j-Yj7AhX6X_EDHT95DR8QFnoECBgQAQ&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fel%2F1423%2Fjaro2018%2FVPL590%2Fum%2FVPL590_12_2018.pdf&usg=AOvVaw0ZjCHu6bJWdPhD4x8z2m1F

LAGs, Systém Systém pro řízení a sledování MAS - místních akčních skupin a jejich projektů. *Základní škola a Mateřská škola Rájec, okres Šumperk, příspěvková organizace*. [online]. [cit. 2022-8-23]. Dostupné z: <https://www.lags.cz/zakladni-skola-a-materska-skola-rajec-okres-sumperk-prispevkova-organizace-detail-idskola-8370.html>

LEŠTINA, *Oficiální stránky obce Leština* © 2022. [online]. [cit. 2022-8-5]. Dostupné z: <https://www.ou-lestina.cz/>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR Odbor regionální politiky. *Koncepce rozvoje venkova*. [online]. [cit. 2022-9-23]. Dostupné z:

https://www.mmr.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. [online]. [cit. 2022-7-23]. Dostupné z: <https://mmr.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020*. [online]. [cit. 2022-6-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, *Operační program Jan Amos Komenský*. [online]. [cit. 2022-9-26]. Dostupné z: <https://opjak.cz/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, *Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání*. [online]. [cit. 2022-9-12]. Dostupné z: <https://opvzv.msmt.cz/default.aspx>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, Revize rámcových vzdělávacích programů. *Hlavní směry revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání VERZE PRO PŘIPOMÍNKOVÁNÍ* [online]. [cit. 2022-9-22]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/hlavni-smery-revize-rvp-zv.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, *Souhrnné informace o povinném předškolním vzdělávání (duben 2020)*. [online]. [cit. 2022-7-23]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/52658_1_1/

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, Strategický záměr pro oblast vysokých škol a Plány jeho realizace. *Plán realizace Strategického záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2023*. [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: https://sdv.msmt.cz/file/57910_1_1/

PERLÍN, Radim. *Vymezení venkovských obcí v Česku*. Deník veřejné správy. (14.7.2009). [online]. [cit. 2022-7-9]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

RÁJEC, *Občasník 2/2020*. [online]. [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://rajec.zabrezsko.cz/dokumenty/22-OBCASNIK-2-2020-1-.pdf>

RÁJEC, *Oficiální stránky obce Rájec*. [online]. [cit. 2022-8-6]. Dostupné z: <https://rajec.zabrezsko.cz/>

UNESCO Institute for Lifelong Learning (30.10.2020). *European Communities: A Memorandum on Lifelong Learning*. [online]. [cit. 2022-8-28]. Dostupné z: <https://uil.unesco.org/i/doc/lifelong-learning/policies/european-communities-a-memorandum-on-lifelong-learning.pdf>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA RÁJEC, *Oficiální stránky Základní školy a Mateřská školy Rájec*. [online]. [cit. 2022-9-12]. Dostupné z: <https://www.zsmsrajec.cz/>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA ZVOLE, *Oficiální stránky ZŠ a MŠ Zvole © 2022*. [online]. [cit. 2022-8-2]. Dostupné z: <https://www.skola-zvole.cz/>

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích - § 3*. [online]. [cit. 2022-4-9]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ŽIVÉ FIRMY.CZ. *ZŠ A MŠ Zvole*. [online]. [cit. 2022-8-11]. Dostupné z: https://www.zivefirmy.cz/zs-a-ms-zvole_f270748

ZŠ BOLESLAVA HRBKA A MŠ LEŠTINA, *Oficiální stránky ZŠ Boleslava Hrbka a MŠ Leština*. [online]. [cit. 2022-8-2]. Dostupné z: <http://www.zs-lestina.cz/>

ZVOLE, *Oficiální stránky obce Zvole* © 2022. [online]. [cit. 2022-8-2]. Dostupné z: <https://www.obec-zvole.cz/>

9 Přílohy

Příloha 1: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Leština v letech 1971-2021

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Leština	1 072	25	12	38	39	13	-1	12	1 084
1972	Leština	1 084	13	8	35	12	5	23	28	1 112
1973	Leština	1 112	28	9	20	20	19	-	19	1 131
1974	Leština	1 131	22	12	24	19	10	5	15	1 146
1975	Leština	1 146	25	8	34	45	17	-11	6	1 152
1976	Leština	1 152	30	12	42	33	18	9	27	1 179
1977	Leština	1 179	24	10	43	34	14	9	23	1 202
1978	Leština	1 202	20	15	21	26	5	-5	-	1 202
1979	Leština	1 202	15	10	19	32	5	-13	-8	1 194
1980	Leština	1 194	13	10	19	19	3	-	3	1 197
1981	Leština	1 183	12	17	32	29	-5	3	-2	1 181
1982	Leština	1 181	17	12	20	25	5	-5	-	1 181
1983	Leština	1 181	17	16	19	14	1	5	6	1 187
1984	Leština	1 187	17	11	36	40	6	-4	2	1 189
1985	Leština	1 189	19	14	28	27	5	1	6	1 195
1986	Leština	1 195	16	12	25	19	4	6	10	1 205
1987	Leština	1 205	20	13	15	24	7	-9	-2	1 203
1988	Leština	1 203	13	11	41	19	2	22	24	1 227
1989	Leština	1 227	15	16	27	46	-1	-19	-20	1 207
1990	Leština	1 207	25	19	28	38	6	-10	-4	1 203
1991	Leština	1 180	21	14	31	24	7	7	14	1 194
1992	Leština	1 194	12	9	40	24	3	16	19	1 213
1993	Leština	1 213	18	20	14	25	-2	-11	-13	1 200
1994	Leština	1 200	16	12	20	30	4	-10	-6	1 194
1995	Leština	1 194	17	11	20	27	6	-7	-1	1 193
1996	Leština	1 193	5	7	15	14	-2	1	-1	1 192
1997	Leština	1 192	12	16	6	17	-4	-11	-15	1 177
1998	Leština	1 177	14	13	28	22	1	6	7	1 184
1999	Leština	1 184	11	10	35	13	1	22	23	1 207
2000	Leština	1 207	12	9	29	16	3	13	16	1 223
2001	Leština	1 251	13	11	22	15	2	7	9	1 260
2002	Leština	1 260	6	17	14	15	-11	-1	-12	1 248
2003	Leština	1 248	10	17	24	19	-7	5	-2	1 246
2004	Leština	1 246	9	13	25	21	-4	4	-	1 246
2005	Leština	1 246	13	6	26	22	7	4	11	1 257
2006	Leština	1 257	11	12	29	14	-1	15	14	1 271
2007	Leština	1 271	21	9	39	18	12	21	33	1 304
2008	Leština	1 304	12	14	15	42	-2	-27	-29	1 275
2009	Leština	1 275	8	10	20	19	-2	1	-1	1 274
2010	Leština	1 274	20	13	30	9	7	21	28	1 302
2011	Leština	1 282	10	8	20	26	2	-6	-4	1 278
2012	Leština	1 278	7	14	16	22	-7	-6	-13	1 265
2013	Leština	1 265	10	19	19	17	-9	2	-7	1 258
2014	Leština	1 258	16	11	17	29	5	-12	-7	1 251
2015	Leština	1 251	20	11	25	26	9	-1	8	1 259
2016	Leština	1 259	14	16	32	13	-2	19	17	1 276
2017	Leština	1 276	12	17	33	29	-5	4	-1	1 275
2018	Leština	1 275	20	17	13	17	3	-4	-1	1 274
2019	Leština	1 274	11	10	13	33	1	-20	-19	1 255
2020	Leština	1 255	10	9	30	28	1	2	3	1 258
2021	Leština	1 253	13	17	16	19	-4	-3	-7	1 246

Zdroj: Český statistický úřad, dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>, vlastní zpracování

Příloha 2: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Rájec v letech 1971-2021

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Rájec	488	7	6	-	9	1	-9	-8	480
1972	Rájec	480	12	5	3	3	7	-	7	487
1973	Rájec	487	4	-	4	13	4	-9	-5	482
1974	Rájec	482	9	6	23	8	3	15	18	500
1975	Rájec	500	9	4	4	18	5	-14	-9	491
1976	Rájec	491	4	5	22	18	-1	4	3	494
1977	Rájec	494	10	9	13	20	1	-7	-6	488
1978	Rájec	488	6	7	6	9	-1	-3	-4	484
1979	Rájec	484	7	4	19	8	3	11	14	498
1980	Rájec	498	6	6	7	13	-	-6	-6	492
1981	Rájec	499	4	7	9	17	-3	-8	-11	488
1982	Rájec	488	5	5	7	11	-	-4	-4	484
1983	Rájec	484	3	8	-	6	-5	-6	-11	473
1984	Rájec	473	6	9	11	8	-3	3	-	473
1985	Rájec	473	5	8	12	14	-3	-2	-5	468
1986	Rájec	468	2	4	8	5	-2	3	1	469
1987	Rájec	469	11	6	9	13	5	-4	1	470
1988	Rájec	470	8	7	2	8	1	-6	-5	465
1989	Rájec	465	9	7	7	17	2	-10	-8	457
1990	Rájec	457	9	7	9	10	2	-1	1	458
1991	Rájec	453	14	9	15	11	5	4	9	462
1992	Rájec	462	8	2	7	13	6	-6	-	462
1993	Rájec	462	10	3	8	15	7	-7	-	462
1994	Rájec	462	10	2	5	17	8	-12	-4	458
1995	Rájec	458	4	6	14	8	-2	6	4	462
1996	Rájec	462	6	4	8	6	2	2	4	466
1997	Rájec	466	5	5	13	7	-	6	6	472
1998	Rájec	472	6	3	4	11	3	-7	-4	468
1999	Rájec	468	4	5	2	8	-1	-6	-7	461
2000	Rájec	461	4	4	10	16	-	-6	-6	455
2001	Rájec	471	7	5	2	5	2	-3	-1	470
2002	Rájec	470	6	7	22	8	-1	14	13	483
2003	Rájec	483	2	8	12	5	-6	7	1	484
2004	Rájec	484	4	6	13	7	-2	6	4	488
2005	Rájec	488	3	4	7	16	-1	-9	-10	478
2006	Rájec	478	7	8	9	8	-1	1	-	478
2007	Rájec	478	2	3	7	10	-1	-3	-4	474
2008	Rájec	474	5	4	8	8	1	-	1	475
2009	Rájec	475	6	9	4	6	-3	-2	-5	470
2010	Rájec	470	1	4	18	3	-3	15	12	482
2011	Rájec	491	2	5	11	6	-3	5	2	493
2012	Rájec	493	7	5	23	15	2	8	10	503
2013	Rájec	503	1	8	16	5	-7	11	4	507
2014	Rájec	507	5	8	16	20	-3	-4	-7	500
2015	Rájec	500	6	4	9	7	2	2	4	504
2016	Rájec	504	4	6	8	22	-2	-14	-16	488
2017	Rájec	488	7	5	12	10	2	2	4	492
2018	Rájec	492	2	2	11	7	-	4	4	496
2019	Rájec	496	6	2	22	10	4	12	16	512
2020	Rájec	512	6	3	13	1	3	12	15	527
2021	Rájec	515	5	7	15	12	-2	3	1	516

Zdroj: Český statistický úřad, dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>, vlastní zpracování

Příloha 3: Demografický vývoj obyvatelstva v obci Zvole v letech 1971-2021

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Zvole	740	9	15	9	30	-6	-21	-27	713
1972	Zvole	713	11	6	18	9	5	9	14	727
1973	Zvole	727	14	6	18	20	8	-2	6	733
1974	Zvole	733	14	7	16	13	7	3	10	743
1975	Zvole	743	11	11	20	36	-	-16	-16	727
1976	Zvole	727	10	12	6	26	-2	-20	-22	705
1977	Zvole	705	6	11	6	7	-5	-1	-6	699
1978	Zvole	699	7	9	11	9	-2	2	-	699
1979	Zvole	699	10	12	19	15	-2	4	2	701
1980	Zvole	701	13	16	16	21	-3	-5	-8	693
1981	Zvole	697	15	14	12	20	1	-8	-7	690
1982	Zvole	690	13	13	21	26	-	-5	-5	685
1983	Zvole	685	12	10	26	22	2	4	6	691
1984	Zvole	691	20	6	37	20	14	17	31	722
1985	Zvole	722	14	17	27	30	-3	-3	-6	716
1986	Zvole	716	8	9	15	25	-1	-10	-11	705
1987	Zvole	705	5	9	15	27	-4	-12	-16	689
1988	Zvole	689	14	10	19	15	4	4	8	697
1989	Zvole	697	4	7	17	19	-3	-2	-5	692
1990	Zvole	692	6	8	33	21	-2	12	10	702
1991	Zvole	699	11	9	27	17	2	10	12	711
1992	Zvole	711	16	3	31	14	13	17	30	741
1993	Zvole	741	10	7	17	9	3	8	11	752
1994	Zvole	752	6	5	11	6	1	5	6	758
1995	Zvole	758	5	12	15	22	-7	-7	-14	744
1996	Zvole	744	10	7	12	8	3	4	7	751
1997	Zvole	751	8	9	12	9	-1	3	2	753
1998	Zvole	753	12	7	7	12	5	-5	-	753
1999	Zvole	753	6	4	13	9	2	4	6	759
2000	Zvole	759	7	5	3	15	2	-12	-10	749
2001	Zvole	782	8	5	6	17	3	-11	-8	774
2002	Zvole	774	2	8	12	20	-6	-8	-14	760
2003	Zvole	760	7	8	17	10	-1	7	6	766
2004	Zvole	766	4	9	12	6	-5	6	1	767
2005	Zvole	767	6	9	24	29	-3	-5	-8	759
2006	Zvole	759	5	6	16	22	-1	-6	-7	752
2007	Zvole	752	4	8	19	20	-4	-1	-5	747
2008	Zvole	747	13	5	26	14	8	12	20	767
2009	Zvole	767	8	10	18	15	-2	3	1	768
2010	Zvole	768	11	5	19	15	6	4	10	778
2011	Zvole	820	7	4	14	15	3	-1	2	822
2012	Zvole	822	14	11	31	8	3	23	26	848
2013	Zvole	848	8	8	15	10	-	5	5	853
2014	Zvole	853	9	7	27	13	2	14	16	869
2015	Zvole	869	10	9	17	24	1	-7	-6	863
2016	Zvole	863	10	11	16	18	-1	-2	-3	860
2017	Zvole	860	5	11	16	14	-6	2	-4	856
2018	Zvole	856	9	12	14	21	-3	-7	-10	846
2019	Zvole	846	12	4	23	20	8	3	11	857
2020	Zvole	857	9	8	13	19	1	-6	-5	852
2021	Zvole	844	9	8	22	23	1	-1	-	844

Zdroj: Český statistický úřad, dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>, vlastní zpracování

Příloha 4: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Leština pro rok 2021, 2022

MŠ	ZŠ
<p>Zimní spáči, SEV Doris Moje tělo Dětský maškarní karneval Lyžařský výcvik-Přemyslov Pyžamková párty s knihou Písečná animace-pohádky Pták Ohnivák a liška Ryška – loutkové divadlo Pohádka z rozkvetlé louky – divadelní představení Jaro volá, ÚEV Mladoňov Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“ Velikonoční tvoření pro rodiče a děti Den Země Housenka Lenka a kamarádi na louce Plavecký výcvik Čarodějnice Den s Policií ČR Vynášení Morany Beseda-papoušci jako létající drahokamy Oslava svátku maminek Den dětí Projektový den „Ze života včel“ Výlet do ZOO Olomouc Výlet na zámek Úsov Výlet na farmu k Honzíkovi Housenka Lenka a kamarádi na louce Košílková noc, pohádkové spaní ve školce Dopravní hřiště Mohelnice Kino – pohádka Mimi a Liza: zahrada Loutkové divadlo – Šípková Růženka Ukázka práce hasičů Školková olympiáda Rozloučení s předškoláky O Popelce – loutkové divadlo Kurz bruslení Procházka s LČR Muzikohrátky se zvířátky Výlet do Království papoušků a sov Uspávání broučků + dýňový den Aby ježkům bylo dobře, SEV Doris Písečná animace – projektový den v MŠ Mikulášská nadílka Zpívání u stromečku + nadílka</p>	<p>Zimní rej Plavecký výcvik Fotografování prvňáčků se slabikářem Školní kolo recitační soutěže „Dětská scéna“ Okrskové kolo recitační soutěže „Dětská scéna“ Družinkový maškarní karneval Školní kolo pěvecké soutěže „Moravský zvoneček“ Soutěž Matematický klokan Noc s Andersenem Beseda-papoušci jako létající drahokamy Výstava „Leštinské velikonoční vajíčko“ Den Země-oslava Projekt – Pět minut v Africe Čarovný týden-ŠD Pálení čarodějnic-slet Vynášení Moreny Výuka na dopravním hřišti v Mohelnici Oslava svátku maminek Beseda Tonda Obal na cestách-třídění odpadků Výlet – Bongo Brno + zoopark Vyškov Den dětí Pasování na čtenáře – 1. ročník Zápis nanečisto – pro budoucí prvňáčky Projektový den „Jak se žije včelkám v úle“ Leštinská školní olympiáda Cyklovýlet – 5. ročník Zakončení školního roku + poslední zvonění – 5. ročník Slavnostní zahájení školního roku – 1. ročník Noc s Andersenem Návštěva zábrežské knihovny-Kamarádka knihovna-1. ročník Lesní putování Projekt ŠD – týden jablíčkové vůně Pohodový předhodový běh Projektový den – dýňový den Výuka na dopravním hřišti v Mohelnici Výlet do hvězdámy Hradec Králové a pekla Čertovina Výlet do království papoušků a sov Den slabikáře v 1. třídě Mikuláš ve škole Návštěva zábrežské knihovny „Vánoce pro kočku“ Návštěva filmového představení v kině Retro – Myši patří do nebe Rozjímání u vánočního stromu</p>

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 5: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Rájec pro rok 2021, 2022

MŠ	ZŠ
<p>Projektový den – život v lese Kurz bruslení – zimní stadion Šumperk Lyžařský kurz na Přemyslově Zimní olympiáda Keramická dílna v DDM Krasohled Zábřeh Přednáška chovatele drobného ptactva Karneval masek Projektový den – písečná animace Projektový den-muzikoterapie Divadlo Jójo Uklidíme Česko Pálení čarodějnic Přednáška o canisterapii – spolek Lišmen Představení ke Dni matek Projektové dopoledne o včelách Výstava středověk hrou v Muzejčku Šumperk Projektový den – ruční práce se dřevem Den dětí Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru Přednáška o zvířatech – Tomáš Báča Plavecký výcvik Šumperk Vánoční dílna na hradě Šternberku</p>	<p>Projektový den – život v lese Zimní radovánky Lyžařský kurz na Přemyslově Plavání Hravá matematika Projektový den – přednáška o životě postižených osob Karneval masek Předškoláci ve škole Aprílová škola Výlet na Flora Olomouc Uklidíme Česko Pálení čarodějnic Výuka na dopravním hřišti Představení ke Dni matek Projektové dopoledne o včelách Den dětí Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru Přednáška – Bohuslav Martinů Přespolní běh Celodenní výlet do Prahy Pohádka o Popelákově-divadlo Slavnostní zahájení školního roku – 1. ročník Pobyt v přírodě – opékání buřtů + hry Výlet do ZOO Olomouc – výuka o exotických zvířatech Přednáška o zvířatech – Tomáš Báča Plavecký výcvik Šumperk Vánoční dílna na hradě Šternberku</p>

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 6: Seznam vybraných mimoškolních aktivit MŠ a ZŠ Zvole pro rok 2021, 2022

MŠ	ZŠ
<p>Návštěva betlému v kostele ve Zvoli Lyžařský kurz na Dolní Moravě Tříkrálové koledování – tvoření v MŠ A přece u nás Ježíšek byl – rozbalování dárků a hry u stromečku Rukavice na šňůrce – divadlo + tvoření Den s Mrazíkem – zimní procházka Mámo, táto pojď si se mnou hrát a povídat Co musím udělat v zimě? – společné aktivity pro rodiče a děti Krtek a sněhulák – dopolední tvoření Koblihové dostihy – masopustní tvoření Maňáskové divadlo – Dlouhý, Široký a Bystrozraký, O Kobličkovi, Tři prasátka Zimo, zimo, táhni pryč – vynášení Morany Environmentální beseda „Ptactvo“ Výlet do herny Domeček v Šumperku Jarní cestičkou za žabičkou – jarní procházka k rybníku (Světový den vody) Jak krtek a žabka Olivie přivolali jaro – tvoření v MŠ Barevné Velikonoce – Náměšť na Hané-tvoření Velikonoční výstava – OÚ Zvole Na dvorku se dějí věci! – tvoření v MŠ Kouzlení s klaunem Žabka a pramínek – uklidíme Česko Kdo to letí na koštěti? Karneval čarodějů a čarodějek s tvořením v MŠ Pálení čarodějnic Pro koho nám tuče srdíčko? Tvoření dětí maminkám k svátku Co se děje v rákosí – výlet do Pradědova muzea v Bludově – výukový program Výlet na zámek Čechy pod Kosířem – výukový program Výuka na dopravním hřišti Výlet do Doubravského Dvora – výlet s výukovým programem a tvořením Den dětí – skákací hrad Výlet na dopravní hřiště v Mohelnici Dopoledne s mojí rodinou Vítání občánků na OÚ ve Zvoli Tvoření v Klubu důchodců Slavnostní rozloučení s předškoláky – účast rodičů Jsem Zajíček, jsem Krteček – slavnostní zahájení školního roku Žabka Olivie jde do školky – maňásková pohádka Běží myška po strništi – Den her a tvoření Kde bydlí žabka Olivie – procházka k rybníku Dopravní hřiště Lístekový týden Mikulášská nadílka s překvapením</p>	<p>Zimní radovánky-závody na saních, stavby ze sněhu Lyžařský kurz na Dolní Moravě Plavání – výcvik Šumperk Výtvarná soutěž – Děti, pozor, červená! Šel tudy, měl dudy – hudebně výchovný pořad Soutěž Matematický klokan Beseda v knihovně ve Zvoli Environmentální beseda „Ptactvo“ Ponožkový den – den autismu Kouzlení s klaunem Den Země Pálení čarodějnic Výuka na dopravním hřišti Představení ke Dni matek Projektové dopoledne o včelách Jarní pobyt v přírodě Projektové dopoledne – činnost hasičského sboru Bleší trh ve škole Den dětí Školní výlet Dinopark Vyškov Projekt Recyklohraní Rozloučení s pátáky Slavnostní zahájení školního roku – 1. ročník Podzimní pobyt v přírodě Dopravní hřiště Den slabikáře Mikulášská nadílka s překvapením</p>

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 7: Vzor záznamového archu.

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód:

Příslušnost ke skupině:

- rodiče střední generace – bez dětí senioři mající vnoučata

1	V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

2	Zhodnotte množství pořádaných akcí.
☐ Dostatečné	
☐ Nedostatečné (případně doplňte)	

3	Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 8: Záznamové archy Leština

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: L1

Příslušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

MAJÍ TŘI MALE VNUKY. JEDEN Z NICH NAVŠTĚVUJE MŠ, DRUHÝ NAVŠTĚVUJE ZŠ. NEJVÍCE NAVŠTĚVUJI VELIKONOČNÍ AKTIVITY - LEŠTINSKÉ VELIKONOČNÍ VÁNIČKO A SAMOŘEJNÉ ZPÍVÁNÍ U STROMEČKU.

2 Zhodnoťte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)

CHYBÍ MI VÍCE AKCÍ SE ZAPOJENÍM SENIORŮ

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

POMÁHÁM TŘEM ORGANIZACI A NA MIKULÁČI I VÝROBKOU (PERNÍK)

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: L2

Příslušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

JSEM NA MATEŘSKÉ DOVOLENÉ. MÁM DVE DCERY, ŽE TOHO STARŠÍ JE NA ZŠ. AKCI ZŠ SE ÚČASTNÍ SPOLU S DEEROU, POKUD HOTO ČAS DOVOLÍ. KAŽDOROČNĚ JDEME NA VÝSTAVU LEŠTINSKÉ VELIKONOČNÍ VÁNIČKO A POKUD JE TŘEBA POKÁLI JDEME I NA PÁLENÍ ČARODĚJNIC, CO ALE NIKDY NEUVYNECHÁM JE OSLOVA SMOTRU MAMINER.

2 Zhodnoťte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)

JE VICH DOSTATEČNĚ.

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

NA ORGANIZACI NEJÁM ČAS, ALE VÝROBKOU DOMEU VĚDY, KDYŽ JE TŘEBA.

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: L3

Příslušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

MAJÍ TŘI SYNY - 7, 4 ROKY A 5 MEŠČÍ. JSEM ČÁROU HODNĚ VYTIŘENÝ, ALE VĚDY JDU NA PÁLENÍ ČARODĚJNIC A LYŽAŘSKÝ VÝCVIK NEJSTARŠÍHO SYNA NA TŘEMYSLOVĚ (ZÁVĚREČNĚ BARNEVAL)

2 Zhodnoťte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)

NEJDU MI PŘÍJDE, ŽE JE VICH AŽ MOC

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

PODÍLÍM SE FINANČNĚ

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: L4

Příslušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

VELIKOŽ JSEM SAMŮ UČITEL NA ZŠ, VÍM, CO STOVÍ PRÁCE ZA KAŽDOU AKCI. NENECHÁM SI VÍT PÁLENÍ ČARODĚJNIC A VÝSTAVU LEŠTINSKÉ VELIKONOČNÍ VÁNIČKO

2 Zhodnoťte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

NEÚČASTNÍM SE POŘÁDÁNÍ

Příloha 9: Záznamové archy Rájec

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: R1

Príslušnosť ke skupině:
 rodiče střední generace - bez dětí seniři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

JSEM STUDENTKOU VYSOKÉ ŠKOLY, TAKŽE PŘÍČI TÝDEN NEVŘEHTI DOMA. VĚTŠINOU SE ÚČASTNÍM JEN TÁLENÍ ČARODĚJNIC A ~~KE~~ KVŮLI NETERI TAKÉ PŘEDSTAVENÍ KE DNI MATEK

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 MYSLÍM, ŽE JE VICH DOSTATEK

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

NEÚČASTNÍM SE POŘÁDÁNÍ

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: R2

Príslušnosť ke skupině:
 rodiče střední generace - bez dětí seniři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

VLASTNÍ DĚTI S PŘÍTELEKYNÍ JIŠTĚ NEMÁM. ÚČASTNÍM SE ALCE SE SYNOUCEM TÁLENÍ ČARODĚJNIC A VRAO VAŠŤIVY LYŽOK JSEM SI UŽIL KARNEVALOVÝ ZÁHOD NA LYŽÁŘSKÉM KURZU NA PŘEMYSLOVĚ

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 NEVÍM, CO BYCH DODAL

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

NEÚČASTNÍM SE POŘÁDÁNÍ

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: R3

Príslušnosť ke skupině:
 rodiče střední generace - bez dětí seniři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

OSMILETÁ VNŮČKA MĚ VĚDY PROVE NA PŘEDSTAVENÍ KE DNI MACHINEK, TO NAVĚTĚVUJI KAŽDOROČNĚ

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 VÍCE AKCÍ ŠKOLY S DŮCHODCI - NAPŘE POUŽÍVÁNÍ SĚTRÁNÍ S KNIHOU, DIVAKO

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

ÚČASTNÍM SE POŘÁDÁNÍ - SIADĚL ŽEČIVO

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: R4

Príslušnosť ke skupině:
 rodiče střední generace - bez dětí seniři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

DĚTI UŽ MÁM ODROSTLÉ, PŘEJTO S MUŽEM KAŽDOROČNĚ NAVĚTĚVUJEME TÁLENÍ ČARODĚJNIC A LETOS JSEM SE ÚČASTNILA POPRVÉ ALCE UKLIDĚME ČESKO + PŘEKVATILO MĚ, JAK VELKÝ NEPOŘÁDEK JOKAŠÍ LIDE' UDELAT

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 JE VICH DOST

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

ÚČASTNÍM SE POŘÁDÁNÍ - POMÁHÁM PŘI PRODEJI NÁPOJŮ

Příloha 10: Záznamové archy Zvole

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: Z1

Prislušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

PRACUJI Z DOMU, TAKŽE ČASU MÁM DOCELA DOST. MÁM SEDMILETOU DČERU A S NI SE ÚČASTNÍM TĚMĚR VŠECH AKCÍ, KTERÉ ŠKOLA PRO VEŘEJNOST A RODIČE POKRÝVÁ. NAPŘ. TÁLENI ČARODĚJNIC, LYŽÁŘSKÝ KURZ NA DOLNÍ MORAVĚ (ZÁVODY V HANÁČCI), AKCE UKLIDĚ ČESKO, VYSTOUPENÍ KE DNU MANINCE A MÍROVÁNSKOU NADÍLKU * TOBA: JEDNO DÍTĚ NA ŽI ZÁŘEK - 2 STUPĚN

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 ČHTĚ ZYCH VÍCE SPORTOVNÍCH AKCÍ

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

ÚČASTNÍM SE FINANČNĚ, NEJSOU TO VYSOKÉ ČÍSTLY, PLE SNAŽÍM SE TĚMOCI

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: Z2

Prislušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

VŠECH ŽIVNOSTNÍKŮ ZE ZVOLE. MÁM ČTYŘI DĚTI, Z TOHO TĚY VÍE NENAVŠTĚVUJI ANI MŠ ANI ŽI ZVOLE K. NEMÁMÍ DČERU, JE 10 LET. SPOLU SE ČÁSTO TĚDILÍME I NA TĚPRAVŮCH ŽIVNÝCH AKCÍ - TÁLENI ČARODĚJNIC, LYŽÁŘSKÝ KURZ NA DOLNÍ MORAVĚ (ZÁVODY V HANÁČCI), AKCE UKLIDĚ ČESKO, VYSTOUPENÍ KE DNU MANINCE A MÍROVÁNSKOU NADÍLKU * TOBA: JEDNO DÍTĚ NA ŽI ZÁŘEK - 2 STUPĚN

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 ČHTY MI AKCE JAKO ROZLOUČENÍ S TĚDNI NAMI, TĚKVIÁDA, ZPÍVÁNÍ U STROMĚČRU

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

ÚČASTNÍM SE POKRÝVÁNÍ - TĚHÁMÍ TĚY TĚTĚRÁVĚ AKCÍ A POKRÝVÁM VÝROBKŮ (TĚSTÍKY, PĚRNÍKY, ATD.)

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: Z3

Prislušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

JÁ SE ÚČASTNÍM AKCÍ HAVNĚ KVŮLI MANINCĚ, KTERÁ SE NA JEVIČI POKRÝVÁ ČÁSTO TĚDILÍ, TAK JI TAM POKRÝVÁM S ČÍM JE TĚČKA. KAŽDOROČNĚ NEUVNĚCHÁM TÁLENI ČARODĚJNIC A MÍROVÁNSKOU NADÍLKU

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 ŽĚKL BYCH, ŽE VE VÍCH AŽ MOC

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

POKRÝVÁM TĚY TĚTĚRÁVĚ AKCÍ

ZÁZNAM ROZHOVORU

kód: Z4

Prislušnost ke skupině:

rodiče střední generace - bez dětí senioři mající vnoučata

1 V obci jsou pořádány MŠ a ZŠ tyto mimoškolní aktivity (viz. příložený seznam). Uveďte, kterých akcí jste se účastnil/a?

MOMENTÁLNĚ JSEM NA MATEŘBERCĚ DOVOLANĚ SE SVŮJÍ MALOU DČEROU. KROMĚ TOHO MÁM VEŠTE DVA SYNY (19 a 9), S TĚM MĚDŠÍM SYNEM CHODÍME NEVŠTĚVU NA TÁLENI ČARODĚJNIC A TĚDSTAVENÍ KE DNU MATEŘ

2 Zhodnotte množství pořádaných akcí.

Dostatečné
 Nedostatečné (případně doplňte)
 NENAVŠTĚVUJI MĚ NIC DALŠÍHO

3 Přispíváte k pořádání mimoškolních aktivit? (specifikujte, např.: finančně, prací, výrobky atd.)

NE, ROZCHĚL TĚDŮ CO MÁM MALOU DČERU, TAK VŮŠĚL